

KEURSTOFFEN

Handelende van de

LIEDEREN HAMMAALOTH

HET HUWELIJK VAN IZAK MET REBEKKA

Preek over Genesis 24: 5-8.

BAZUINEN DER EEUWIGHEID

**in verscheide leerredenen van de dood, de opstanding der doden,
het laatste oordeel, 's werlds ondergang, hel, hemel en eeuwigheid**

KOENRAAD MELL

G o d g e l e e r d e
KEURSTOFFEN
Handelende van de
LIEDEREN HAMMAALOTH
De Tien Geboden, Het Gebed Des HEEREN
En andere merkwaardige stoffen,
Vervat in zes en veertig leerredenen

door

KOENRAAD MELL

*S.S. Th. Doct. Professor, en algemeen Opziener over alle de Kerken en Scholen in het
Vorstendom Hersfelt*

Uit het Hoogduits in de Nederlandse taal overgebracht

door

LAURENTIUS STEVERSLOOT

Jezus' dienstknecht in Zijn Gemeente te Leiden

Nijkerk, I. J. MALGA,
1862

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

Het heerlijk zegelied over de vereniging der Godsdiensten (Ps. 133)

Eerste inleiding

Laat toch geen twisten zijn tussen mij en tussen u en tussen mijn herders en tussen uw herders; want wij zijn mannen broeders, (Gen 13:8). Zo luidt de heugelijke aanspraak van de vredelievende Abraham aan zijn neef Lot. De aanwassende kudde en het gebrek aan weiden hadden een harde twist verwekt tussen de knechten van Abraham en Lot, die Abraham probeerde bij te leggen. Smekend geen twist verder te laten inbreken, omdat zij broeders en bloedverwanten waren. Hierin moesten ook billijk alle verbonden van vrede van de Christenen bestaan, wanneer zij in een strijd mochten geraken, dat alle haat en vijandschap bijgelegd werd, waar zij kinderen zijn van één Vader en leden van één lichaam; ja discipelen van de zachtmoedige en vreedzame Jezus.

Wij zijn in Jehovah's voorhoven tezamen gekomen om hiervan uitvoeriger te spreken. Opdat alles wel mag lukken, willen wij God aanroepen met het allervolmaaktste gebed, *Onze Vader*, enz.

Tekst

Een lied Hammaäloth, van David. Ziet, hoe goed en hoe liefelijk is het, dat broeders ook samenwonen! Het is, gelijk de kostelijke olie op het hoofd, nederdalende op den baard, den baard van Aäron, die nederdaalt tot op den zoom zijner klederen. Het is gelijk de dauw van Hermon, en die nederdaalt op de bergen van Sion, want de HEERE gebiedt aldaar den zegen en het leven tot in der eeuwigheid.

Tweede inleiding

De ganse tijd van het Nieuwe Testament wordt gevoeglijk ingedeeld in zeven grote tijdsveranderingen, die wij naar aanleiding van de zeven brieven die aan de Gemeenten in Johannes' Openbaring geschreven zijn, met de volgende namen wel mogen noemen. De eerste tijd is het *wassende* Efeze. De tweede het *bloedige* Smyrna, de derde het *trotse* Pergamus, de vierde het *geplaagde* Thyatire, de vijfde het *uitgaande* Sardis, de zesde het *waakzame* Filadelfia, en de zevende het *heerlijke* Laodicea.

Het wassende Efeze hebben wij betracht in de verklaring van de 120^{ste}, 121^{ste} en 122^{ste} Psalm, waar de Kerk zich een tijdlang ophield in het twistzuchtig Mesech van het Jodendom en vandaar uitging onder de heidenen. Alwaar het heette: *de Heere beware uw uitgang en uw ingang van nu aan tot in der eeuwigheid (Ps. 121:8)*. Het bloedige Smyrna werd ons voorgesteld in de 123^{ste} en 124^{ste} Psalm, alwaar de Kerk onder de gruwzame vervolgingen van de heidense keizers moest klagen over de spot van de weelderige mensen, en over die mensen, die hen levend wilden verslinden. Wij bespiegelden het trotse Pergamus in de 125^{ste} Psalm, waar ons de Kerk voorkomt als een bergachtig Jeruzalem, met een menigte van hoge torens voorzien, waar zij wel een aardse bescherming had van Christelijke keizers, maar nochtans klagen moest over de scepter der goddeloosheid. De vierde tijd beschouwden wij in het geplaagde Thyatira onder de Antichrist, ons beschreven in de 126^{ste} Psalm; terwijl de bruid van Christus het uitgaande Sardis had aangewezen in de 127^{ste} en 128^{ste} Psalm, waar de Kerk zich in de tijden van de Reformatie verheugde over de zegen van de geestelijke kinderen. Het waakzame Filadelfia, alwaar de Kerk vele tegenspoeden doorstreefde en eindelijk tot een stille rust kwam. Het heerlijk Laodicea wordt ons vertegenwoordigd in de drie

laatste Psalmen van de trapliederen. Was ons tevoren de bekering van de Joden en heidenen aangewezen en de val van de Antichrist, nu heft de Kerk in de tegenwoordige tijd een zegelied op over de vereniging van de godsdiensten. Het welk wij in de vrees des Heeren met uw aandacht aan een nauwkeurige toets zullen onderwerpen¹.

O Jehova! Gij alleen wijze en aanbiddenswaardig God, toon ons verder de wonderen in uw wet, laat ons uw wegen in uw heiligdom naspeuren, die vol van verborgenheden zijn en leg uw dierbaar Profetisch Woord in ons aller hart, opdat wij daardoor bevestigd worden in ons allerheiligst geloof. Gesticht in ons leven, gesterkt in het lijden, en verzekert wegens de aanstaande hoop der zaligheid, Amen.

Verklaring

Eén man, geen man, pleegden de Ouden te zeggen; waardoor zij wilden te kennen geven het nadeel van een verbroken eendracht. In tegendeel is de eendracht een drievoudig snoer, hetwelk niet licht verbroken wordt en een deugd, die lieflijk, loflijk en nuttig is, gelijk wij zien in het lied van onze David, waarin ons getoond worden:

- A. De lof van de eendracht, *Zie, hoe goed en hoe liefelijk is het, dat broeders ook tezamen wonen.*
- B. Een uitmuntende gelijkenis, waarmee de nuttigheid van de liefde in een heldere dag gezet wordt, ontleent van Aärons balsem: *Het is gelijk de kostelijke olie op het hoofd, nederdalende op de baard, de baard van Aäron, die nederdaalt tot op de zoom van zijn klederen; Het is gelijk de dauw van Hermon, die nederdaalt op de bergen van Sion.*
- C. Een belofte van de zegen voor de eendrachtigen: *want de Heere gebiedt aldaar de zegen en het leven tot in der eeuwigheid.*

Het is onnodig te bewijzen dat het de gewoonte is van de Heilige Geest, de ware Hartewekker, als Hij iets bijzonders en gedenkwaardigs wil voordragen, dit uit te drukken door het woord, ZIE.

ZIE, HOE GOED EN HOE LIEFELIJK IS HET, DAT BROEDERS OOK TEZAMEN WONEN. De zaak zelf is merkwaardig genoeg en is hier als Filadelfia, dat is de eendracht tussen broeders. De eendracht is zo'n deugd, waardoor de mensen zeer liefderijk en vergenoegd samen omgaan, zonder haat, nijd of twist en zeer vreedzaam en wèl met elkaar omgaan. Daarom noemt men het in het Duits, *eendracht*, daar waar vreedzamen naar één en hetzelfde staan. Men noemt het ook éénmoedigheid, als men één en dezelfde moed en zin heeft. In het latijn klinkt het *concordia*, éénhartigheid, wanneer beide vrienden als één hart en één ziel zijn.

Maar hier wordt niet een valse eendracht verstaan, wanneer de mensen vriendelijk voor de ogen en vals achter de rug zijn. Welke geveinsde eendracht enige zo genaamde burgerlijke vooraanstaande mensen²; niet in de school van Jezus, maar in de school van de duivel geleerd hebben. Daar hier het met Judas kussen en toch verraden; of met de ene hand omhelzen en met de andere de dolk in het hart stoten, gelijk Joab de veldheer bij Amáza deed. Ook wordt hier geen kwade eendracht verstaan, wanneer loze mensen zich met elkaar verenigen om kwaad te doen, zoals Jakob's zonen zich verbonden tegen Jozef en de koningen tegen de Gezalfde van de Heere, maar hier wordt verstaan :

Een Christelijke eendrachtigheid, of in de leer als men in de grondwaarheden één en dezelfde leer belijdt. Eén en hetzelfde van harte gelooft, één en hetzelfde met de mond

¹ ...ter naauwkeuriger toetse zullen brengen

² "Grooten"

bekend, één en hetzelfde bemind, één en hetzelfde hoopt, en naar één en dezelfde regel richt en wandelt. Dit wordt genaamd een *geestelijke* eendracht. Er is ook een *burgerlijke* eendracht, wanneer mensen, die in een land, in een stand, in een huis, in een burgerlijke maatschappij met elkaar leven en vreedzaam omgaan. Deze eendracht beschrijft David vervolgens als hij ze tussen broeders stelt en zegt:

Dat broeders samenwonen. Door broeders worden niet alleen verstaan lichamelijke broeders en zusters, echtparen, kinderen, bloedverwanten, landslieden en burgers in een stad; maar in het bijzonder ook geestelijke broeders gelijk zijn alle ware Christenen, die één Vader in de hemel, één Broeder aan Jezus Christus, één Trooster aan de Heilige Geest, één Moeder, het Jeruzalem dat van boven is, hebben. Die uit één zaad van Gods Woord zijn wedergeboren, één geestelijke spijs en één erfdeel in de hemel hebben. Zo zijn Christenen geestelijke broeders! Echter³, hier wordt niet slechts gemeld wanneer broeders eens zijn, maar wanneer zij: *Ook tezamen wonen. Door* Luther overgezet *dat broeders eendrachtig bij elkaar wonen*, of zitten. Deze spreekwijze is ontleend van de Joodse synagogen, alwaar de leergierigen in een stille eendracht bij elkaar zaten, gelijk Paulus naast⁴ zijn medeleerlingen aan de voeten van Gamáliël zat. Met *eendrachtigheid zitten* betekent⁵ hier gerust te leven; en alzo voorzegt David van een zodanige eendracht van de Kerk, waar zij niet meer van elkaar gescheurd is, of als een vluchtige tent omdwaalt, gelijk de tent van de Arabieren, maar in dezelfde rust woont. In een gezicht van zo'n stille rust en eendracht roept onze David uit:

Hoe lieflijk is het! Lieflijk is het, waar de eendracht *de liefde* tot een grondslag heeft; lieflijk, waar het Gods engelen aangenaam is, die uitgalmden⁶ *“Vrede op aarde! Ja, omdat zij het hart vervrolijkt, als de een wil, wat de ander wil en beide wat God willen. Gelijk het lieflijk is, als de ene echtgenote voor de ander welgevallig leeft, wanneer zij het beide met elkaar hartelijk menen en vreedzaam onderling leven, waardoor de bitterheid van het kruis verzoet wordt. Zo ook, wanneer broeders een zijn, dat verheugt het hart, dat verheugt de engelen. Geen zangtonen klinken door hun schone gelijkluidendheid zo lieflijk in de oren van de mensen, dan de eendracht onder de broederen. Deze is lieflijk in harten van de vreedzamen. Daarom zegt Augustinus: quod in cantu est harmonia, id in ecclesia est concordia, (hetgeen de gelijkluidendheid van de muziek is, dat is de eendracht in de Kerk).*

Maar laat ons de schone gelijkenis overwegen, die onze David gebruikt. De eerste is ontleend van de zalfolie van de priesters in het Oude Testament. HET IS GELIJK DE KOSTELIJKE OLIE OP HET HOOFD, NEDERDALENDE OP DE BAARD, DE BAARD VAN AÄRON, DIE NEDERDAALDE TOT OP DEN ZOOM ZIJNER KLEDEREN.

Van deze balsem of heilige zalfolie kan nagelezen worden het dertigste hoofdstuk⁷ van Mozes' tweede boek. Zij bestond uit de edelste mirre en de allerbeste Oosterse⁸ specerijen, welke naar de kunst van de apotheker met de zuiverste oliën toe bereid was en zeer doordringend en welriekend was. Zo dat ze, wanneer de hogepriester, gelijk Aäron was, daarmee gezalfd was van zijn hoofd en haar neerdaalde in zijn

³ “Edoch”

⁴ “benevens”

⁵ “hiet”

⁶ “uitschaterden”

⁷ “kapittel”

⁸ “Oriëntaalse”

hogepriesterlijk kleed. En als de allerbeste zelf een aangename reuk van zich gaf. Alzo wil David zeggen zal de eendrachtigheid van de broeders zijn. Die zal niet alleen het kenteken zijn van de Priesters van het Nieuwe testament. Zij al niet alleen, gelijk de kostelijke zalfolie, de mensen verkwikken; maar ook als een proeve van het ware Christendom, die een reuk van het geestelijk leven van zich geven.

Hierop laat hij een tweede gelijkenis volgen: HET IS GELIJK DE DAUW VAN HERMON, DIE NEDERDAALT OP DE BERGEN VAN SION.

Hermon was een gedeelte van de bergen van Libanon, en Sion één van de drie bergen, waarop Jeruzalem lag. In deze spreekwijze hebben sommige uitleggers geen genoegen, nl. die zeggen: gelijk de dauw of het regenwater van de hoge bergen van Hermon afvloeide op het nederige Sion, alzo bevochtigd de dauw van de eendracht groot en klein, hoog en nederig. Daarom merken hier de geleerde Kanttekenaren van de Nederlandse Bijbel zeer wél aan en zeggen: Hermon en Sion lagen zeer ver van elkaar, zodat eigenlijk de dauw van Hermon niet op Sion kon neerdalen. Dus is hieronder een profetische betekenis⁹ verborgen, waarvan wij uw aandacht willen laten oordelen.

Wij verstaan door Hermon het heidendom, omdat deze berg op de grenzen van de heidenen lag. En door Sion wordt het Jodendom uitgebeeld, omdat die berg midden in Juda lag. De dauw betekent bij de Profeten Gods Woord, in het bijzonder het Evangelie, volgens de taal van Mozes.(Deut. 33:13-28). Zo daalt dan de dauw van Hermon neer op Sion, wanneer de leer van de waarheid van de bekeerde heidenen op de Joden gebracht wordt, naar de voorzegging van Mozes. (Deut. 32:2)

WANT DE HEERE GEBIEDT ALDAAR DEN ZEGEN EN HET LEVEN TOT IN DER EEUWIGHEID. Jehovah, de eeuwige en waarachtige God zal de hoorn van overvloed, de rijkdom van Zijn algenoegzaamheid laten overlopen, en de zegen en het leven geven. Een zegen, niet alleen in het tijdelijke, als men met vergenoeging onder Zijn wijnstok en vijgenboom in rust en vrede zal wonen. Maar ook een geestelijke zegen met allerlei geestelijke goederen van een grote kennis, vrede en vreugde en dat wel zolang, tot de tijd dat God de Zijnen tot Zich zal opnemen in de hemel.

Hoewel dit profetisch lied op alle tijden toepasselijk is, zal het nochtans in het bijzonder en met nadruk zijn vervulling verkrijgen¹⁰ in *de zevende* of laatste tijd van het Nieuwe Testament. Want daar zal de Kerk in een volkomen verwondering uitroepen: *Zie, dit wonder is van de Heere geschied!* Hoe lieflijk is het, dat broeders ook tezamen wonen! Broeders zullen als dan volkomen eens wezen, wanneer God de onenigheid tussen Manasse en Efraïm, ik wil duidelijker spreken, tussen de Lutheranen en Gereformeerden, zal weggedaan hebben. Wanneer de broedertwist tussen de beide stammen van het geestelijk Israël, die uit Babel zijn gegaan uit het midden zal weggeruimd zijn, als de nijd van Efraïm zal wegwijken. Als Efraïm Juda niet meer zal benijden, en Juda Efraïm niet benauwen. (Jes. 11:13, 14) Maar wanneer die beide de Filistijnen, dat is, die nog in het Pausdom overgebleven zijn, op de schouders zullen vliegen. Als Babel eindelijk zal gevallen zijn. Wanneer de Heere de zeven stromen van de antichristelijke macht zal slaan en maken, dat men met schoenen daardoor zal gaan en het overige volk des Heeren uit Babel zal uitgegaan zijn (Jes. 11:15). Het Antichristendom gans woest en leeg geworden is en gelijk een molensteen in de zee zal geworpen worden en niet meer zal te vinden zijn. Wanneer het heir van de heidenen, zo veel er nog van hen in de gehele wereld zullen leven en alzo het ganse gros *de volheid*

⁹ “beduidenisse”

¹⁰ “erlangen”

der heidenen zal ingegaan zijn. (Rom. 11:15) En wanneer gans Israël zich zal bekeren, dan zal de *dauw nederdalen van Hermon op Sion*, wanneer de Joden door de heidenen bekeerd en tot ijver verwekt, hun David, de Messias, zullen vinden (Deut.32:12; Hos.5; Openb.11:15; Zach.14); en alle koninkrijken van God en Zijn Gezalfde zullen zijn. Wanneer zij alle zullen geworden zijn, één Herder en één kudde, en Jehovah dus Koning zal zijn over de ganse aarde, en Zijn naam één zal zijn, van de opgang der zon tot aan haar ondergang.

Wie zal dan Jezus' Bruid dit vreugdelied kwalijk nemen: *Zie, hoe liefelijk is het, dat broeders ook tezamen wonen!* Hoort Jesaja deze geruste toestand beschrijven: (Jes.11:6) *de wolf zal met het lam verkeren*, dat is diegenen, die tevoren op de Kerk loerden, gelijk een wolf op een schaap, zullen eens zijn en als broeders tezamen wonen. *En een klein jongskens het kalf en de jonge leeuw en het mestvee tezamen drijven*; dat is, die mensen, die zich op hun vleselijke arm niet verlaten; maar weer- en wapenloos zijn, gelijk als onnozele kinderen, die geen kwaad vrezen. Die zullen degenen onder de heidenen die als losbandige kalveren geen juk wilden dragen en de gramstorige vijanden van de Kerk, die als jonge leeuwen Jezus' kudde vervolgden en het mestvee van het Antichristendom tezamen in één stal van Gods kerk drijven. *De koe en de berin zullen tezamen weiden*, dat is de zoogvrouwen van de Kerk zullen met de vorige vijanden nu verbonden worden en op de velden van Gods Woord weiden en haar jongen, haar kinderen en nakomelingen zullen tezamen neerliggen en alle strijd uit het midden wegdoen.

De leeuw zal stro eten gelijk de os, dat is, de vijanden zullen hun tanden niet meer zetten in het vlees van diegenen, die het zachtmoedig juk van Jezus dragen. Maar zullen hun gruwzame natuur veranderen en bij Jezus' kudde hun spijs zoeken. *Een zoogkind, dat is de onmondige kinderen in Christus, zal zich vermaken over het hol van een adder, en een gespeend kind zal zijn hand uitsteken in de kuil van de basilisk*. Dat is de Kerk zal geen openbare vijand meer te vrezen hebben. *Men zal nergens leed doen nog verderven op de ganse berg Mijner heiligheid; want de aarde zal vol kennis des Heeren zijn, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken*. Zie daar de olie van onze Koning! Zie daar de dauw van Hermon op de vlakke velden van Sion! Zie daar de schone zegen, die de Heere zal geven en bewaren totdat de jongste dag aanbreekt!

Toepassing

Zal het nu zo schoon en liefelijk zijn als geloofsbroeders volkomen eens zullen worden. O, hoe afschuwelijk is het dan als zij zich onder elkaar bijten en twisten! Als men diegenen, die toch naar geen mensen willen genoemd zijn, met mensennamen tracht we te doen en ze noemt Calvinisten, Zwinglianen, Sakramentarissen, welke sommige kwalijk denkenden voor erger willen houden dan heidenen en Turken. O, hoe wanschapen staat het, als men broeders van een goddeloze leer beschuldigt en de eenvoudigen willen wijsmaken alsof zij leerden, dat God niet Almachtig is. Dat God oorzaak van de zonde is, dat Christus in de hemel opgesloten is, gelijk een vogel in een kooi. Dat degenen, die God ten eeuwigen leven uitverkoren heeft, zalig moeten worden, ofschoon zij met voorbedachte rade¹¹ in de allergrootste gruwelen leven. Daarentegen, wanneer er iemand verworpen is, het helpt niet, al had hij ook groter geloof en Godsvrucht als David, Petrus en de maagd Maria; en wat dergelijke goddeloze gevolgen daar meer zijn, waarmee men ons probeert zwart te maken. Wanneer men ook die dierbare mannen Gods en medewerkthuigen van de Reformatie na hun dood beschimpt en de predikstoelen tot leugenzetels maakt en leest dat Calvijn is gebrandmerkt, Zwingli

¹¹ "voorbedachtelijk"

gevierendeeld en verbrand, Oecolampadius van de duivel geworgd, en wat er aan goddeloze lasteringen meer zijn.

Ik vraag uw gewetens¹², gij vreedzamen van Efraïm, is dat recht, dat men tegen diegenen zo onbarmhartig is, die toch met u uit het Pausdom zijn uitgegaan om het Evangelie zo veel geleden hebben en zo vreedzaam zich bewijzen? Gelijk Calvijn zelf schrijft in een brief aan Bullinger met deze woorden: *Ik heb dikwijls gezegd, wanneer Luther mij ook een duivel heette, zo wilde ik nochtans hem die eer aandoen, en hem voor een bijzonder¹³ dienstknecht en werktuig van God erkennen.* Nu wat hoop is er in dergelijke omstandigheden van zaken op te maken wegens een vergelijking? Maar och, of God het wilde! Wij hopen nochtans dat er nog eens een tijd zal komen, waarin men zeggen zal, *zie, hoe liefelijk is het, dat broeders ook tezamen wonen!*

Want wanneer men de strijdverschillen onpartijdig inziet, zo is het nochtans maar het enige stuk van het avondmaal, waarover men zich in de samenspraak te Marburg niet heeft kunnen verstaan en overeenkomen. Wij zijn in de hoofdzaak verenigd in de leer van de rechtvaardigmaking van een ellendige zondaar voor God en hopen beide door Gods genade zalig te worden. Wij hebben voorbeelden van vrede aan de Protestanten in Bohemen en aan diegenen in Polen, die de Sedomirsche vereniging [1570] Christelijk onderhouden en als broeders met elkaar leven. De burgerlijke eendracht van de Protestantse Vorsten zal mettertijd gelegenheid geven om aan middelen van vereniging te denken. God verwekt hier en daar vreedzame mannen, die een gruwel hebben aan zodanige twist en daarop uit zijn, om het Christendom godvruchtig en vreedzaam te maken. Men is ook zo blind niet, dat men niet zien zou, dat men *veel middelmatige dingen* als onverschillig, - als overblijfsel van het Pausdom - uit nood heeft moeten behouden, die men anders wel kon laten varen.

Wanneer dan die tijd van God bestemd, eens komen zal, dan zal God de harten van de Groten daarhenen buigen, dat Hij vreedzame mannen zal verwekken, die deze strijd tussen Efraïm en Juda uit de weg zullen ruimen en uit deze twee kudden één maken.

Maar laat ons eens onszelf ter toetsing brengen. Kan dat ook wel van de Gereformeerden op vele plaatsen gezegd worden? Helaas! Hoe groot wordt hedendaags de breuk van Sion? Vreedzame Christenen, die dit terecht in de vreze des Heeren behartigen, mogen wel bloed zweten, wanneer zij de wangestalt des harten nemen. O, hoe afschuwelijk is het, wanneer broeders, wanneer Christenen, wanneer gereformeerde Christenen in één land, in één stad, in één gemeente, wanneer bloedvrienden, wanneer echtparen, wanneer zusters, wanneer nadere aanverwanten in onenigheid leven! O, hoe schandelijk is het, dat Christenen zo met elkaar leven! Men beschouwe eens het leven van de deugdzaame heidenen, die Gods wet niet hadden en nochtans deden die dingen, die der wet waren en vreedzamer leefden als menig Christen doet. O, hoe schadelijk is het, wanneer geloofsgenoten oneens zijn! Want dit trekt allerlei onheil, gevaar, en schade naar zich toe in allerlei standen.

1. In de *geestelijke stand*, wanneer

- A. *leraars* van de Heilige Schrift met elkaar in twist geraken, de een dit en de ander dat leest en daarover met elkaar in openbare twistgeschriften geraken, dan veroorzaakt het bij de zwakgelovige grote ergernis. De tegenstrevers zijn daarover vrolijk, lasteren tevens de Godsdienst en zeggen: “zie wat hebt gij voor een geloof, daar gij toch in uw leer niet verenigd zijt?” Daar wordt dan

¹² “conscientiën”

¹³ “zonderlinge”

het heilig predikambt gelasterd, de vermaningen tot eendracht doen geen vrucht. Haar, nijd, tweespalt en onenigheid nemen de overhand, wanneer degenen, die anderen met een goed voorbeeld moesten voorgaan, zich onder elkaar verbijten. Hetwelk toch de gewoonte van de gezanten van de zachtmoedige Jezus niet moest zijn.

- B. Wanneer de *toehoorders* oneens zijn, de een wil naar Paulus, de ander naar Apollos genoemd worden en zich verdelingen en scheuringen maken. De een hangt deze, een ander die¹⁴ aan. Dan vindt men voor het gezaaide zaad van Gods Woord geen goed land en kan noch honderd, noch zestig, noch dertigvoudige vruchten voortbrengen.
2. In de *wereldlijke stand*, wanneer regenten en overheden onenige zijn, de een hierheen, de ander daarheen uit wil; de een omstoot, wat de ander beveelt en niemand elkaar vertrouwt, dan moet dikwijls daarover stad en land lijden. Toen Scipio de stad Numantië gewonnen en de koning Tiresias vroeg, hoe deze stad, die het Romeinse geweld zo dikwijls uitgestaan had, nu met zo weinig moeite was ingenomen; zei de gevangen koning, al wenende: *o Scipio, concordia nobis victoriam, discordia exitium peperit, de enigheid, o Scipio, heeft dikwijls de overwinning; maar de onenigheid ditmaal het verderf veroorzaakt*. Dat is hetzelfde, hetgeen Christus zegt; *een rijk dat tegen elkander verdeeld is, kan niet bestaan (Matth. 12:25)*. Evenzo veroorzaakt de onenigheid in de huisstand louter ongelukken; als man en vrouw oneens zijn, dan maken zij elkaar het leven zuur. Wanneer ouders en kinderen, zonen en dochters, zusters en broeders, vrienden en bloedverwanten in strijd leven, dan veroorzaakt de één de ander enkel hartenleed. Met één woord waar Christenen onder elkaar onenig zijn, dan lijdt Gods liefde schade. *Want die zijn broeder niet lief heeft, die hij ziet, hoe kan hij God liefhebben, die hij niet ziet? (1 Joh. 4:20)* Het doet nadeel aan de vergeving van de zonden, want die zijn naaste niet vergeeft, hoe kan hij van God vergeving van de zonden hopen? Het belet het voordeel van het Heilig Avondmaal, als men niet vooraf heengaat en zich met zijn naaste¹⁵ verzoent. Ja het doet schade aan de tijdelijke en eeuwige welvaart, waar Gods toorn over een land, stad, huis en gemeente gehaald wordt en waar God de twistzuchtigen en onverzoenlijken uit de hemel sluit, dat zij Gods koninkrijk niet zullen beërven.

Welaan dan, geheiligde des Heeren, gij die God vreest, vermijdt toch de duivelse en verdoemelijke schandvlek van de onenigheid en jaagt de vrede na. Zie toch hoe liefelijk het is, dat broeders ook tezamen wonen. Hoe loflijk was het getuigenis, hetwelk de aartsvader Jakob en zijn zonen hadden bij Hemor, dat zij vreedzame mannen waren. (Gen.34:21). Hoe eendrachtig leefden de eerste Christenen, dat zij waren één hart en één ziel. Zijn wij niet alle leden van een geestelijk lichaam? (Hand. 4:32). Hebben wij niet alle één Vader in de hemelen? Zoeken wij niet allen één erfdeel? Derhalve zo veel in u is, *houdt vrede met alle mensen (Rom. 12:18)* Beter, zegt Salomo is *een gericht van groen moes, daar ook liefde is, dan een gemeste os en haat daarbij. (Spr. 15:18)*. Het zijn drie schone dingen, zegt Jezus Syrach, die God en de mensen welgevallen, als broeders enig zijn, als bureu elkaar lief hebben en man en vrouw elkaar verstaan (Syrach 25:2).

¹⁴ “gene”

¹⁵ “evenmensch”

Ò, hoe liefelijk en nuttig is het wanneer Christenen verenigd zijn, want daar belooft God de zegen en het leven tot in der eeuwigheid. Waar men in vrede leeft, daar wil de God des vredes met ons zijn. *Zalig zijn de vreedzamen allerwegen, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden (Matth. 5:9)* Hierin moeten Gods gezanten hun toehoorders voorgaan; want een opziener, een leraar, een voorganger¹⁶ van de gemeente moet *onberispelijk wezen; niet twistachtig, niet hoogmoedig. (1 Tim. 3:3)* Ook toehoorders moeten vreedzaam met hun leraars leven, gelijk Paulus zegt: *erkent diegenen, die onder u arbeiden en u vermanen, acht ze zeer veel om huns werks wil, en zijt vreedzaam met hem (1 Thess. 5:13)*. Eendrachtig moeten medeburgers in een stad bij elkaar wonen, de strijd brengt vloek, maar enigheid brengt de zegen mee. Vreedzaam moeten ook vrienden, bloedverwanten en huisgenoten zijn. O, hoe liefelijk is het, wanneer de één wil, wat de ander wil en alle willen wat God wil!

Wij zullen u de middelen daartoe aanwijzen, volgens hetgeen verenigd is met de kostelijke zalfolie.

1. Hiertoe werd eerst *de mirre* gebruikt. Deze weert de inwendige vuiligheid en is een zinnebeeld van het doden van de oude Adam en van ons eigen vlees, hetwelk zo haast tot toorn overhelt. Want al wie vreedzaam leven wil, moet alle eigenliefde, hovaardij en laatschuldigheid varen laten. Want dit was de zinspreuk van de hoogmoedige Pompeüs: *(aut Caesar) aut nihil; (voor de keizer) alles of niets*; wat in Jezus' school niet geleerd wordt. Dus¹⁷ ontwent u, godvruchtige Christenen van de eergierigheid; leert uzelf en uw zwakheden goed kennen en zoekt uw eer in ootmoed. Eert God en Hij zal u weder eren. O, hoe heerlijk is hij, die God eert! Als Hij zegt: *Abraham Mijn vriend; Kaleb Mijn knecht; David Mijn uitverkoren; Daniël Mijn geliefde*. Dat geldt veel meer, dan alle eer en heerlijkheid van de wereld. *De koningen der volkeren heersen over heb, en die macht over hen hebben, worden weldadige heren genaamd, doch gij niet alzo; maar de meeste onder u, die zij gelijk de minste, en die voorganger is, als een die dient. (Luk 22:25, 26)*.
2. Naast de mirre moet in deze olie van eendracht ook wierook zijn. Dit versterkt het hart, weert de onmacht en is een tegengif. Daarmee vergelijken wij de vergenoegzaamheid, dat een iegelijk tevreden zij met dat, wat God hem gegeven heeft. Dan zal het vergif van de nijd niet inwortelen.
3. Naast deze wierook behoort daartoe ook de *kassie*. Deze zal de kwade vochtigheden verdelen en het bloed in zijn baan houden. Zo moet ook een vreedzame alle kwade meningen van zijn naaste varen laten. De vijandelijke bewegingen van vlees en bloed weerstaan en zich benaarstigen tot alle billijkheid in zijn handel, wandel en burgerlijke omgang. Dan wordt er veel gal van de verbittering uitgedreven.
4. Tot de zalfolie wordt ook boomolie¹⁸ gebruikt, hetwelk verzacht en heelt. Zo moet ook een Christen zich bevlijtigen tot lijdzaamheid en zachtmoedigheid, niet over alles opstuiven, maar de zwakheden overzien en altoos het beste oordelen.

¹⁶ “voorstander”

¹⁷ “derhalve”

¹⁸ wellicht bedoelt C. Mell hier Olijfolie.

Lastertongen geen gehoor geven, en also met alle vriendelijkheid en zachtmoedigheid met zijn naaste omgaan.

Legt gij u zó daarop toe om de eendracht te betrachten, dan zal de dauw van de zegen van het Hermon van de hemel nederdalen en uw hart, als het vreedzaam Sion verheugen. God zal uw beroep en uw handel zegenen. Engelen en mensen zullen zich over u verheugen. Gij zult een getuigenis hebben van een goed geweten voor God. God zal u sterken in alle lijden. Gij zult ook eindelijk gerust en zalig sterven en God zal u opnemen in het land van de eeuwige vrede. Daar zult gij vinden de zegen en het leven tot in der eeuwigheid. Amen.

Het onuitsprekelijk HALLELUJAH van het laatste jubeljaar (Nieuwjaarspreek over Psalm 134)

Eerste Inleiding

*Hebt gij maar dezen enen zegen, mijn vader? Zegen mij, ook mij, mijn vader! Zo smeekte eens Ezau zijn vader Izaäk, nadat hij zijn zoon Jakob reeds gezegend had. Ofschoon ik niet hopen wil, dat onder dit hoopje der rechtvaardigen Ezau's zullen zijn, die maar alleen uitzien naar ene aardse zegen, nochtans dunkt mij dat dit heden uw gedachten zijn, waarmee gij mij op **deze nieuwjaarsdag** tot deze heilige plaats geleid. Zegen ook ons. De mond van de Christenen is vol van zegen en gelukwensen, waarmee de een de ander veel goeds wenst. Gods Tempelen weergalmen van de woorden van David (Psalm 129:8) *des Heeren zegen zij bij u! Wij zegenen ulieden in de Naam des HEEREN*. Hoe zou ik dan zo geheel mijn plicht vergeten en ook niet een zegen naar lichaam en ziel van de hemel afbidden, naardien wij ons uit Gods woord daartoe bereid hebben? Opdat ondertussen *dezen zegen*, dien ik u mijn waarde toehoorders in dit uur zal mededelen, krachtig mag zijn. Bidden wij God om zijn genade en bijstand.*

Tekst : Psalm 134.

Een lied Hammaäloth. Ziet, looft den HEERE, alle gij knechten des HEEREN! Gij, die allen nacht in het huis des HEEREN staat. Heft uw handen op naar het heiligdom, en looft den HEERE. De HEERE zegene u uit Sion, Hij, Die den hemel en de aarde gemaakt heeft.

Tweede Inleiding.

Vol van verborgenheden en zeer merkwaardig was het feest van het Jubeljaar in het Oude Testament. Hetwelk wij beschreven vinden in Mozes derde boek (Lev. 25). Het vijftigste jaar, of het eerste hetwelk op het zevenmaal zevende Sabbatjaar volgde, werd openlijk met een grote plechtigheid uitgeblazen. En alle inwoners van Kanaän bekend gemaakt. Op dat Vrij-of Jubeljaar kon iedereen weer tot zijn have en geslacht terugkeren; wordende door deze Goddelijke ordening niet alleen het **gemenebest** beveiligd en alle gierigheid en woeker afgesneden, maar ook de vermenging van de geslachten verhinderd en de Stam van Juda bewaard, waaruit de Silo moest geboren worden; maar allermeeest wordt de tijd van het Nieuwe Testament daardoor voorgesteld, waarin Jezus zelf *de gevangenen (Luk.4:19)* een verlossing verkondigd heeft. Het juk der dienstbaarheid is weggenomen en de gelovigen van het Nieuwe Testament als kinderen der vrije, tot het volle bezit van de goederen van het Nieuwe Testament toegelaten worden. Voornamelijk was het Jubeljaar ook een voorbeeld van de eeuwigheid. Hetwelk na de grote zeven Sabbatjaren en tijden van het Nieuwe Testament een aanvang zal nemen. Die tijd zonder tijd, die dagen zonder getal, die met nadruk heilig zullen zijn. Maar gelijktijd het zevende Sabbatjaar, dat is het negenenveertigste, een voorbereiding was tot het Jubeljaar en een tijd vol van vreugde en verlangen, zo is ook de zevende of laatste tijd van het Nieuwe Testament in de Schriften van de Profeten voornamelijk geroemd van de algemene vrede en rust van Gods Kerk, waarover de Profeten een Hallelujah opzingen, gelijkerwijs in onze woorden te zien is.

Wij hadden voorgenomen het feest van het Joodse Jubeljaar met het begin van het nieuwe jaar te verklaren, maar nademaal ons nog voor ogen lag het nog overige *laatste trapgezing*, 't welk met een *hallelujah* en *de lof* van God begint, en met een zegen eindigt, hebben wij voorgenomen hetzelfde te betrachten om de toehoorders voor te stellen het vrolijke Hallelujah van de laatste tijd van het Nieuwe Testament. Wekt gij allen uw ijver en aandacht op.

Maar Gij, o Eeuwige en onveranderlijke God, Wiens jaren niet ophouden, en Wiens dagen geen einde nemen, wij, veranderlijke mensen, uw dienstknechten en dienstmaagden, heffen onze harten en handen op tot U in het Heiligdom. En bidden U, leer ons bedenken de vergankelijkheid van ons korte leven; want de ene dag volgt op de andere, en de ene nacht roept tot de andere, en wij komen ieder ogenblik nader aan de eeuwigheid. Laat ons toch op de kant der eeuwigheid staande, Uw woord horen, en heilige handen tot U opheffen, en heilig wandelen, als die ons haasten uit deze korte tijd, naar de oneindige en zalige eeuwigheid. Amen.

Verklaring

Eindelijk verheugt God toch weer degene die Hij tevoren bedroefd had en Hij laat na vele klaagliederen weer vreugdegezangen horen. Dit zagen wij in de kerk van het Nieuwe Testament, hetwelk de rol van haar ontmoetingen sluit met dit wel kort, maar zeer nadrukkelijk Halleluja. De Joodse leermeesters zeggen ons, dat de Levieten, die in het huis des Heeren des nachts de wacht hadden, hun mededienstknechten van een hoge plaats toeriepen, als zij afwisselden: *Looft den Heer, gij, die alle nachten in het huis des Heeren staat, heft uwe handen op naar het Heiligdom, en looft den Heere*, waarop de andere hen dankten met de laatste woorden: *De Heere zegene u uit Sion, Hij, die de hemel en de aarde gemaakt heeft*. Hetzij hiermee zo het wil, het is genoeg, dat deze Psalm zich in twee voorname hoofdstukken opdeelt.

- A. Een schone vermaning: *Looft den Heere, alle gij knechten des Heeren, gij, die allen nacht in het huis des Heeren staat, heft uw handen op naar het Heiligdom, en looft den Heere.*
- B. Een krachtige zegenwens: *de Heere zegene u uit Sion, Hij, die den hemel en de aarde gemaakt heeft.*

Deze Psalm begint, gelijkwerijs de voorgaande met de hartenwekker van de Heilige Geest. Het is al weer ZIE! In de voorgaande Psalm wekte de profeet de harten van de broeders op tot eendracht. *Zie, hoe liefelijk is het, dat broeders ook tezamen wonen*. Hier wekt dit woord de mond en de harten van de knechten des Heeren tot Gods lof op, zo luidt de vermaning

LOOFT DEN HEERE. Het grondwoord *Barach*, heet eigenlijk *zegenen*. Daarom zetten het sommige vertalers over: *benedicite Domino, zegent den Heere*. Maar naardien het woord *zegenen* naar onze (Duitse) spraak zoveel zeggen wil, iemand iets goeds doen, of iets goeds wensen, welke beide God van ons niet nodig heeft, drukt het woord *loven* de zin van Gods Geest beter uit. Dit heeft Luther in dezelve psalm wel in acht genomen; daarom zet hij het woord *barach* in het begin van deze Psalm, waar de mensen met God te doen (*krijgen*) over door *loven*; en op het einde, alwaar God met de mensen te doen heeft; heet het *zegenen*.

Den Heere te loven betekent Gods *deugden en wonderwerken* te roemen, Zijn wijsheid, heiligheid, genade en barmhartigheid, Zijn gerechtigheid, waarheid en liefde en al wat voorts in Jehovah's grote naam en in God zelf heerlijk en het allerhoogste en volmaakte Wezen betamelijk vervat en van buiten geopenbaard is met mond en hart te verheffen, te loven, te roemen en te prijzen. Zo looft Hem de Kerk in de honderd en zeventiende Psalm: *Looft den Heere, alle heidenen, prijst Hem alle natiën; want Zijn goedertierenheid is geweldig over ons, en de waarheid des Heeren is in der eeuwigheid, Hallelujah.* Dit Halleluja vinden wij ook in de honderd en vijfendertigste Psalm; *Hallelujah, prijst den naam des Heeren, prijst Hem, gij knechten des Heeren, gij, die staat in het huis des Heeren, in de voorhoven des huis onzes Gods.* Ja in de honderd zesendertigste Psalm kan de Kerk van Gods lof niet verzadigd worden. Daarom zegt zij op het slot van alle verzen, *Want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid,* en nog eens: *want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.* En dus gaat de dichter in een onvermoeide lofzang vervolgens voort. Nu, wie zal de Heere loven?

ALLE GIJ KNECHTEN DES HEEREN, GIJ, DIE ALLEN NACHT IN HET HUIS DES HEEREN STAAT. De beschrijving van Gods dienstknechten in het Nieuwe Testament is ontleent van de dienst der Leviëten in Salomo's tempel, die dag en nacht moesten waken en in zekere rollen ingedeeld, de een de ander moest aflossen. Gelijkerwijze wij lezen in Num. 1 en 3; 1 Kron. 10; Hand. 4. Deze wacht beschrijven de Joden aldus: de priesters zeggen zij, hielden op drie plaatsen wacht in de Tempel 's nachts. De ene wacht in Beth Aptenes, de tweede in Beth Nidsot, en de derde in Beth Mokad. De Leviëten hielden wacht op een en twintig plaatsen. De opperste wachtmeester van de Leviëten deed de ronde met een brandende fakkel en zei tegen degenen, die hij wakende vond: *vrede zij met u!* Maar vond hij iemand uit de Leviëten op zijn wacht slapende, dan stond het hem vrij om hem zijn klederen in brand te steken. Maar hier worden niet alleen verstaan de Leviëten in de Tempel; maar ook Gods knechten in de Kerk van het Nieuwe Testament en wel voornamelijk gelijkerwijze uit de samenhang blijkt. Het geestelijk Priesterschap in de laatste tijd; deze dragen de naam van knechten des Heeren, omdat God hen gekocht heeft uit allerlei geslachten, talen, volkeren en natiën tot Zijn dienst. Zij worden knechten genaamd wegens de grote menigte, die zich als dan in de dienst des Heeren zullen bevinden. Ten tijde van David waren de priesters en de Leviëten vierentwintig duizend; maar in de laatste tijd als de Joden hun koning David zullen gevonden hebben, zal het getal van des Heeren knechten niet te tellen zijn. Deze staan in het huis des Heeren nacht en dag. Door het staan wordt afgebeeld de vaardige waakzaamheid, vreugde en vlugheid in de dienst des Heeren. Hierop ziet Christus' vermaning, *waakt dan tot aller tijd, biddende, dat gij moogt waardig geacht worden te ontvlieden al deze dingen, die geschieden zullen, en te staan voor den Zoon des mensen* (Luk. 21:36) Door de nacht worden vervolgingen en verdrukkingen verstaan als ook een stille gerustheid. Gelijkerwijze wij tevoren hebben aangewezen. Het mag dan in de wereld gaan zo het wil, nochtans staan de knechten des Heeren in geloof, lijdzaamheid, standvastigheid en in het gebed tot de laatste toekomst des Heeren. Daarom beschrijft onze dichter vervolgens de godsdienst in vers 2.

HEFT UWE HANDEN OP NAAR HET HEILIGDOM, EN LOOFT DEN HEERE. De handen op te heffen was een aloud gebruik bij het gebed. Zo breide Ezra (Ezra 9:5) zijn handen uit tot de Heere zijn God. In het Oude Testament moest men zijn aangezicht wenden naar het allerheiligste van de Tempel en zijn handen opheffen naar Gods huis. Hier betekent het opheffen van de handen de dienst van God, waar men achtereenvolgens de verklaring van Paulus, heilige handen tot God opheft aan alle

plaatsen. Het beduidt ook een ijverig en aandachtig gebed, wanneer men God dankt voor die weldaden, die Hij aan Zijn volk bewijst. Zijne handen op te heffen in het Heiligdom doet ook met een waarachtig geloof en vaste hoop datgene verwachten, dat God beloofd heeft, dat Hij toch Zijn Bedehuis, Zijn heiligdom, Zijn kerk eindelijk wil verheerlijken, opdat Hij zij alles in allen. Eindelijk besluit hij met een zegenwens.

DE HEERE ZEGENE U UIT SION, HIJ DIE DEN HEMEL EN DE AARDE GEMAAKT HEEFT. Zegenen betekent¹⁹ hier een overvloed geven van allerlei goederen en gaven, voornamelijk geestelijke als genade, vergeving der zonden, gerechtigheid, rust, vrede, zuivere leer, onvervalste godsdienst en een Gode aangename wandel. Deze zegen komt van Jehovah, van de Algenoegzame God, uit Wiens volheid, wij ontvangen genade voor genade. Hij komt uit Sion, alwaar de rijkdom van Gods genade stromen zal over alle gelovigen; want Jehovah zegt aan *alle plaatsten, daar Ik Mijns Naams gedachtenis stichten zal, zal Ik tot u komen en zal u zegenen*. (Exod. 20:24) Deze zegen zal in het bijzonder uit Sion uitgaan, als de Koning van Sions berg *de heidenen zal krijgen tot Zijn erfdeel, en de einden der aarde tot Zijn bezitting*. Hetwelk geschieden zal van de Heere des hemels en der aarde, Die het grote wereldgebouw geschapen heeft. Dan zal het ook niets gerings zijn, in de laatste dagen te scheppen *nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, waarin gerechtigheid woont*. (2 Petrus 3:13)

Hieromtrent mocht iemand uitroepen met de woorden van Bileam: *wie zal leven, wanneer de Heere zulks doen zal?* (Num. 24:23) Maar onze nakomelingen zullen in de zevende of laatste tijd van het Nieuwe Testament die heerlijke toestand van de kerk beleven. Wanneer men in de grootste nadruk dit *Hallelujah* zal opheffen, wanneer namelijk *alle koninkrijken zullen worden Godes en Zijns Gezalfden*. (Openb. 11:15) Zal dat geen voortreffelijke en een bezienswaardige vreugde zijn, wanneer alle volkeren der aarde zich aan de Koning Jezus zullen onderworpen hebben? Was het niet heuglijk als men op het Pinksterfeest allerhande Joden, Kretenzen en Elamieten, van Pontus, Azië en Kappadocië, en van de uiterste grenspalen van Lybië, Gods grote daden een iegelijk in zijn eigen spraak hoorde verkondigen?" Was het voor onze Hervormers geen grote vreugde toen zij hoorden dat dit ons land, deze en gene koninkrijken, deze en gene stand, het pausdom afgezworen en de leer van het Evangelie aangenomen hadden? Wat dunkt u, mijn toehoorders, zal dan de vreugde van de knechten des Heeren niet groot zijn, wanneer alle volkeren van de wereld met gehele troepen zullen opkomen tot het huis des Heeren, zodat de bovendorpels van het huis zullen beven? Zal het daar niet heten: *Looft den HEERE, alle gij knechten des HEEREN?*

Wanneer de nacht van die buitengewone verzoeking, wanneer de grote dag des toorns, die over de gehele wereld komen zal een einde zal nemen en het Evangelie allerwegen zal doorbreken. Wanneer alleszins de vijanden der waarheid, die nog overgebleven zullen zijn te zwak bevonden worden om weerstand te bieden, - hoewel zij zich niet van ganser harte aan Koning Jezus zullen onderwerpen, zullen zij zich nochtans uitwendig moeten onderwerpen; - en wanneer ook ten laatsten, gelijkerwijs het placht toe te gaan in voorspoed en goede dagen; het anders zo heerlijk Laodicéa, tot lauwheid en stille gerustheid zal vervallen zijn..., dan zullen nochtans de knechten des Heeren op hun hoede zijn. Zal men dan zijn handen niet opheffen tot het Heiligdom, en God danken, dat Hij Zijn Kerk uit zes benauwdheden verlost en in de zevende niet heeft laten omkomen? O, welk een Heiligdom zal daar zijn, wanneer alle afgoden en

¹⁹ Hiet = betekent

nietigheden zullen worden verdaan en er één Herder en één Kudde, één Heere, één geloof, één God en Vader van ons allen zal zijn? En wanneer de ganse wereld als één hart en één ziel, haar handen ten hemel zal opheffen en met een eenparige stem de HEERE loven? O! Hoe hartverkwikkend zal het Halleluja weergalmen? En met welk een vreugde zullen dan de knechten des Heeren hun handen opheffen en die kinderen zegenen, die geboren zullen worden als de dauw uit het morgenrood; de Heere zegene u uit Sion. O, gij kinderen van de levendige God, zal het dan heten, *de Heere, die den hemel en de aarde gemaakt heeft, zegene u!*

Zie, dat is het kloppen van Jezus aan de deur, wanneer Hij ingaan zal om avondmaal te houden! (Openb.20:3) Hoort eens dit Hallelujah beschrijven: *toen de zevende Engel bazuinde, werden er grote stemmen in de hemel gehoord, dewelke zeiden nu zijn de Koninkrijken der aarde van God en Zijn gezalfde geworden, en Hij zal als Koning heersen in eeuwigheid. En de vier en twintig ouderlingen, die voor God zitten op hun tronen, vielen neder op hun aangezichten en aanbaden God, zeggende: Wij danken U, Heere, God Almachtig, die is, en die was, en die komen zal, dat Gij uw grote kracht aangenomen, en als Koning geheerst hebt.* (Openb. 11:15, 16, 17)

TOEPASSING

Zo hebben wij dan door Gods genade alle trapgezangen²⁰ in orde verklaard en hun vervullingen naar de overeenstemming der profeten aangewezen! Ik dank mijn God voor Zijn genade en verheug mij dat ik liefhebbers van de profetische waarheden onder u gevonden heb. God verlichte u vervolgens en brenge u tot de mate van de grootte der volheid van Christus! Zouden er sommigen zijn, die Gods aangewezen wegen in deze liederen niet zien. Ik verdraag hen met zachtheid, wijl ik en mijns gelijken ons te gering en te zwak oordelen alle verscheiden meningen²¹ van de geleerden tot één te brengen. Ik kom niet met een opdringend geweld en nodig daarom niemand uit te geloven wat ik zeg; maar begeer niet anders aangenomen te worden, dan met onderzoeking en openbaring der waarheid aan hun harten tot eer van de grote God. Daarom behartigt hetgeen de apostel zegt: *veracht de profetie niet, blust de Geest niet uit, beproeft alles en behoudt het goede.* (1 Thess. 5:19-21)

Vergun mij nu geliefde toehoorders, dat ik u nog tot enige plichten opwek naar aanleiding van mijn tekst en u als dan zegene.

Gedraag u als ware knechten, ja, als dienaars des Allerhoogsten; want gij zijt dat uitverkoren geslacht, dat Koninklijk priesterdom, dat heilig volk, dat verkregen volk.

- I. Getrouwe knechten vrezen hun heer en eren hen. Laat ons ook God vrezen en eren, maar niet met een knechtelijke vrees, opdat God niet over ons klage, gelijk bij Maleachi: *ben Ik een Vader, waar is Mijn eer? Ben Ik een Heere, waar is Mijn vreze?* (Mal. 1:6)
- II. Knechten moeten getrouw en naarstig zijn. Getrouw in de bestendigheid van het allerheiligste geloof en naarstig in goede werken. Doen wij dat, dan zal God ons eens toeroepen: *O, gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten, ga in, in de vreugde uws Heeren.* (Matth. 25:34)
- III. Een knecht moet ootmoedig zijn. De ootmoedigheid is het beste sieraad van een Christen en de lijdzaamheid de grootste sterkte. Met enkele plichtplegingen en met het bukken voor de hoge God is het niet te doen. God ziet op het hart. Ook niet met de ijdele eernaam, als men *zich een knecht der*

²⁰ van al deze Psalmen zijn verschenen.

²¹ “nevengevoelens” in oorspronkelijke tekst

knechten noemt, maar toch staat naar de heerschappij over de gewetens der mensen; dat is het merkteken van de Antichrist.

- IV. Knechten moeten geduldig zijn. De lijdzaamheid is de grootste sterkte. Getrouwe dienstknechten des Heeren kunnen niet zonder aanvechtingen wezen. Gelijkerwijs Syrach zeer nadrukkelijk spreekt: *Mijn zoon, wilt gij Gods dienstknecht zijn, bereid u tot aanvechtingen. (Duitse vert. Spr. 2:1)* Ongeduld is de gevaarlijkste ontblote plek²², waar de pijlen van de vijanden het meeste doordringen. Maar een door God geheiligde lijdzaamheid is het harnas hetwelk ze weer teruggedrijft. Daarom staan de knechten des Heeren nacht en dag. Zij houden zich bestendig aan God, niet alleen in dagen van voorspoed, maar ook in de nachten van vervolgingen. Een keizer zei eens: *imperatorem slantem mori oportet; een veldheer moet staande sterven.* Zo doen ook Gods kinderen wanneer Belial, wanneer de wereld, wanneer hun eigen vlees alle pijlen van de verzoeking op hen los schieten, dan moeten zij ook sterk zijn in de Heere, en met een heldenmoed alles verdragen, wat God hun toeschikt. Derhalve, wees *getrouw tot de dood* (Openb. 2:10), dan zal God u de kroon des levens geven.

De plicht die er nog over is, waartoe ik u naar aanleiding van mijn tekst heden vermaan is: *Hallelujah, looft den Heere! Looft den Heere en wel uit grond des harten*, inzonderheid in het begin van dit nieuwe jaar en dankt Hem voor al het goede dat Hij u in het voorgaande jaar, ja, de ganse tijd van uw leven bewezen heeft. Want is het niet een grote weldaad van God, dat Hij ons in het voorgaande jaar bij de edele vrede heeft bewaard en onder onze wijnstok en vijgenboom vergunt heeft in rust de edele vruchten van de vrede te genieten? Hoe slecht stond het er voor en hoe gevaarlijk zag het er uit in de naburige plaatsen? En nochtans heeft God alle onrust in genade afgewend en ons met Zijn genadige voorzorg omtuind. Derhalve, *Hallelujah, looft den God des vredes!*

Is het niet een weldaad van God, dat Hij ons ook in het voorgaande jaar voor krankheden bewaarde en bij het leven onderhouden heeft? Het is waar *zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan; want zij rusten van hun arbeid*; maar het is ook in een zeker opzicht een weldaad van God, als Hij ons in het leven spaart. Het lag bij Paulus, *die een begeerte had, om ontbonden te zijn, en bij Christus te wezen*, zo na aan het hart dat hij nog een tijd lang, om der Filippenzen wil, in het vlees wenste om te wandelen (Filip. 1:23, 24) Zo is het ook een genade, wanneer God getrouwe leraars en predikanten ten beste van de Gemeente bewaart, opdat zij de zielen hun zorg toevertrouwd, verder met leer en leven mogen stichten. Het is een genade als God de ouders hun kinderen tot troost in het leven spaart. Het is een vreugde voor de ouders als Hij hun kinderen spaart. Het is een vreugde voor de ouders als Hij hun kinderen spaart, die Hij hun *gegeven* heeft. Derhalve, Hallelujah! Looft den Heere des levens, die u tot op de huidige dag gezondheid en leven vergunt!

Zien wij op de toestand van de zakelijke bedrijvigheid²³, wij zijn schuldig God te danken, dat Hij ons volk in dit voorgaande jaar zo genadig verzorgd, gevoed en onderhouden heeft. Daar de duurte in andere plaatsen de overhand heeft genomen, heeft God onze velden van vettigheid laten druipen. 't Is waar, God heeft ook

²² "bloote" in oorspronkelijke tekst

²³ neringen – oorspronkelijke tekst

menige in dit jaar in de zakelijke bedrijvigheid zijn kruis en kommerlijke tijden gegeven. Of ook wel hier en daar met schade en verlies bezocht. Maar ook daarbij lijdzaamheid gegeven en vergenoeging, om tevreden te zijn met het weinige, dat God hen heeft toegeworpen, en dus aan iedereen zijn stukje brood en bescheiden deel laten toekomen tot een genoegzame behoefte in kommerlijke tijden. Derhalve, *Hallelujah!* Looft uw Onderhouder, Die alles wat leeft, verzadigt naar Zijn welbehagen!

God heeft ons ook met vele geestelijke weldaden bedeed²⁴. Hij heeft ons Zijn Woord zuiver en rein laten prediken en ons aan Zijn genadetafel gespijst. Hoe menig stichtelijke leerrede is door dit gehele jaar van deze heilige plaats tot ons hart gesproken geworden? Hoe vele getrouwe vermaningen? Hoe vele geestelijke genadefonteynen uit Jakob's bornput hebben onze matte zielen verkwikt? Hoe dikwijls zijn wij verheugd, vol van heilige voornemens uit Gods voorhoven gegaan? Hoe dikwijls heeft God onze bedroefde harten vriendelijk toegesproken? En de tekenen Zijner liefde en genade laten ondervinden? Al die heilige gedachten, al die stichtelijke woorden, en al die verbeteringen van ons leven zijn enkele werkingen van Gods genade in ons geweest. Dat wij toenemen in kennis, en in Godsvrucht, zijn altezamen tekenen van Zijn vaderlijke liefde en weldaden, die de lichamelijke ver overtreffen. Zegt derhalve, *Hallelujah! Looft den Heere, mijn ziel, en al wat binnen in mij is, Zijnen heiligen Naam, looft den Heere, mijn ziel en vergeet geen van Zijn weldaden.* (Ps. 103:1, 2)

Zien wij op het kruis, waarmee God een ieder in dit jaar heeft bezocht, dan vinden wij ook oorzaak om God daarover te loven. Zouden Jehovah's dienstknechten op Gods bevel de Christenen die een kruis dragen, aan hun voorhoofden met een teken van het kruis tekenen zoals Ezechiël deed, men zou op de hoofden van veel mensen geen plaats genoeg vinden om al de soorten van hun kruisen in zo'n nauwe omtrek te graveren. Zou men door de stad gaan en de zorgen en noden van ieders huis aan de deuren opgetekend zien, o eeuwige God, welke kruisrollen zou men daar vinden? Hoe zou men moeten uitroepen hoe is het mogelijk, dat zwakke mensen zulk een zware last kunnen dragen! Men zou op sommige plaatsen geschreven vinden:

*Het doen mag and'ren welgelukken;
Ik moet voor kruis en rampen bukken.*

Op een andere plaats,

*Ach ! is dit geen harde prijs
Arm, berooid, en naakt te zijn.*

Daar zullen weer boze achterklap veel droefheid veroorzaken,

*Zie, wat kommer dat ik lij,
Daar men kwalijk spreekt van mij,*

Ginds weer zal men over vijanden en vervolgers klagen

*Mijn tegenstrevers zijn te machtig, veel en groot
En geven aan mijn hart, helaas! Te harden stoot.*

Nu weer over een kwaad huwelijk, over ongehoorzame kinderen, die hun ouders veel hartenleed aandoen, daar klagen troosteloze weduwen over ontrouwe

²⁴ "overschud" – oorspronkelijke tekst

huisgenoten, daar klagen arme wezen, dewelke hun vader en moeder verlaten hebben. Zij klagen over krankheden en allerhande smartelijke toevallen van het lichaam. Zij klagen over sterfgevallen en over het verlies van kinderen. Zij klagen over allerlei gewetensproblemen,²⁵ over de weinige stichting uit Gods Woord, over de zwakheid van het geloof, over de angst der zonden, over gebrek van aandacht en over de vrees van de dood. En wie kan al de soorten van het kruis optellen, die u, waarde Christenen, en uw God best bekend zijn? Iedere week heeft zijn eigen plaag, en iedere dag zijn eigen last gehad.

Maar, niettegenstaande dit alles, laat ons ook een *Hallelujah* opheffen en God loven, dat Hij ons getuchtigd heeft met mate en niet in Zijn toorn. Dat Hij ons niet meer heeft opgelegd dan wij kunnen dragen en dat alle dingen ons hebben moeten medewerken ten goede. Dat Hij ons de wereldse ijdelheden heeft leren kennen. Onze harten van de wereld afgetrokken en naar de hemel gericht heeft. Zo moest God ons in onszelf brengen! Zo moest God ons de wereld bitter maken! Op de doornen wassen rozen, op het gezaai van tranen volgt de vrolijke oogst.

Nu, de Heere zegen u uit Sion, die de hemel en de aarde gemaakt heeft! God verhoor mijn biddende wens, en vervul de woorden van Zijn knecht.

O dierbaar Sion! O, schone dochter van de Koning aller Koningen, die geheel verheerlijkt zijt inwendig. O, gij glansrijke Kerk, door Jezus' dierbaar bloed gekocht, gij, die verstrooid zijt over de ganse aardbodem. Jehovah zegene u uit Sion, God wende dit en vele volgende jaren de tegenspoeden en vervolgingen van u af! Dat de nacht van algemene verzoeken haast overga en die God, Die u uit zes gevaren gered heeft, laat u in de zevende niet omkomen. Hij verandere uw klaagliederen in rijen! God late u kinderen geboren worden, gelijk de dauw uit de baarmoeder van de dageraad. Uw zaad zij als het zand aan de zee, en als de sterren aan de hemel. Ach, dat deze eeuw mocht zijn de aangename dag des heils! Ja, dat het van Babel mocht gelden, dat de scepter der goddelozen niet langer ruste op het kleine hoopje der rechtvaardigen. God breide Jafeth uit tot aan de einden der aarde, en late Sem's nakomelingen in Zijn tenten wonen. Dat uw kinderen en kindskinderen dat Halleluja mogen zingen en zeggen, Jehovah is Koning over de ganse aardbodem.

God beware voor u, o Sion, uw knechten, en doe ze nacht en dag op hun wacht staan, en hun handen opheffen naar het heiligdom! Jehovah, de God van hun vaders, late geen twist zijn onder de broeders, maar verbindte hun harten in een broederlijke liefde en eendracht. Dat zij elkaar in lijdzaamheid verdragen, zo dat de één wil tot Gods eer, wat de ander wil, en allen willen, wat gij, o God wilt! Jakobs God sterke hen in hun gewichtige bediening, opdat de wereld hen niet moede maakt, God doe ze zuiver en ijverig leren, en een voorbeeldig leven leiden, opdat zij met de ene hand niet afbreken, dat zij met de andere opbouwen. Laat God vele zielen door hen gewonnen worden, en ten hemel geleid worden. En doe hen en alle Godvruchtige dienaars en leraars van de kerk in hun ambt getrouw bevonden worden, opdat zij eens als getrouwe dienstknechten die vrolijke stem mogen horen; *komt, gij getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten, ga in, in de vreugde uws Heeren.*

Jehovah zegene uit Sion alle regenten van Zijn volk en make ze rechte voedsterheren en zoogvrouwen van Zijn kerk. De Engel des verbonds, Die zit tussen

²⁵ consciëntiën

de Cherubim, legere zich met zijn hemels heirleger rondom de landen van deze vrijmachtige landsvader, onze allergenadigste koning. De God des Vredes krone Zijn geheiligde persoon met gezondheid en lang leven, en de regering van onze Salomo met vrede, dat wij onze zwaarden tot spaden en onze spiesen tot sikkelen slaan en in een zoete rust, een stil leven leiden in alle Godzaligheid en eerbaarheid. God make hem tot een gezegend werktuig, waar door nog iets grootst mag worden uitgevoerd ten beste van Sion. Jehovah bevestigte zijn troon met godsvrucht, en dat hij eens in die dag met Hiskia op zijn doodsbed mag zeggen: *gedenk, Heere, dat ik in waarheid en met een volkomen hart voor Uw aangezicht gewandeld, en dat goed is in Uw ogen gedaan heb.* Jehovah zegene uit Sion hun koninklijke Hoogheden, de kroonprins en erfprinses! God late de arbeid van Zijn Nathan gezegend zijn. Hij legde de zuivere leer diep in hun hart. Hij late deze planten van Sion gelukkig opwassen tot vreugde van het ganse land. Jehovah zegene uit Sion de heer, broeder en zuster, hun koninklijke hoogheden, als ook de koninklijke en vorstelijke huizen van alle hoge bloedverwanten. Jehovah onze God late vrede zijn binnen hun muren en welvaren in hun paleizen, en geve hun alles wat hun hart heiliglijk wenst en begeert en al wat hen tijdelijk en eeuwig kan vergenoegen. God make alle onze hoog adellijke huizen en huisgezinnen tot een wassend Efratha; Hij late hun velden druipen van olie en make hun honderden tot duizenden. God vervulle allermeest hun harten met alle hoog adellijke en christelijke deugden, dat zij in een geestelijke verheffing van hun zielen de wereld en al het aardse onder hun voeten leggen, in Gods genade hun enige vreugd en roem stellen en in godsvrucht aan andere hooggeplaatsten voorbeelden van navolging geven!

Wat kan ik u, mijn waarde toehoorders, mijn blijdschap en kroon en mijn roem in geen groten dag, volmaakter wensen, dan: *de Heere zegene u uit Sion. Hij, die de hemel en de aarde gemaakt heeft!*

Jehovah zegene u, Christelijke huisvaders en huismoeders in uw echtelijke staat met liefde, trouw en eendracht. God zegene uw burgerlijk beroep, handel en wandel en alles wat gij met God begint, moet wel gelukken. God late u metterdaad ondervinden, dat de zegen des Heeren rijk maakt zonder arbeid. God vervulle allermeest uw zielen met zodanige goederen, die u niet verlaten, wanneer u de wereld verlaat en die u troostlijk zijn in leven, lijden en sterven.

Jehovah zegene uit Sion de zonen en dochters van onze gemeente. God vervulle hun harten met godsvrucht en deugden, die de bloei van hun jaren beantwoorden, die hen kunnen veraangenamen in de ogen van God en mensen.

De goedgunstige Jezus, die de jeugd door Zijn kindsheid geheiligd heeft, wil de tedere jeugd, de allerliefste planten van ons Sion zegenen. De Engel des Verbonds beware u voor al de zonden van de jeugd, dat gij uw ouders en vrienden geen hartenleed, maar loutere vreugde mocht veroorzaken. Wast op in de kennis der waarheid, en laten uw harten kleine tempels van de Heilige Geest zijn. God geleide u, kleine vreemdelingen der wereld, onaanstotelijk door deze boze en snode wereld en make u daarboven burgers van de hemel!

God spreke alle bedroefde en treurige weduwen en wezen troostlijk toe, dat Hij ze niet wil vergeten noch verlaten. De Engels des Heeren spijzige alle armen en noodlijdenden, en brenge hun brood als Elia in de woestijn. De God aller genade zegene hun weldoeners en late niet één dronk water onbeloond. Jezus, de allerbeste Arts, helpe de kranken, en geneze alles wat leven zal, en die aan de kant van de

eeuwigheid staan en dit jaar de weg van alle vlees zullen gaan, bereide God tot de zalige eeuwigheid!

Eindelijk, mijn allerliefste vrienden, God vervulle ook aan mij al het goed, 't welk gij mij heden toewenst. God sterke mij in mijn heilig ambt en geve mij zoveel krachten en gezondheid, dat ik u dienen mag, zolang het mijn God zal behagen, getrouw en van ganser harte tot een grote winst van vele zielen, dat ik ook eindelijk met vreugde zal kunnen zeggen: *hier ben ik, Heere, en de kinderen, die Gij mij gegeven hebt.*

God vervulle al de woorden van de zegen, en make ze in Christus ja en AMEN!

HET HUWELIJK VAN IZAK MET REBEKKA

Preek over Genesis 24: 5-8.

door

COENRAAD MEL

predikant te Hersfeld, Duitsland.

Geliefden,

"Huis en goed is een erve der vaderen, maar een verstandige vrouw is van den Heere." Zo spreekt Salomo in zijn Spreukenboek, hoofdstuk 19 vers 14. Hoewel niet alle huwelijken goed slagen, moet men echter niet denken dat Gods voorzienigheid niet zal gaan over die huwelijken die slecht uitvallen. God doet om heilige redenen, de éne een slecht huwelijk overkomen tot straf, maar een ander strekt het tot zegen. Maar in het bijzonder is Gods voorzienigheid werkzaam omtrent goede huwelijken. Zo doet de Heere sommigen een vrouw toekomen, dikwijls zelfs uit een vergelegen land, zoals Hij het in Zijn heilige raad heeft gedacht. Daarvan zien wij een voorbeeld in Izak, die zijn Rebecca door Eliëzer kreeg uit Mesopotamië. Om hiervan met stichting te kunnen spreken, wenden wij ons tot onze hemelse Vader en roepen om Zijn bijstand.

Och alleen wijze en heilige God, hoe wonderlijk leidt Gij Uw heiligen! Ook wij arme zondaars aanbidden het wonderlijke in Uw voorzienigheid waardoor Gij ons van onze jeugd af hebt verzorgd. Ja, tot op deze dag toe doet Gij ons de bewijzen van Uw goede voorzienigheid ondervinden, ook in het werk van onze eeuwige behoudenis. U hebt ons getrokken uit de duisternis van onze natuurstaat en gebracht tot het licht van uw kennis; en Gij had reeds toen goede gedachten over ons, eer wij konden denken. Gij hebt ons ondertrouwd in eeuwigheid. Och of wij het geestelijke huwelijksverbond heilig mochten beleven en onderhouden! Dat wij U getrouw mogen blijven tot in de dood, als Gij ons thuis zult halen en zult brengen in de zalige vreugde van de bruiloft des Lams in de hemel. Amen.

Onze tekst voor deze avond kunt u vinden in het voorgelezen hoofdstuk, Genesis 24 en daarvan de verzen 5 tot en met 8.

En die knecht zeide tot hem: Misschien zal die vrouw mij niet willen volgen in dit land; zal ik dan uw zoon moeten wederbrengen in het land, waar gij uitgetogen zijt? En Abraham zeide tot hem: Wacht u, dat gij mijn zoon niet weder daarheen brengt! De HEERE, de God des hemels, Die mij uit mijns vaders huis en uit het land mijner maagschap genomen heeft, en Die tot mij gesproken heeft, en Die mij gezworen heeft, zeggende: Aan uw zaad zal Ik dit land geven. Die Zelf zal Zijn Engel voor uw aangezicht zenden, dat gij voor mijn zoon van daar een vrouw neemt. Maar indien de vrouw u niet volgen wil, zo zult gij rein zijn van dezen mijn eed; alleenlijk breng mijn zoon daar niet weder heen.

Grote kinderen, grote zorgen, zegt het spreekwoord. Zolang de kinderen nog klein zijn, zijn de zorgen wel veel, hoe wij ze moeten bewaren voor de vele gevaren en hoe wij ze een behoorlijke opvoeding moeten geven. Maar het zijn *kleine* zorgen. Maar naarmate zij groter worden, worden ook de zorgen van de ouders al groter en groter. Hoe dikwijls wordt een goed opgevoed kind verleid en ontaard door kwaad gezelschap! Hoe dikwijls ziet men dat kinderen, als ze de roede zijn ontgroeid, de kop opsteken en hun ouders de smart vermenigvuldigen; ja hun grijze haren met droefheid ten grave doen dalen! Hoe licht wordt een Dina verliefd, die uitgaat om de dochteren des lands te bezien en verliest haar eer! Men heeft wel in Jakobs tent en in Davids huis kunnen zien, dat zulke *panden van liefde*, knellende banden kunnen worden, die de ouders al hun genoegen benemen en het leven bang en bitter maken.

Abraham had ook zijn zorgen om Izaks wil, zoals we zien in onze tekst en zo als we in het vervolg u willen aantonen. De zo treurige geschiedenis van Izaks opoffering en Sara's dood verhaald zijnde, laat Mozes nu en blijde gebeurtenis volgen. Te weten, de huwelijksverbinding van Abrahams enige en liefhebbende zoon Izak met de deugdrijke Rebecca. De beschrijving hiervan vinden wij in het 24^{ste} hoofdstuk.

Drie merkwaardige stukken komen erin voor.

1. ***Wat aan de vrijage en verloving is voorafgegaan.***
2. ***De verloving tot stand komende door Rebecca's toestemming.***
3. ***De overbrenging van de toekomstige bruid.***

Hetgeen Abraham noopte om met zoveel ernst te denken over het huwelijk van zijn zoon was ten eerste zijn klemmende ouderdom en ten tweede zijn bezittingen.

1. *Abraham was oud en wel bedaagd.* Hij merkte dat zijn leven naar het einde liep en was in grote zorg om zijn dierbare zoon, nog vóór zijn dood een goede vrouw te bezorgen. Hij was nu sedert drie jaar weduwnaar door het overlijden van zijn geliefde Sara. Door de tijd was de wonde van zijn droefheid enigszins geheeld. Hij wilde nu Sara's tent graag overgeven aan een bekwame huismoeder die tevens de geliefde wederhelft zal zijn van zijn zoon.
2. *Daarbij had God hem in alles gezegend.* Hij was een man van groot aanzien en van veel goederen die met koningen en vorsten in een verbond stond. In het bijzonder wordt hier gezien op die zo grote zegenbelofte, die God hem had gedaan dat Hij hem door Izak het zaad grotelijks zal vermenigvuldigen, gelijk de sterren aan de hemel. Zou deze belofte vervuld worden, dan oordeelde hij zichzelf verplicht voor zijn zoon een vrouw te zoeken.

Daarop geeft Abraham opdracht aan Eliëzer om een vrouw te zoeken uit zijn eigen vaderland. Maar Eliëzer vroeg daarom aan Abraham: *Als die vrouw mij niet wil volgen, zal ik haar dan mogen beloven dat Izak tot haar zal overkomen maar Mesopothamië, het vaderland van Abraham?* Dit voorstel behaagde Abraham in geen geval. Daarom antwoordt hij ernstig: *"Wacht u dat gij mijn zoon niet weder daarheen brengt."* Op Gods aanspraak en bevel was Abraham vandaar uitgegaan en daarom kon hij niet toelaten dat zijn zoon weer daarheen zou trekken. God had hem het land Kanaän beloofd. Een zo voortreffelijke erfenis mocht hij niet lichtvaardig prijsgeven. God had hem uit de duisternis en afgoderij geroepen, zal hij dan nu zijn zoon in gevaar brengen daar weer verlost en verleid te worden? En wat dan? Hij bemoedigt Eliëzer met het vertrouwen op Gods goede zorg en ontheft hem daarmee van zijn geopperde zwarigheden. Tot verdere bemoediging van Eliëzer verzekert Abraham hem van Gods zegen en geleide op zijn reis. *"De God des hemels, Die mij uit mijns vaders huis genomen heeft, zal Zijn engel voor uw aangezicht zenden."* Waarin dan te gelijk ligt opgesloten een voorzegging en belofte dat de voorgenomen reis ten aanzien van het bedoelde huwelijk, een gelukkige uitslag zal hebben. Hij vertrouwde dat Die God, Die hem uit zijns vaders huis en vaderland genomen had zijn zoon ook van daar wel een vrouw zal toevoegen. Dat Die God, Die hem beloofd en gezworen had, dat Hij zijn zaad dit land zal geven, zijn zoon tot verwekking van zaad, een vrouw zal geven, om in het land Kanaän te kunnen blijven wonen. Op die algenoegzame God vertrouwde hij dat Die Zijn engel voor zijn aangezicht zal zenden, Eliëzers weg voorspoedig zal maken, zijn voornemen zal zegenen en hem met een gewenste echtgenoot voor zijn waardige zoon Izak zal doen wederkeren.

En om Eliëzers zwaarigheid ten enenmale te benemen voegt hij er aan toe: *"En indien de vrouw u niet wilt volgen, zo zult gij rein zijn van deze mijn eed."* Bekommert u dan niet langer daarover. Gij hebt slechts uw best te doen; meer eis ik niet van u. Wil zij u niet volgen, dan acht ik u ontslagen van uw eedsverplichting. Alleen, dit zij nog eens bij herhaling gezegd, draagt zorg dat gij mijn zoon niet daarheen brengt.

Hierop toont Eliëzer zich ook aanstonds gereed om zijn heer terwille te zijn. Want hij legt zijn hand onder Abrahams heupen en hij zwoer hem over deze zaak. Namelijk dat hij Izak nooit brengen zal naar Mesopothamië, maar dat hij alles wat in zijn vermogen ligt in het werk zal stellen om voor Izak een vrouw te zoeken en mee te brengen, van Abrahams eigen familie. Daarna bracht Eliëzer alles in gereedheid wat hij voor de reis nodig had.

1. *Hierin ligt een geestelijke betekenis voor de kerk van het Nieuwe Testament.* Eliëzer wordt voorgesteld als een type van de Kerkhervormers, die als trouwe dienaars van Christus hun pogingen hebben in het werk gesteld, om Christus' bruid - dat kleine hoopje, wat in het Pausdom verborgen zat - van daar uit te voeren. Het eedzweren doet ons denken aan de eenvoudige verplichting van die Godsmannen om aan Christus geen Kanaänietische vrouw toe te voegen, - ik bedoel: zulken die nog besmet waren met de onreinheid van de Roomse afgoderij, - maar zij moesten een reine bruid zoeken voor de Zoon van hun God. Zulkéén, die van Zijn geestelijke maagschap was, te weten de *Evangelische kerk* der protestanten. De zwaarigheid door Eliëzer geopperd zou dan kunnen aanduiden dat het in het begin van de Reformatie niet gemakkelijk is toegegaan en dat zij vele moeilijkheden hebben moeten door worstelen.
2. *Verder leren wij hier ook uit dat het de plicht van de ouders is hun kinderen goed te verzorgen.* De ouders, die meerdere jaren en meer door ondervinding geleerd hebben dan de kinderen, weten doorgaans beter waarop men bij het aangaan van een huwelijk moet letten. Zelfs heel wat beter dan hun kinderen, die dikwijls door een blinde liefdedrift vervoerd worden, om al hun welvaart ten aanzien van het tijdelijke en dikwijls ook van het geestelijke, in gevaar te brengen. Wat kan een rechtschapen ouder tot groter blijdschap strekken, dan wanneer ze hun kinderen naar wens getrouwd zien? Sara mocht dat genoegen niet genieten, want ze was reeds gestorven. Maar Abraham was zo gelukkig; en dat was hem tot een vreugde in zijn ouderdom. Hoe zorgen, tobben en vermoeien de ouders zich eer dat zij hun kinderen grootgemaakt hebben? En dan is het om zo te spreken een kroon voor hun tere liefdezorg, als ze hun kinderen mogen gesteld zien in een goed huwelijk, waarin ze hun dagen gerust, vergenoegd en met eer zullen kunnen doorbrengen. Zien zij hun kinderen naar wens getrouwd en verzorgd, het is niet anders dan of hun een zware steen van het hart gewenteld wordt.
3. *Ten derde leren wij hieruit, dat men het huwelijk moet beginnen met God en met gebeden.* Zo deed Abraham. Hij zocht een vrouw voor zijn zoon, maar éérst bij God in de hemel, en toen onder zijn familie op aarde. Zo deed ook Eliëzer. Hij riep God aan bij de waterput. Zo deed ook Izak, steeds wachtende naar de uitslag van het gezochte huwelijk, ging hij tegen de avond uit in het veld om te bidden. Hierin mogen wij zien waar het dikwijls vandaan komt, als echtgenoten met elkaar slecht kunnen huishouden en door dagelijkse twist en onenigheid elkaar het leven bitter maken. Het komt dikwijls daarvandaan, dat het huwelijk niet begonnen wordt met

God, maar dat men te werk gaat naar blinde liefde of naar gierigheid en eigenbelang, meer ziende op geld en goed dan op Godsvrucht en deugd.

4. *Wij zien hierin dat men bij het aangaan van een huwelijk allermeeft daar op mag zien, dat men een goede echtgenoot mag vinden, die de zuivere waarheid is toegedaan.* Het gebeurt wel eens dat een Jacob zijn Rachel bekeert en de ongelovige echtgenoten ingewonnen worden door de voorbeeldige wandel van mannen of vrouwen. Maar het gebeurt ook wel eens, dat een Salomo wordt verleid door zijn vreemde vrouwen en begint te hinken op twee gedachten. O, hoe goed en lieflijk is zo een huwelijk waarin man en vrouw als met één hart en één ziel hun gebeden naar de hemel zenden, en in enigheid des geloofs de levendige God dienen! Als zij beide gaan tot hetzelfde Godshuis, beide aanzitten aan dezelfde Verbondstafels en beide hun kinderen onderwijzen en opvoeden in dezelfde leerstukken van de waarheid.
5. *Dit leert ons ook dat de heilige engelen bezig zijn ten goede van Godvrezende echtgenoten.* Immers zei Abraham tot zijn knecht: "*De HEERE zal Zijn engel voor uw aangezicht zenden dat gij mijn zoon een vrouw neemt.*" Gelijk de engelen, gediensstige geesten zijn die uitgezonden worden om dergenen wil die de zaligheid beërven, zo laten ze zich ook erg graag uitzenden om Godvrezende echtgenoten te begeleiden en te behoeden op al hun wegen. Ja, ook eindelijk wanneer de dood de knoop van het huwelijk losmaakt, om hun zielen te dragen in de schoot van Abraham.

O God, Gij Zelf zijt de Insteller van het huwelijk. U hebt Adam zijn Eva toegevoegd.

U wilde ook dat de kuise liefdeband onverbroken blijft, totdat het U behagen zal die twee verenigde en in liefde samenwonende harten van elkaar te scheiden door de

dood. Schenk Uw hemelse zegen aan alle Godvrezende echtgenoten, die hun

huwelijk met God en met eer, met het gebed en met een godvruchtig oogmerk

begonnen hebben. Laten zulke echtgenoten die U vrezen - gelijk Uw voorzienigheid

ze hier in de tijd heeft samengevoegd - ook niet gescheiden worden in de zalige

eeuwigheid. En daar Gij o Heere Jezus, de geestelijke Bruidegom van Uw kerk zijt,

zo doe ook Uw knechten, getrouwe Eliëzers zijn om voor U een bruid toe te bereiden

als een reine maagd. Amen.

2. *De verloving tot stand komende door Rebecca's toestemming.*
Eliëzer zit bij de waterput. Daar ontmoet hij Rebecca. Nadat hij met haar gesproken heeft, schenkt hij haar een gouden voorhoofdsiersel en gouden armringen en vraagt naar haar familie. Uit de onderhandeling van Eliëzer kunnen wij schone zaken leren.

1. *Dat als zich de gelegenheid voordoet om iets goeds te verrichten men die gelegenheid niet moet verzuimen.* Eliëzer nam de gelegenheid waar bij de waterput. Zo moeten ook Gods knechten als geestelijke Eliëzers doen. Bij al hun voorkomende gelegenheden moeten zij gebruik maken om zielen te winnen en die voor de Man, welke is Christus, toe te bereiden als een reine bruid. Evenals Eliëzer de deugden en goede hoedanigheden van Rebecca op de proef zette, zo moeten ook leraars en toehoorders beproeven van hoedanige geest dat zij zijn. En hoe zij hun geloof het best zullen betonen uit hun werken. Evenals Rebecca het water aan Eliëzer toediende, en daarvoor ruim en rijkelijk werd beloond, zo heeft ook Christus beloofd dat hij een dronk koud water aan de Zijnen gegeven, rijkelijk uit genade zal belonen.
2. *Dat het gebed het beste middel is om zijn voorgenomen de zaken wèl te doen gelukken.* Abraham bad, Izak bad op het veld, Eliëzer bad bij de waterput. Zo veel gebeden bleven bij God ook niet onverhoord. Hetgeen zonder het gebed begonnen wordt kan niet gelukken. Of gelukt het, het is maar een schijn, voor een tijd en het gedijt niet, er ligt geen zegen in. Indien men door een dagelijks gebed de zaken niet voortzet, vermoeit men zich doorgaans tevergeefs. Wat men dan ook mag verzinnen of beginnen, het moet in de gebeden met God begonnen worden. Dan eerst zullen wij kunnen verwachten dat God onze arbeid zal kronen met Zijn zegen.
3. *Die in goed huwelijk wenst aan te gaan, moet zich met God beraden.* Maar vraagt u ons geliefden, of het bij een voorgenomen huwelijk of andere zaken van belang, geoorloofd is op voortekens acht te geven, het lot te werpen, of op een andere soortgelijke wijze Gods verborgene raad te willen doorgronden? Zullen wij u het volgende antwoorden.
Bedoelt men hiermee deze en gene bijgelovigheid waarop de mensen in de zaak van het huwelijk gewoon zijn acht te geven, of sterrenwichelarij door uit de stand van de planeten ten tijde van iemands geboorteuur het een en ander te raden en te voorspellen? Nu, dat is zeker zondig.

Zou u verder willen vragen: *of het ook bij een voorgenomen huwelijk geoorloofd is dat men tevoren de Bijbel open laat vallen en dat men dan het bij toeval opengevallen blad beschouwd als een Goddelijk antwoord aangaande de gelukkige of ongelukkige uitslag van ons voornemen?* Wij hebben onlangs gehoord van een doorluchtig persoon, die de uitslag van een voorgesteld huwelijk op zo een wijze poogde te ontdekken. Die bij het opengevallen van het 49^e hoofdstuk van Jesaja, dat gelezen hebbende zich grotelijks verblijdde en zich van dat huwelijk wat goeds en groots beloofde.

Nog een voorbeeld. Men vertelt van een ander Godvrezend leraar, dat hij bij het krijgen van een beroep ook op zo'n wijze God poogde te raadplegen of hij het beroep al of niet behoorde aan te nemen.

Ons gevoel over deze zaak is, dat zulke zelf uitgedachte voortekenen in het geheel geen grond hebben. Niet dat ik wil zeggen dat het ongeoorloofd is in zaken van groot belang zich met God te beraden, Hem om bestuur in het gebed te vragen, vlijtig en vurig Hem aan te roepen, Zijn Woord ter hand te nemen, en onze aandacht te bepalen tot zulke teksten, waarin men zijn meeste troost weet te vinden. Ja, zelfs met een welberaden gemoed zulke teksten op te zoeken, waarin over die zaken gesproken wordt. Maar dat men de Bijbel zo maar open laat vallen en dat men God

wil binden door die opvallende teksten ons een antwoord te geven, dat is zeker iets wat wij niet goed kunnen keuren. Op die wijze verzoekt men de Heere zijn God en men schrijft Hem voor op hoedanige wijze wij zelf willen dat Hij ons bekend maakt wat wij moeten doen of laten. En wat zou men doen? Indien alle omstandigheden van een zaak ons duidelijk genoeg waren, tenminste meer dan waarschijnlijk een goede uitslag voorspelden, en men vond op zo een toevallig opengeslagen Bijbelblad eens het een of ander dat ons het tegendeel scheen te voorspellen? Zou men dan ook daarom, een goed overwogen en naar alle omstandigheden veel goeds belovend voornemen laten varen? Bovendien vinden wij in Gods Woord noch voorbeeld noch bevel om de uitslag van toekomstige zaken op die wijze te moeten, of te mogen nasporen. Tevergeefs beroepen men zich op het doen van Eliëzer, Gideon en de apostelen die het lot wierpen. Dat waren gans andere zaken in geheel andere omstandigheden.

4. Vierde lering. *Wij moeten zien op iemands goede hoedanigheden in het kiezen van een echtgenoot.* Rebecca was godvrezend, want zo haast het haar overtuigend voorkwam dat dit een werk van de Heere was, bewilligde zij ook in het huwelijk met Izak. Zij was kuis en liet zich niet verlokken door anderen.
5. Vijfde lering. *Zoals Eliëzer deed, moeten de leraars ook doen tot het geestelijk huwelijk.* Dat de vrijheid van het werk der Hervorming voortgezet mag worden in de landen. Dat de kerk mag worden uitgebreid. Dat deze geestelijke Eliëzers ook God behoren te danken en dat zij de geestelijke Rebecca's uit het huis van Laban ook kostbare kleynodiën moeten geven. Namelijk *de gezuiverde geloofsleer*, welke de waarde van het fijnste goud overtreft. Ook de *mantel der gerechtigheid*, namelijk de naar Gods Woord beproefde leer der *rechtvaardigmaking des armen zondaars voor God*. Onder deze geschenken was ook de bittere mirre van verdrukking, die wel bitter is voor vlees en bloed, maar evenwel naderhand van zich een aangename reuk des levens geeft.
6. Zesde lering. *Dat Gods voorzienigheid op een bijzondere wijze werkzaam is in de zaak van het huwelijk.* Het was in Gods raad bepaald, dat Rebecca de vrouw van Izak en dus ook een voormoeder van de Messias worden zou. Daartoe gaf de Heere in het hart van Abraham om door Eliëzer, voor zijn zoon een vrouw te zoeken, die van zijn familie was. Daartoe gaf Hij in het hart van Eliëzer om zich te legeren bij de fontein, die voor de stad Haran was, om daar af te wachten wat de Heere verder doen zou. Daartoe bestuurde Hij de gang van Rebecca zó, dat zij, hoewel geheel onkundig van de gevolgen, Eliëzer aan die plaats en op die wijze ontmoeten moest. Daartoe neigde Hij verder het hart zowel van Rebecca als van haar nabestaanden, om in het voorgestelde huwelijk toe te stemmen. Zo ziet men nog dagelijks dat God langs zeldzame en onvoorziene wegen personen doet verenigd worden, die ver van elkaar geboren waren. God voedt op, onderhoudt en bewaard voor een iegelijk bruidegom zijn bruid. En als de tijd daar is beschikt Zijn voorzienigheid de gelegenheid, zodat degenen die naar Zijn besluit door het huwelijk zullen moeten verenigd worden, elkaar ontmoeten.
7. Zevende lering. *Hier zien wij ook wat de plicht is van getrouwe dienaars.* Godsvrucht was de eerste hoofddeugd van Eliëzer. Hij begon zijn werk met het gebed, hij pleegde met God raad en hij gaf God de eer van de gelukkige uitslag. *Dankbare milddadigheid* was zijn tweede hoofddeugd. Slechts één teugje water

beloonde hij zeer rijkelijk. *Bescheidenheid* was zijn derde hoofddeugd. Zonder nadere uitnodiging wilde hij ten huize van Laban niet ingaan. Zijn vierde deugd was *zijn ijver* in het uitvoeren van zijn opdracht. Hij wilde niet eten voordat hij daar opening van zaken gegeven had. Was nu Eliëzer zelfs in een zaak van tijdelijk belang zó bezorgd en onvermoeid om zijn werk te volbrengen, hoeveel te meer moeten Gods knechten dan niet al hun krachten ertoe inspannen om de Heiland Jezus een geestelijke bruid toe te brengen? Hoe moesten zij daartoe niet aanhouden bij God met ijverig en vurig bidden? Hoe dankbaar moesten zij ook zijn, wanneer zij de goedwilligheid van hun toehoorders gewaar worden! Moeten zij al dikwijls met Petrus zeggen: *goud en zilver heb ik niet*, zij hebben evenwel de gouden kleinodiën van de *waarheid*, waarmee zij de bruid van Christus kunnen versieren. Het gebed, hetwelk alle aardse schatten overtreft, kunnen zij voor haar ten goede naar de hemel zenden. Schieten zij tekort, zijn ze niet in staat hun dankbaarheid metterdaad te kunnen betonen, hun grote Meester Jezus ontbreekt het evenwel aan geen goederen om slechts één dronk water, wat aan Zijn knechten gegeven wordt, overvloedig te kunnen vergelden.

8. Achtste lering. Hoeveel er aan gelegen is dat men hetgeen men heeft, met God en met eer heeft. Abraham was een man van grote middelen maar hij had het niet gekregen met onrecht, bedrog of andere door God verboden middelen. Eliëzer kon zeggen: *dat God zijn heer had gezegend zodat hij groot geworden was*. O wat een gezegende rijkdom is het, die men met eer en in Gods gunst heeft verkregen! Maar met onrechtvaardig verkregen goederen gaat het zo, gelijk het spreekwoord zegt: *zó gewonnen, zó verteerd*. Ze komen zelden aan de derde erfgenaam. Integendeel, de erfenis der rechtvaardigen gaat over op kinderen en kleinkinderen.

Daarna vragen Rebecca's huisgenoten: *zult gij met deze man trekken?* Haar antwoord was: *ik zal trekken*. Zij zag de hand van Gods voorzienigheid in dit alles op een bijzondere wijze werkzaam, daarom wilde ze er zich niet tegen kanten. Zij had gehoord van de gezegende welstand van haar toekomstige bruidegom, toen was zij begerig om hoe eerder hoe liever bij hem te zijn. Terstond wordt dan alles voor de reis gereed gemaakt. Maar opdat Rebecca tenminste iemand van haar familie bij zich mocht hebben, zo deed men haar vergezellen door haar voedster. Zij gaven haar uit haars moeders huis een oudere vrouw mee om haar op te passen en gezelschap te houden en opdat zij zich daar ook mee kon troosten vanwege haar vertrek uit haar vaderland en van haar familie. Deze voedster maakte zich met Rebecca reisvaardig om met Eliëzer en zijn mannen te kunnen vertrekken.

Laten we nu ook luisteren naar de voortreffelijke zegenwens waarmee Laban en Bethuël haar vaarwel zeiden: *"O onze zuster, wordt gij tot duizenden miljoenen!"* Ze wilden daarmee zeggen: *zouden wij u, onze enige en zo geliefde zuster ongezegend van ons laten vertrekken? Dat zij verre!* Heeft de Goddelijke voorzienigheid het zo beschikt dat u zult worden overgebracht naar een vreemd land? Nu dan, *wordt gij tot duizenden miljoenen, en uw zaad bezitte de poort zijner haters!* Zo wenste Laban, als oudste broeder in de naam van haar moeder en Bethuël haar andere broeder en van geheel haar familie, haar toe: *ten eerste vruchtbaarheid in haar huwelijk* en *ten tweede zegen over haar vijanden*.

Tot veel duizenden te worden, wil zeggen, veel kinderen voort te brengen die zich bij gevolg van tijd al verder en verder uitbreiden tot vele duizenden. Evenals een boom zijn takken uitschiet en die weer andere takken uitschieten en die weer veel dunne twijgjes

voortbrengen die zich wijd en zijd uitbreiden. Zo wensen ze dat haar huwelijk mocht gezegend worden in het voortbrengen van veel kinderen, kindskinderen en verdere nakomelingen.

De tweede wens was, *dat haar zaad mocht bezitten de poort zijner vijanden*. Dat is, *dat het zaad hun steden veroveren zal, in bezit nemen en over haar inwoners regeren en de wet voorschrijven mocht*. Zo wensen zij, niet door ingeving van de Geest der profetie, maar naar hetgeen zij van Eliëzer gehoord hadden, hoe God zijn heer gezegend heeft en wat God hem beloofd had. Namelijk: *dat Hij zijn zaad zal doen worden gelijk de sterren aan de hemel in menigte*. Daarom zeggen zij: *wordt tot duizenden miljoenen*. En ook dat de Heere hem Kanaän zal geven tot een erfelijke bezitting. Daarom voegen zij erbij: *uw zaad bezitte de poort zijner vijanden*. Het een en het ander is ook vervuld geworden. Want de nakomelingen van Izak en Rebecca hebben zich door Jakobs zonen in Egypte uitgebreid tot een zeer groot en machtig volk. En vervolgens onder de aanvoering van Jozua hebben ze het Beloofde Land in bezit genomen.

3. De overbrenging van de bruid.

Laten wij nu met onze gedachten het vertrekkend gezelschap begeleiden op hun reis. Ik gewaag niet van de bittere tranen die de moeder stortte bij het heengaan van haar enige dochter, noch van het beweeglijk afscheid van haar broederen, noch van haar weemoedigheid en droefheid dat ze haar vaderland en familie voor altijd moest verlaten om over te gaan naar een vreemd en ver gelegen land, waar zijn niemand kende. Zelfs degenen niet aan wie zij tot een vrouw worden zou. Ook gewaag ik niet van de plechtige uittocht waarmede bruid met haar voedster en de jonge dochters die tot haar gevolg behoorden, door Eliëzer en de mannen die met hem waren uit haar land geleid werd.

Wij bepalen ons maar alleen tot Izak. Want van Izak staat geschreven: *hij ging dagelijks uit in het veld om te bidden bij de fontein Lachai Roi, dat is de fontein der levenden en zienden*. Waar zijn vader geboomte had geplant en die plaats tot een gewoonlijke plaats des gebeds had afgezonderd. Vandaar nu kwam Izak terug in het veld, wat niet ver van Berseba lag, waar hij toen met zijn vader woonde. Daar had hij zijn hart voor God uitgestort in het gebed, dat Eliëzers reis toch mocht gezegend worden en dat door zijn dienst hem een bruid mocht toegebracht worden, waarmee hij zijn dagen in stille rust en Godzaligheid zou kunnen slijten. Zo had dan Izak ook op deze dag, tegen het vallen van de avond zijn godsdienstig werk verricht. Willende naar huis teruggaan, *hief hij zijn ogen op en zie, de kemelen kwamen*. Hij dacht terstond, alsof zijn hart het hem zei: *dat is Eliëzer met mijn bruid*. Daarom liep hij het naderend reisgezelschap vrolijk tegemoet om zijn bruid te ontvangen.

Rebecca ziende dat een man het gezelschap tegemoet naderde, vroeg aan Eliëzer: *wie is dat?* Waarop Eliëzer, die hun terstond herkende, haar te verstaan gaf dat het zijn heer Izak was, haar bruidegom, wiens vrouw zij binnenkort worden zal. Dit had zij nauwelijks gehoord, of zij viel van haar kamel af. Dat wil zeggen dat zij daar zo haastig afklom alsof het scheen dat zij er afgevallen was. Zijn nam haar sluier en bedekte zich, tot een teken van haar eerbare schaamte en ook van haar ootmoed. Het was zo gebruikelijk dat de bruid haar aangezicht bedekte, wanneer zij gebracht werd tot de bruidegom. Izak ontving haar allervriendelijkst. En nadat Eliëzer hem verslag had gedaan van zijn wedervaren en gedrag, bracht hij zijn bruid in de tent, die zijn moeder Sara, toen zij nog leefde bewoond had. Daar werd het huwelijk voltrokken. Daar werd ze hem tot een vrouw. En hij had haar lief. En zo werd Izak getroost naar zijn moeders dood. Als een rechtschapen zoon had hij het overlijden van zijn geliefde moeder zeer ter harte genomen. Drie jaar lang had hij haar koud gebeente betreurd. Maar nu liet hij de

droefheid wijken, nu hij zich verenigd zag met een zo aangename echtgenote. Die hem door haar vriendelijke omgang de verdrietelijkheden van dit leven kon verzachten en verzoeten.

Toepassing

Laten wij nu nog letten op de geestelijke betekenis van deze historie.

1. *Het vertrek van Rebecca uit haar vaderland wijst aan de uitgang van de Kerk uit het Pausdom.*
 - De zich zo vroeg opmakende Eliëzer doet ons denken aan de wakkerheid en waakzaamheid van de Kerkhervormers, die op het uitgaan steeds sterk aandrongen.
 - Het verzoek van Laban om nog tien dagen bij hem te willen blijven, kan ons te binnen brengen de ingeworpen beletsels door het zo bekende boek *Interim*, hetwelk men aan de Protestantse vorsten opdrong, totdat de vrede zou gesloten zijn.
 - Evenals Rebecca gewillig was Eliëzer te volgen, zo was ook de Evangeliekerk vaardig uit te gaan.
 - De voedster van Rebecca strekt ons tot een toonbeeld van zulke vorsten en vorstinnen, die voor de kerk geweest zijn *tot voedsterheren en zoogvrouwen*. De uitgesproken zegenwensen wijzen ons aan hoe God de uitgang van de kerk ná het sluiten van het *Passaus vredesverdrag* heeft voorspoedig gemaakt. Want sedert die tijd is de kerk in veel plaatsen uitgebreid tot vele duizenden. En tot op de huidige dag bezit zij de poorten van haar vijanden.
 - Dat Izak zijn bruid zo vriendelijk aannam en ontving, wijst aan het welbehagen hetwelk de Heere Jezus heeft aan de schoonheid van Zijn bruid. En daar die voorheen in het Pausdom, als in een donkere treurvertrek gezeten had, voerde Hij ze toen in Sara's tent. Dat is, Hij opende voor hen de schriften waarin de Evangeliekerk ook haar grootste lust en vreugde zoekt en vindt.
2. *Wanneer wij zaken van belang hebben te verrichten moeten wij ons er vooraf ook op voorbereiden.* Eliëzer was steeds bedachtzaam op zijn terugreis, daarom hield hij zich matig bij het vriendenmaal, om zich de andere dag vroeg te kunnen opmaken. Hierin beschaamd hij werkelijk veel christenen die de laatste dag van de week doorbrengen in zoveel eten en drinken, zodat hun het hoofd zwaar wordt en zij in slaap vallen wanneer ze de andere dag slechts één uurtje in Gods huis zullen besteden tot Zijn eer.
3. *Dat men genoten weldaden dankbaar behoort te herkennen.* Eliëzer wilde door zijn al te lang gerekt verblijf Laban en zijn huis niet tot een last worden. Hij wilde hem op geen onnodige kosten jagen, daar hij zoveel kamelen en mannen bij zich had. Hij had nu verkregen hetgeen hij gezocht en verzocht had, daarom bad hij dat men hem nu wilde laten trekken. Hij wilde zich niet heimelijk wegmaken, maar met beleefdheid, dankzegging en zegenwens afscheid nemen.
4. *Hoe zwaar valt het vlees en bloed, een gedane belofte na te komen!* Laban en Bethuël hadden hem en Rebecca beloofd, zeggende: *neem ze en trek heen*. Maar de andere dag scheen het dat hun berouwde. Tenminste zij zochten haar vertrek nog tien dagen te verschuiven. Zo gaat het al dikwijls met de bekering bij de mensen, zij stellen het graag uit, van de ene dag tot de andere dag.

5. *Zie hier ook de plicht is van een getrouw dienaar.* Hij moet niet alleen vaardig zijn in het werk, wat hem is opgelegd, maar als het goed is uitgevallen, zich beijveren om met het bericht daarvan te verblijden degenen die hem gezonden hebben. Opdat die niet langer tussen hoop en vrees geslingerd worden.
6. *Dat ouders moeten trachten hun kinderen wanneer die van hen gescheiden worden enige vertroosting mee te geven.* Rebecca's moeder gaf haar haar voedster mee die haar gezoogd had en als haar eigen kind beminde. Zij gaf haar ook dienstmaagden mee, om haar op te passen. En hetgeen het voornaamste was, zij gaf haar ook haar zegen mee, *dat ze mocht worden tot duizenden miljoenen.* Zo ondersteunt de zegeningen van de ouders de huisgezinnen van hun kinderen.
7. *Dat het gebed en geestelijke overdenking het beste en meest gezegend werk is van de Godvrezenden.* Izak vond daar zijn vermaak in. Hij ging daartoe naar het veld om door aards gewoel zo weinig mogelijk gestoord worden. 's Avonds als het alles stil was verhief hij zijn hart tot God. De vrucht ervan mocht hij ook aanstonds vinden. Nauwelijks had hij zijn gebed geëindigd of God verhoorde het en deed hem ontmoette hetgeen hij zocht.
8. *Dat verloofden niet alleen kuis, maar ook voorzichtig moeten leven.* Izak bracht zijn bruid niet in zijn eigen tent, maar in die van zijn moeder. Daar werd het echtelijk bed gehouden en het huwelijk plechtig voltrokken. Teneinde alles op een eerbare wijze geschiedde en het huwelijk heilig mocht gehouden worden onder allen.
9. *Dat God ná treurdagen weer blijde dagen laat volgen.* Izak werd getroost over zijn moeder. Laat God een mens droefheid overkomen, Hij doet die ter Zijner tijd afgewisseld worden door blijdschap. Liet God de droefheid des avonds bij David inkeren, des morgens evenwel was er weer gejuich. De hemel is niet altijd bedekt met wolken, noch de zee met onstuimige golven. Zo laat God ook hier op aarde droefheid en vreugde elkaar opvolgen, totdat Hij ons zal overbrengen in de volkomen hemelvreugde.

Deze zo onwaardeerbare vreugde schenke God ons en allen die de verschijning van de Heere Jezus lief hebben. Amen.

Gebed

O, HEERE, Gij zijt een getrouw VERBONDSGOD voor allen die Uw aangezicht zoeken. Uit de zo gezegende uitslag van Eliëzers verrichtingen hebben wij mogen vernemen hoe goed en vriendelijk U zijt voor allen die geheel hun vertrouwen op U zetten. Maak ons, o God, toch zo getrouw in uw dienst als Eliëzer was in de dienst van zijn heer, die slechts een mens was. Maak ons zo vroom als Izak was die dagelijks aanhield in het gebed en zich afzonderde van het aards gewoel, opdat hij in zijn eenzaamheid U te ijveriger mocht dienen en in heilige overdenkingen zijn tijd met te groter aandacht en een te heiliger vergenoeging doorbrengen mocht. Geef ons zo gewillig en aan onszelf verloochend te zijn als Rebecca was in het verlaten van haar 's vaders huis en maagschap, opdat in heel de wereld niets zij dat ons weerhouden kan onze gemeenschap, door het geloof met U, de Bruidegom van onze ziel te bevorderen. Totdat Gij ons eens zult inbrengen in Uw eeuwige tabernakelen. Dit alles bidden wij van U, o Vader, Die in de hemelen zijt. Uw naam worde geheiligd. Uw koninkrijk kome. Uw wil geschiede gelijk in de hemel alzo ook op de aarde. Om Jezus wil. Amen.

Deze preek is samengesteld uit 3 korte preken met aparte voorwoorden en gebeden. Overgenomen uit: *Het leven der Patriarchen, of verklaring van Mozes'boek*, door Coenraad Mel. Amsterdam 1803.

BAZUINEN DER EEUWIGHEID
in verscheide leerredenen van de dood, de opstanding der doden,
het laatste oordeel, 's werelds ondergang, hel, hemel en eeuwigheid

door

KOENRAAD MEL

*S.S. Th. Doct. Professor, en algemeen Opziener over alle de Kerken en Scholen in het
Vorstendom Hersfelt*

Opnieuw naar den vierden, merkelyk vermeerderden, hoogduitse druk in 't
Nederduitsch vertaald, en vermeerderd met de gebeden voor en na iedere predikatie

Te Amsterdam bij Adriaan Wor in de Kalverstraat,
over de Nieuwe Zijds-Kapel
1752

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004

Maranatha, of de toekomst en heerlijke vierschaar van de grote Rechter

(14^e predikatie)

Predikatie over de zendbrief van Judas vers 14 en 15a

Eerste inleiding - Maranatha

Het zijn rechte donderwoorden waarmee Paulus zijn eerste brief aan de Korintiërs besluit, wanneer hij zegt: “Indien iemand den Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking: Maranatha” (1 Korinthe 16 vers 22). De dierbare apostel had, als een verstandige geneesmeester, verscheiden geestelijke krankheden die bij zijn gemeente te Korinthe in zwang gingen, door heilzame leringen trachten te genezen. Maar hij vond nog een ten uiterste schadelijk zielenkwaad, en dat was de liefdeloosheid omtrent Jezus. Daarom moest deze getrouwe arts, om zulk een kwaad te verdrijven, met scherp te werk gaan, en zeggen: “Indien iemand den Heere Jezus niet liefheeft, die zij een vervloeking: Maranatha.”

Hij spreekt van Jezus, de Zoon des levenden Gods, Die de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, door Zijn bitter lijden en sterven het grote werk der verlossing volbracht had. Daarom wilde Hij als Koning, Profeet en Hogepriester gekend en bemind zijn. In Hem moest alle heil en zaligheid gezocht worden. Men moest Hem in zuivere, oprechte en standvastige liefde en geloof aanhangen, en getrouw blijven tot in de dood. Wie dit niet deed, die dreigde hij een anathema of vervloeking. Dit Griekse woord betekent:

1. een afzondering van Gods gemeenschap en verstoting uit de raad der vromen (Galaten 1 vers 8);
2. Een vloek of vervloeking (Markus 14 vers 71);
3. Een volkomen verwerping, zodanig dat zulken, aan de Goddelijke gerechtigheid overgegeven zijnde, de meest schrikkelijke straffen zouden ondervinden, die ze met haar zonden verdiend hadden.

Hierbij voegt hij nog het woord *Maranatha*, hetgeen een samengesteld Syrisch woord is, en volgens de toenmaals gebruikelijke spraak zeggen wil: “Onze Heere komt”. Zonder twijfel ziet de apostel hier op de Joodse ban, die ze *Niddui* en *Schemata* noemden. Degenen die door een Niddui of anathema van de gemeenschap des tempels en der synagoge, en van de omgang der mensen verstoten waren, konden – wanneer zij zich bekeerden – nog genade verkrijgen. Maar over wie een Schemata of Maranatha uitgesproken was, die werd aan Gods rechtvaardige straffen overgegeven, en voor eeuwig verloren geacht. Zo dreigt ook de apostel al degenen die Jezus niet liefhebben, Gods streng oordeel, en dat die Jezus, Dien ze in leer en leven veracht hebben, eens komen zal als een rechtvaardige Rechter, om de smaad, Hem door liefdeloosheid en verachting aangedaan, met eeuwige straffen te wreken.

Om van dit Maranatha, of deze voor de vromen een blijde, doch voor de goddelozen een verschrikkelijke toekomst van Jezus ten oordeel, meer

te spreken en te horen, zijn wij in de voorhoven des Heeren onzes Gods bij elkander vergaderd. Doch opdat wij allen onze harten van de wereld mogen aftrekken en tot de betrachting van het Goddelijke Woord een geheiligde aandacht overgeven, nemen wij onze toevlucht tot God in Christus en bidden om de Geest der wijsheid en des raads, der kracht en sterkte, met het volgende gebed:

Gebed voor de predikatie

O allerdierbaarste en liefde waardigste Heiland, Gij Die waardig zijt te ontvangen alle eer en dankzegging, want Gij hebt ons gekocht met Uw dierbaar bloed. Ach, dat wij toch Uw liefde, die Gij ons hebt toegedragen voor de grondlegging der wereld, en in de volheid des tijds zo uitnemend aan ons bewezen hebt, met ware wederliefde mochten vergelden! Maar ach, hoe koelzinnig is veeltijds onze liefde, en hoe liefdeloos onze ijver! Hoe groot is het dat Gij, o Heere Jezus, voor ons arme zondaren hebt gedaan, en hoe weinig daartegen is het, waarmee wij onze dankbare liefde jegens U bewijzen kunnen. Ach genaderijke Heiland, vergeef ons deze gebreken, en zie genadiglijk over deze onze aangeboren koelzinnigheid in de liefde, waaraan wij zelf een mishagen hebben, en dewelke uit loutere zwakheid voortkomt, en vergoed Gij door Uw volmaakte verdienste onze gebrekkigheid. Ons hart is wel oprecht en wenst het wel anders, maar het lichaam des doods verhindert het goede. De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak.

Ontsteek toch in onze harten en doe ontvlammen het vonkje der liefde hetwelk onder de as der natuurlijke verdorvenheid glimt, doch bedolven is. Blaas Gij het aan, opdat het brande en opga als een vlam des Heeren. Zet ons als een zegel op Uw hart en als een zegel op Uw arm, want Uw liefde is sterk als de dood, Uw ijver hard als het graf. Vele wateren van verdrukkingen, vele rivieren van ellenden hebben die niet kunnen verslinden. Laat deze peilloze zee van Uw gadeloze liefde ook al de beken van aardsgezindheid in ons overweldigen. Word Gij toch in ons hoe langer hoe meer alles, opdat wij hoe langer hoe meer de wereld verloochen en anders niet leven noch lieven, dan om Uwentwil en in U en tot U. Gij hebt ons het hart genomen, o allerzoetste Jezus! Zonder U te leven, zou onze dood zijn; want wij leven, doch niet wij, maar Gij leeft in ons.

Daarom, openbaar toch Uzelf op een krachtdadige wijze door Uw genade aan de harten van deze in Uw Naam vergaderde schare. Uw eer is het waarvan wij nu komen te spreken. Roer daarom de mond en lippen van Uw alleronwaardigste dienstknecht aan, opdat hij van Uw majesteit en van Uw heerlijkheid betamelijk en tot stichting moge spreken. Op Uw genade zal hij vertrouwen; volbreng Gij dan ook Uw kracht in zijn zwakheid.

Verlicht ook met Uw klaarheid de harten van de aanwezige toehoorders; opdat zij een gezicht hebben mogen van Uw heerlijkheid, die Gij voor het oog van de gehele wereld bewijzen wilt in die grote dag van Uw oordeelgericht, en laat ons allen tezamen daardoor opgewekt worden, om U onze Heiland getrouw te blijven, in liefde, in geloof en in gehoorzaamheid, tot aan ons zalig einde. Amen!

Tekst: Judas vers 14 en 15a:

“En van dezen heeft ook Henoch, de zevende van Adam, geprofeteerd, zeggende: Zie, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen, om gericht te houden tegen allen.”

Tweede inleiding –de uitwendige godsdienst

Zeer gepast zou men de gehele godsdienst van de mond- en huichelchristenen een *religieparade* of *godsdienstige vertoning* mogen noemen. Wanneer hoge officiers voorbij een wachthuis komen, moeten de soldaten naar buiten treden. Dat is enerzijds om een oppassende waakzaamheid te tonen, en anderzijds om aan hun officiers (of bevelhebbers) de behoorlijke eer volgens krijgsgebruik te bewijzen, of – zo men het noemt – de parade te maken. Op dezelfde wijze gaat het ook met zulke mensen, die God meer uiterlijk dan innerlijk, meer met de mond dan met het hart dienen, zowel in hun openlijke godsdienst als in hun bijzondere oefeningen, zowel in leven als in sterven.

1. *Uit gewoonte.* Gelijk in een krijgsparade alles haastig, schielijk en als in een ogenblik toegaat omdat de gewoonte dat met zich meebrengt, zo is ook de godsdienst van de mondchristenen een raptus of snelle vlucht zonder enig nadenken, als uit louter gewoonte. Ze komen in de kerk omdat het de gewoonte zo is. Ze gaan jaarlijks enige keren ten Avondmaal, omdat het zo de gewoonte is. Ze bidden 's morgens en 's avonds, ook voor en na de maaltijd hun gewoonlijk formulier zonder enige aandacht, omdat het zo de gewoonte is.
2. *Uit huichelarij.* Gelijk bij een krijgsparade velen uit enkel huichelarij maar voor de dag komen, alsof zij zulke mensen waren die zich dag en nacht even waakzaam hielden – daar ze toch ondertussen in zuipen en zorgeloosheid soms weinig aan hun plicht denken – zo is ook het leven der huichelaars. Zij verrichten de gebruikelijke plichten van de godsdienst, om maar niet de naam te hebben dat ze ongodisten en goddeloze mensen zijn. Daarom weten ze zich soms ook zo aan te stellen, alsof ze de allerheiligsten waren, terwijl het nochtans met hen maar zuivere geveinsdheid en huichelarij is, terwijl ze in hun hart heel andere gedachten voeden, dan ze met hun mond bekennen.
3. *Voor een korte tijd.* Gelijk een krijgsparade maar voor een korte tijd gemaakt wordt, zodanig dat zo haast de officier (of bevelhebber) de rug gewend heeft en voorbij is, een ieder zijn geweer weer wegzet, en zich opnieuw in zijn staat van vorige zekerheid begeeft, zo gaat het ook met de huichelaars en mondchristenen. Daarom komen soms tijden dat de Heere hen in toorn aanziet, of hen enig ongeluk toezendt, en met verdere straffen dreigt. Dan stellen zij zich aan alsof ze zich van ganser harte wilden bekeren. Dan zucht het hart, dan schreien de ogen, dan klaagt en bidt de mond, zodat het schijnt alsof ze nu in één reis naar de hemel toe wilden klimmen, en alle heiligen het in godzaligheid afwinnen. Maar het is alleen een snelle voorbijgang,

die men niet beter dan met het woord raptus uitdrukken kan. Zo haast als maar het onweer van bedroefde dagen voorbij is, leggen ze hun bijbelse gezang- en gebedenboeken weer weg, gelijk een soldaat zijn geweer. Ze durven zich nog wel door een dwaze en verwaande overreding vleien en verbeelden, dat ze hun dingen al heel wel verricht hebben, en dat zulk opus operatum of gedaan werk wel meer als een zegen verdient. Heeft men boete-, vasten- en bededagen gehouden, dan heet het: 'zijn we niet bijna de hele dag in de kerk geweest? Hebben we niet zoveel psalmen en boeteliederen gezongen? Hebben we niet zulke lange en bewegelijke predikaties gehoord? Nu moet onze lieve Heere ons wel genadig zijn, alle ongeluk afwenden en Zijn zegen aan ons geven.' Is men ten Avondmaal geweest, dan heet het: 'Hebben wij niet de dag tevoren onze voorbereiding gehouden? Heeft de leraar ons niet vrijgesproken van onze zonden? Zijn wij niet daarop de volgende dag aan de tafel des Heeren gegaan? Nu, God zij dank, dat dit heilige werk verricht is, nu mogen we wel wederom wat vrijer leven.' Zo legt men dan ook met zijn zondagse kleed zijn aandacht en godzaligheid tegelijk weer af. Men zondigt op een nieuwe kerfstok en op een nieuwe rekening weer aan. Men wentelt zich zoals een zwijn weer in de vorige onreinheid der zonde. Men gaat in zijn oude wegen verder voort, en men blijft in een zorgeloze zekerheid weer op de – voor het vlees gemakkelijke – rustbank der zonden liggen. Ziedaar, wat de religieparades of godsdienstige vertoningen der huichelaren zijn.

Gelijk het in hun leven gaat, zo gaat het ook in hun sterven. Als hen een dodelijke krankheid overvalt, zodanig dat men niet anders dan de dood verwacht, dan maakt men ook zijn godsdienstige vertoning. De leraar moet komen om de zieke te troosten, om de stervende te onderwijzen, om hem het Nachtmal te geven, en dan is alles wel: op zo'n aandachtig uurtje kan niet anders als een zalig einde volgen. Gebeurt het dat de zieke wat betert, en dat hij weer opkomt, zo wordt hij erger dan hij tevoren was, en denkt: 'kan ik er zo licht afkomen! Wel, dan is het tijd genoeg als ik eens weer ziek word, om dan nog eens dergelijke vertoning te maken, en dan gerust daarop te sterven.' In zodanige hoop laat de huichelaar zijn zielsscheepje weer met volle zeilen in de grote zee der wereld en der zonde op ban en boete heenvaren, totdat, óf de dood hem zodanig verrast, dat hij zoveel tijd niet heeft om zijn vertoning nog eens te maken, óf als het al gebeurt dat de dood hem, na een vaste overreding en verbeelding dat de hemel hem niet ontgaan kan (hetwelk men geloof noemt), uit deze tijd verplaatst in de oneindige eeuwigheid. Maar heel anders zijn ware en oprechte christenen gezind. Zij dienen God niet uit gewoonte, maar uit een hart dat van de waarheid overtuigd is. Ze beminnen Hem oprecht en boven alles, en ze blijven in een gedurige waakzaamheid, zodat de Heere hen altijd bereid vindt als Hij komt om hen uit deze strijdende Kerk in de triomferende Kerk des hemels te verplaatsen. Ze maken zich bijtijds een genadige Rechter, opdat het Maranatha en des Rechters toekomst niet verschrikkelijk, maar verheugend voor hen zijn mag. Gelijk dan de woorden, zo-even

aan u voorgelezen, ons aanleiding zullen geven om meerder hiervan te spreken. In deze woorden vinden wij voorgesteld:

De heerlijke vierschaar van de grote Rechter.

Gelieve uw aandachtige harten en oplettende oren te verlenen tot de betrachting hiervan.

Maar Gij, o heilige God, die in de Geest en in der waarheid wilt aangebeden zijn, predik toch Uw volk in het hart wat Uw dienaar tot hen spreekt. Help de lerende, help de horende, zo zijn wij allen wel geholpen. Amen.

Samenhang van de verhandeling

Judas de vrome had wel dezelfde naam als Judas de verrader, maar was in Godsvrees zoveel van hem verscheiden als de deugd van de ondeugd verschilt. Ik zeg Judas, niet de Iskarioth, maar Judas Taddeüs, de broeder van Jakobus, had in deze zendbrief de gelovigen vermaand tot standvastigheid in het allerheiligste geloof, ter oorzaak van de verleiders die Kaïns wegen gingen en Bileams zonden pleegden. Zij waren als wolken zonder water, van de wind omgedreven en dorre onvruchtbare bomen die tweemaal verstorven en ontworteld waren. Zij waren daar als woeste zeegolven die hun eigen schande uitschuimen en als dwalende sterren die bewaard werden tot de donkerheid der duisternis. Daarop (om deze straffen jegens de roekeloze zondaren te bevestigen) spreekt hij in het vervolg van de zekerheid van het laatste oordeel. Hij brengt daartoe een oud getuigenis bij, wanneer hij zegt: *“En van dezen heeft ook Henoch, de zevende van Adam, geprofeteerd, zeggende: Zie, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen, om gericht te houden tegen allen.”*

1. Hij spreekt hier van een getuige der waarheid; en
2. Hij brengt zijn getuigenis bij.

De getuige beschrijft hij ten eerste naar zijn naam, ten tweede naar de tijd waarin hij geleefd heeft en ten derde naar zijn ambt. Hij spreekt van Henoch. Hij meent geenszins Hanoeh, ook niet Enos, de zoon van Seth, maar die Henoch, die een zoon van Jared was en een vader van de – wegens zijn ouderdom – vermaarde Methusalem. Hij noemt hem de zevende van Adam; niet in het getal der mensen die sedert Adam geboren waren, maar volgens het getal van hen die in het geslachtsregister in Genesis 5 bijgebracht en verhaald worden. Het was diezelfde Henoch die, nadat hij een godzalig leven en wandel geleid had, in de hemel werd opgenomen.

Van deze Henoch zegt hij dat hij geprofeteerd heeft. Die van het pausdom menen hier een grote bewijsreden gevonden te hebben om te tonen dat de Bijbel niet volmaakt is, omdat er vele aloude heilige boeken zijn weggeraakt, waaronder ook deze boeken van Henoch zouden zijn geweest. In deze mening omtrent Henochs boeken is Tertullianus ook geweest, zeggende: ‘Noach heeft de boeken van Henoch mede in de ark genomen, en daarna zijn ze ook overgebleven tot aan de tijden der

apostelen. Maar de Joden, gezien hebbende dat daaruit veel getuigenissen van Christus als de Messias tegen hen konden worden ingebracht, zijn overeengekomen om die boeken aan kant te helpen.' Doch deze mening is gans niet geloofwaardig.

- Want vooreerst zo heeft de voorzienigheid van God alle boeken die tot stichting van Zijn kerk dienden en die tot een regel en richtsnoer van geloof en leven zouden strekken, zo zorgvuldig en nauwkeurig bewaard, dat eerder hemel en aarde zouden hebben moeten vergaan, dan dat enige jota of letter van dat Woord, hetgeen de mannen Gods door ingevingen van de Heilige Geest geschreven hadden, zou weggeraakt zijn. Dit betuigt onze Heiland dan ook in Mattheüs 5 vers 18.
- Ten tweede, zo waren de Joden zegelbewaarders van het Goddelijke Woord (Romeinen 3 vers 2). Maar deze tellen nergens onder de canonieke boeken, die ze ontvangen hadden, de boeken van Henoch.
- Ten derde, hoe was het mogelijk dat die zo verstrooid wonende Joden het zo geheel eens konden worden om de boeken van Henoch te verdelgen, dat er niet hier of daar een exemplaar zou overgebleven, of in andere handen geraakt zijn? Of, indien dat al gebeurd was, zou Jezus dan, Die anderszins haar zonden en gebreken wel wist te bestraffen, haar deze grote zonde van kerkroof niet ten laste gelegd hebben?
- Eindelijk ten vierde, zo zegt Judas niet dat Henoch het *geschreven*, maar dat hij het *geprofeteerd* heeft. Het was derhalve geenszins een spreuk of plaats uit een geschreven boek, die Judas hier bijbrengt, maar het was een mondelinge traditie of overlevering, die tot aan de tijden der apostelen als een merkwaardig zeggen van Henoch was overgebleven. Want omdat Henoch een Godvrezend man is geweest, zo heeft hij zeker het goddeloze leven van diegenen die kinderen der mensen genaamd werden, weerstreefd, hun zondige daden bestraft en hen met Gods zware straffen en met het laatste oordeel bedreigd. Maar alzo voor de tijd van Mozes Gods kerk nog geen geschreven Woord had, en de Goddelijke beloften zowel als de voorzeggingen van de vrome mannen Gods van mond tot mond overgeleverd werden, zo was ook deze voorzegging van Henoch, als een vaste afgekomen overlevering toentertijd nog bij de Joden in volkomen kennis en wezen.

Vraagt u waarom Judas juist een ongeschreven getuigenis bijbrengt? Waarom bewijst hij de zekerheid van het laatste oordeel uit Mozes en de profeten niet? Men zou kunnen antwoorden: dit is geschied tot des te betere overtuiging, omdat deze waarheid niet alleen in de schriften van Mozes en de profeten genoegzaam bevestigd, maar ook van over oude tijden af de vromen tot troost en de goddelozen tot een schrik geleerd was. En dat dus zelfs Henoch, die nog met Adam gesproken en uit de mond van de stamvader zelfs deze waarheid gehoord had, daarvan geprofeteerd of voorzegd had. Een man, die een recht Godvruchtig leven

geleid heeft, en die onder allen die van mensen geboren zijn, de eerste is geweest, die levend ten hemel is opgenomen. Een man, die onder alle patriarchen (of oudvaders) uitblinkt als een morgenster onder de andere sterren. Uit de mond van zulk een man is deze waarheid gekomen, en sindsdien tot nog toe zo onveranderlijk op zijn nakomelingen overgegaan, dat zelfs zoveel duizenden van jaren als er nu verlopen zijn, die niet hebben kunnen uitwissen, of deze heerlijke gedenkspreuk onder de steen der vergetelheid hebben kunnen begraven.

Verdeling van de tekst

Hoe luidt toch deze voorzegging? “Ziet, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen; om gericht te houden tegen allen.” Hier vinden wij aanleiding om te spreken:

1. Van de komende Rechter;
2. Van Zijn trawanten;
3. Van de personen waarover het gericht zal gaan;
4. Van de tijd;
5. Van de plaats van het gericht.

Hij zet het opwekkende woord “ziet” voorop. Dat zijn de heilige mannen Gods gewoon te gebruiken, wanneer er een zaak van zonderling gewicht en aangelegenheid voorgesteld zal worden, om daardoor de harten van de mensen tot meer als een gewone aandacht en opmerking op te wekken, gelijk dan alle omstandigheden van het laatste oordeel dit wel billijk vereisen.

1. De Rechter

De Rechter wordt door Henoch genaamd “de Heere”. Daardoor verstaat hij de Messias, Die David in de geest een Heere noemde (Psalm 110). Deze eretitel geeft Henoch Hem ook met nadruk, als aan de Schepper en Onderhouder van alle schepselen, aan Wien de Vader de einden der wereld tot een eigendom gegeven heeft. Hij zal tot het gericht komen. Wel is waar dat, algemeen gesproken, dat grote plechtige werk van het oordeel, gelijk alle andere werken Gods naar buiten, aan de Drie-enige God toebehoort en dat dus noch de Vader, noch de Heilige Geest daarvan uitgesloten zijn. Daarom zegt Salomo ook in Prediker 12 vers 14: “God zal ieder werk in het gericht brengen”. En Mozes zegt in Deuteronomium 32 vers 36: “De Heere zal aan Zijn volk recht doen.” Maar nochtans zal Gods Zoon als zichtbare Rechter in de wolken des hemels verschijnen. Daarom heet het in Jesaja 53: “De Heere onze Rechter (Jehova Schoftenu), en kort daarna: “De Heere onze Verlosser”. Zo zegt Hij Zelf in Johannes 5 vers 22: “De Vader oordeelt niemand (versta dit wel: niet in een zichtbare gedaante als Rechter), maar heeft al het oordeel den Zoon gegeven” (ten aanzien van de Goddelijke huishouding). Zodat de Verlosser van het menselijke geslacht ook hun Rechter zijn zal, en dat niet alleen als God, maar als God en mens. De menselijke natuur zal zich daar zichtbaar voor de ogen der mensen vertonen, zodat diezelfde Jezus, Die voor de wereldlijke rechter Pilatus gestaan heeft, in de wolken des hemels zal komen, om gericht te

houden over allen, en om daar, uit kracht van Zijn Goddelijke alwetendheid, ook Zelf de allerverborgenste gedachten der mensen aan het licht zal brengen.

O, hoe heerlijk zal onze Heere Jezus dan verschijnen, wanneer Hij als de Schoonste onder de mensenkinderen (Psalm 45 vers 3) in grote kracht en heerlijkheid in de wolken des hemels Zich zal vertonen! Eertijds zag men Zijn hoofd gekroond met een doornenkroon, maar dan zal het gekroond zijn met louter stralen van Goddelijke heerlijkheid. De ogen die hier met wolken van treurigheid en met tranen bedekt waren, zullen daar zowel van liefde als van wraak glinsteren; van liefde voor de vromen, en van wraak tegen de goddelozen uit een rechtvaardige ijver. Het aangezicht dat hier door speeksel en vuistslagen mismaakt was, zal daar zo helder blinken als de zon. Met een woord, Zijn heerlijk aanschouwen zal dan in de harten der vromen liefde en eerbiedigheid, en in de harten der goddelozen enkel angst, vreze en schrik verwekken.

2. Het gezelschap van de Rechter.

De heerlijkheid van deze Rechter zal vermeerderd worden door de menigte der trawanten die Hem zullen vergezellen. Daarom zegt Henoch: "Ziet, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen." Door deze heiligen verstaan we zowel de heilige engelen als de heiligen die Hem in de lucht tegemoet gevoerd zullen worden. Het ambt der engelen is eensdeels om de uitverkorenen van alle vier hoeken der aarde bijeen te verzamelen (Mattheüs 24 vers 31); ook om de vromen van de goddelozen af te zonderen (Mattheüs 13 vers 49). Tegen deze heerlijke en grootse verschijning zijn de allerprachtigste intreden en optochten van grote koningen en vorsten als niets te rekenen. Alle haar verjaardagen en vreugdedagen, al hun heerlijke praalstaties zijn maar een schaduw bij de verschijning van onze grote Rechter. Hoewel de heilige engelen geesten zijn, die niet met lichamelijke ogen gezien kunnen worden, zo zal nochtans dit heerlijke heir alsdan bij Zijn hemelvaart in een aangenomen zichtbare gedaante verschijnen. Toen bij de opstanding van Christus een engel van de hemel kwam en de steen van het graf wentelde: "En zijn gedaante was gelijk een bliksem, en zijn kleding wit gelijk sneeuw" (Mattheüs 28 vers 3).

O, wat voor bliksemende stralen zullen er dan rondom de troon van de Rechter schitteren, als er zoveel duizendmaal duizenden om Hem staan zullen! Indien de jongen van Eliza de heilige engelen rondom de berg als vuurvlammen zag (2 Koningen 6 vers 17); o, welk een glans zal de wolken des hemels dan verlichten als alle Serafim en Cherubim in de allerblinkendste klaarheid en schoonste orde voor de rechterstoel van Jezus staan zullen! Alle heiligen die Christus tegemoet in de lucht zullen opgenomen worden (1 Thessalonicenzen 4 vers 17), zullen ook Zijn heerlijke verschijning groot maken. Christus spreekt wel in Mattheüs 19 vers 28 en Lukas 22 vers 30 alleen van de twaalf apostelen, die de twaalf stammen Israëls richten zouden; doch dit ziet voornamelijk op de prediking van het Evangelie. Want dewijl de apostelen wel inzonderheid en het allereerste tot het volk van Israël gezonden waren om de verstrooide geslachten door de prediking van het

Evangelie te verzamelen, en om aan haar te vertonen dat, indien ze de stem van Christus ongehoorzaam waren, zij alsdan, ingevolge de vloek die aan de verwerping van het Evangelie gehecht was, verdoemd en als een ondankbaar Kanaän met de ban geslagen zouden worden. Dat blijkt als er in 1 Korinte 6 vers 2 gezegd wordt: “Weet gij niet, dat de heiligen de wereld oordelen zullen?” Dit is de mening, namelijk dat de rechtvaardigen, die hier in dit leven door het geloof de wereld overwonnen hebben, daarna eens de wereld, dat is, de goddelozen die het hier met de wereld in ongeloof en in een goddeloos leven gehouden hebben, richten zullen. Niet uit eigen macht en geweld (die niemand dan de grote Rechter alleen toekomt), maar als getuigen en dienaren die de weldaden der vromen zullen roemen, hoe ze namelijk de hongerigen gespijsd, de dorstigen gedrenkt, de naakten gekleed hebben, enz. En zij zullen in tegendeel over de onbarmhartigheid en ongehoorzaamheid der goddelozen klagen, hoe dat ze noch heilzame vermaningen, noch goede voorbeelden hebben willen volgen. En wanneer dan het oordeel der rechtmatige verdoemenis over de goddelozen uitgesproken zal worden, zullen de heiligen het gevelde vonnis des Rechters goedkeuren, en zeggen: “Halleluja! De zaligheid en de heerlijkheid en de eer en de kracht zij den Heere onzen God; want Zijn oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig” (Openbaring 19 vers 1b en 2a).

3. Degenen die gericht zullen worden.

Laten we nu onze gedachten gaan over degenen die op die grote dag des oordeels als aangeklaagden voor de rechterstoel van Jezus zullen staan. Dan zullen we bevinden dat het engelen en mensen zijn. Of de goede engelen alsdan nogmaals een lofspraak tot besluit zullen horen over hun eertijds standvastig uitgestane proef, en over hun diensten die ze God en Zijn heiligen bewezen hebben, dat is een zaak die we daar willen laten, aangezien de Heilige Schrift daar niets van vermeldt. Maar dat de kwade engelen dan als aangeklaagden voor Gods rechterstoel zullen staan, dat betuigt Petrus (2 Petrus 2 vers 4): “Want indien God de engelen die gezondigd hebben, niet gespaard heeft, maar die in de hel geworpen hebbende, overgegeven heeft aan de ketenen der duisternis, om tot het oordeel bewaard te worden.” En Judas in zijn zendbrief in vers 6 betuigt: “En de engelen die hun beginsel niet bewaard hebben, maar hun eigen woonstede verlaten hebben, heeft Hij tot het oordeel des groten dags met eeuwige banden onder de duisternis bewaard.” Belial met al zijn helse geesten zal daar moeten verschijnen, en rekenschap geven van al de verleidingen der mensen en vervolgingen der vromen. Hij zal daarna het loon van zijn duivelse boosheid in een dubbele hellekwaal moeten ondervinden, volgens hetgeen Christus daarvan zegt (Mattheüs 25 vers 41): “Dan zal Hij zeggen ook tot degenen, die ter linkerhand zijn: Gaat weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, hetwelk den duivel en zijn engelen bereid is.”

Voor de stoel van de Rechter zal ook verschijnen het grote heir der mensen, uit allerlei volken, tongen, spraken en naties. Want alle mensen, van wat staat of geslacht of ouderdom zij zijn, moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Jezus Christus, opdat een

ieder ontvange naardat hij bij zijn leven gedaan heeft, hetzij goed of hetzij kwaad (Prediker 12 vers 14). Niet alleen al degenen die ooit in de wereld geleefd hebben of gestorven zijn, of nog leven en sterven zullen voor die tijd, maar ook diegenen die ten jongsten dage nog leven, zullen na een schielijke en plotselinge verandering voor de Rechter der levenden en doden moeten verschijnen. Want met vuur en met Zijn zwaard zal de Heere in het recht treden (Jesaja 66 vers 16). “Daarom dat Hij een dag gesteld heeft, op welken Hij den aardbodem rechtvaardiglijk zal oordelen” (Handelingen 17 vers 31a). “God zal den rechtvaardige en den goddeloze oordelen” (Prediker 3 vers 17a). “En ik zag de doden, klein en groot, staande voor God” (Openbaring 20 vers 12a). De machtige koningen en heren der wereld zowel als de arme bedelaars. De rechters der aarde die over anderen gevonnist hebben, zullen voor de Rechter der gehele wereld staan, en rekenschap van hun waargenomen ambt moeten geven, hoe dat ze recht en gerechtigheid gehandhaafd hebben. Leraars en predikers, hoe dat ze hun kudde geweid hebben, en met leer en leven zijn voorgegaan. Toehoorders, hoe ze het woord aangenomen en hoe zij daarnaar geleefd hebben. Met een woord, allen en een ieder, zonder onderscheid, zullen voor deze grote rechtbank en vierschaar verschijnen. “Want wij allen moeten geopenbaard worden voor den rechterstoel van Christus” (2 Korinte 5 vers 10a). Ach christenen, wat zal dat een grote en algemene landdag zijn! Een dag waarop alle mensenkinderen bijeen vergaderd zullen worden, en daar het om wat meer dan om kronen en scepters zal te doen zijn!

4. De tijd van de toekomst van de Rechter

Doch gelijk alles wat er geschiedt zijn tijd heeft, zo ook het laatste oordeel. Henoch spreekt daarvan in het algemeen en noemt geen jaar, dag noch uur, maar zegt alleen: “De Heere is gekomen”. Of, zoals andere overzetters het uitdrukken: “De Heere komt”. Derhalve betaamt het ons niet wijs te willen zijn boven iets dat geopenbaard is, of door verwaande vragen al te nieuwsgierig naar de tijd en het uur te vorsen, wanneer de Heere ten oordeel komen zal, indien wij anders het verwijt niet horen willen hetgeen Jezus Zijn jongeren gaf, toen ze naar de tijd en het uur van Zijn toekomst vroegen: “Het komt u niet toe, te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft” (Handelingen 1 vers 7). Daarom zegt Paulus ook: “Maar van de tijden en gelegenheden, broeders, hebt gij niet van node dat men u schrijft” (1 Thessalonicenzen 5 vers 1). Ja, de mond der waarheid bekent zelf: “Maar van dien dag en die ure weet niemand, noch de engelen die in den hemel zijn, noch de Zoon” (namelijk naar Zijn menselijke natuur in de staat van Zijn vernedering, Markus 13 vers 32).

Wel is waar dat de alwijze God het wel liefd heeft ons vele dingen van het laatste oordeel te openbaren. Maar uur en tijd heeft Hij alleen aan Zijn geheime en verborgen raad voorbehouden, en zulks om heilige redenen en oorzaken, waarin Hij Zijn Goddelijke wijsheid doet uitblinken. Want indien de mensen de dag en het uur wisten, ze zouden – vooreerst – te zeker en te gerust worden, zeggende met die knecht in

Lukas 12 vers 45: “Mijn heer vertoeft te komen.” En om die reden zouden ze ook des te ongebondener zich aan alle wellusten en ondeugden overgeven. Ja, de wakkere waakzaamheid der mensen, die met opgericht hoofd de toekomst van Christus behoren te verwachten, volgens de vermaning in Mattheüs 24 vers 42: “Waakt dan, want gij weet niet, in welke ure uw Heere komen zal”, zou dan meestendeels verzwakt en benomen zijn.

Zegt mij eens, wat voor knecht zou u het beste bevallen, één die dikwijls van zijn arbeid afliep voor de deur om te zien of zijn heer ook kwam, of een ander die maar vlijtig bij zijn aanbevolen werk bleef, en het zich evenveel liet zijn of zijn heer in dit of in dat uur kwam? Ik ben van gedachten dat men de eerste van nalatigheid zou beschuldigen, maar de andere als een getrouw arbeider lief en waard houden zou.

Ten tweede, wat zou het ons toch helpen, als we de juiste tijd van het laatste oordeel wisten? Stel eens, men wist al dat over één, twee of driehonderd jaren de jongste dag zou komen; waartoe zou ons dat dienen? Indien de dood van ieder mens het begin of de eerste tijd van zijn jongste dag is, wat zou het ons dan kunnen helpen de tijd en het uur van de jongste dag te weten? Men bereide zich maar wel tot zijn levenseinde, zo zal ons aan het einde van de wereld, ofschoon we de tijd daarvan niet weten, niets kwaads wedervaren.

Alhoewel nu het jaar, de dag en het uur van de jongste dag verborgen is, zo moeten we nochtans in Gods Woord acht slaan op de tekenen der tijden, welke God de Heere als voorboden van het laatste oordeel daarin geopenbaard heeft, de vromen tot troost, maar de goddelozen tot afschrik. Deze tekenen zijn óf algemene óf bijzondere tekenen.

Algemene tekenen van de toekomst van Christus

De *algemene* tekenen van de toekomst van Christus worden verhaald in Mattheüs 24 en Lukas 21. Dit zijn tekenen die niet alleen vóór de verstering van Jeruzalem, maar ook vóór de ondergang van de wereld zouden geschieden. Want de apostelen waren van gedachten dat Jeruzalem zolang staan zou, totdat Christus weder zou komen om het oordeel te houden. Daarom vroegen ze “wanneer dit alles dan geschieden zou?”, namelijk datgene wat Christus van de verstering van Jeruzalem en van de tempel voorzgd had, en wat het teken van Zijn toekomst en van de ondergang der wereld zijn zou. Hierop antwoordt Christus en verhaalt hen die tekenen die, ten dele voor de verstering van Jeruzalem, en ten dele voor de ondergang van de wereld zouden gebeuren. De eerste worden opgeteld in Mattheüs 24 vers 15 en 23, als namelijk de gruwel der verwoesting, zware en bedroefde tijden, verdrukkingen, enz. Maar de andere van het 23^e vers tot aan het eind van het hoofdstuk. Deze laatste waren zodanige tekenen die na de verstering van Jeruzalem tot op het eind van de wereld, de een na de andere vervuld zouden worden. Namelijk dat er valse profeten zouden komen en opstaan, die hun menselijke instellingen door verdichte wonderwerken zouden zoeken te bekrachtigen, en die in de wildernis door een eenzaam kluizenaars- en kloosterleven zich zouden beroemen, dat ze Christus alleen hadden. Ja, die ook, indien het mogelijk zou zijn,

de uitverkorenen zouden zoeken te verleiden, en de mensen wijs te maken dat in hun ciboriën of broodhuisjes Christus was. Maar dat Christus schielijk daarop komen zou als de bliksem, namelijk door openbaring van de verduisterde leer der waarheid, en door Zijn Goddelijke oordelen over Zijn vijanden. Alsdan zouden de arenden in het geloof zich houden aan de enige offerande van Jezus Christus, en de leer van de rechtvaardigmaking van de arme zondaar voor God wederom aan het lichaam brengen. Alsdan zouden er zware vervolgingen komen, waarin de zon die aan de kerkhemel haar valse glans wijd en breed in geestelijke macht en heerschappij had laten zien, verduisterd zou worden. Waarin de maan van wisselvallige wereldlijke heerschappijen haar schijnsel zou verliezen. Waarin de dwaalsterren van valse leraars uit hun geestelijke macht en aanzien zullen vallen, en van hun schijnsel en oppergezag zullen beroofd worden. Daarna zou men het teken zien van de Zoon des mensen. Niet dat zich dan een teken van het kruis aan de hemel zou vertonen, gelijk men zegt dat ten tijde van Constantijn de Grote zou geschied zijn, met dit opschrift: 'in hoc signo vinces', dat is: 'door dit teken zult gij overwinnen'. Ook niet alsof de Zoon des mensen Zelf verschijnen zou. Maar alzo de apostelen gevraagd hadden naar een teken van Zijn toekomst, zo wil Christus zeggen dat na de openbaring en de val van de antichrist iets geschieden zou, waardoor heel de wereld de heerlijkheid van Jezus zien zou. Dit teken is daarom niet anders dan de bekering van de Joden en heidenen, de openbare en door de hele wereld triomferende leer van het Evangelie, door welke de Wortel van Isaï staan zal tot een banier der volkeren (Jesaja 11 vers 10). Alsdan zullen alle geslachten der aarde huilen. De vijanden die tot nog toe zich aangekant hadden tegen de Heere en Zijn Gezalfde, zullen rouw dragen wanneer ze zich door de klare geopenbaarde waarheid overwonnen zullen zien. Ook de vromen zullen wenen en boetetranen vergieten. "Doch over het huis Davids en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik uitstorten den Geest der genade en der gebeden; en zij zullen Mij aanschouwen, Dien zij doorstoken hebben, en zij zullen over Hem rouwklagen als met de rouwklage over een enigen zoon; en zij zullen over Hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene" (Zacharia 12 vers 10). En dit zou een zekere voorbode van Zijn laatste toekomst zijn. Want het zou dan zoveel wezen alsof men de Zoon des mensen reeds in de wolken des hemels zag komen, wanneer Zijn Evangelie door de hele wereld volkomen zal triomferen, en de uitverkorenen door Zijn dienaren uit al de vier hoeken der aarde zullen vergaderd worden. Doch hoe heerlijk ook als dan de staat der kerk zijn zou, zo zou er nochtans een algemene zorgeloosheid insluipen, gelijk in de dagen van Noach, zodanig dat de uiterlijke gelukzalige staat van Gods kerk, de hele wereld door, van velen misbruikt zou worden, en de meesten niet denken zouden dat de toekomst des Heeren, die dan plotseling zou geschieden, al zo nabij was.

Ziedaar een ontwerp van de tekenen der tijden, die voor de jongste dag gaan zullen, volgens het woord van de mond der waarheid, Jezus Christus.

De algemene tekenen die op verscheiden tijden geschieden zullen, zijn:

1. de menigte der verleiders, waarvan men leest in 1 Timotheüs 4 vers 1, 2 Timotheüs 4 vers 3, 2 Petrus 2 vers 3, Openbaring 10 en 14.
2. de gruwelijke oorlogsverwekkingen en schrikkelijke vervolgingen, te zien in Markus 13 vers 9 tot en met 12, Lukas 21 vers 12 tot en met 16, Openbaring 11 vers 7, 13 vers 7 en 17 vers 6.
3. de algemene onrust, oproer, pest en aardbeving, Mattheüs 24 vers 6 en 8, Markus 13 vers 7, Lukas 21 vers 9 en 12.
4. Grote zorgeloosheid en zekerheid, bij aanwassende en de overhand nemende zonden, Mattheüs 24 vers 12, 37 en 40, Lukas 17 vers 26 en 28, 2 Timotheüs 3 vers 1 en 6, 2 Petrus 3 vers 3.

Bijzondere tekenen van de toekomst van Christus

Benevens deze algemene tekenen wijst de Heilige Schrift ons ook enige *bijzondere* tekenen aan. Dit zijn:

1. *de val van de antichrist*. Dit stelt Paulus uitdrukkelijk als een teken wat aan de jongste dag vooraf zal gaan. Toen enige van de Thessalonicenzers bevreesd gemaakt waren, door de leer van toekomst van Christus tot het laatste oordeel, schreef Paulus aan haar: “En wij bidden u, broeders, door de toekomst van onzen Heere Jezus Christus, en onze toevergadering tot Hem, dat gij niet haastelijk bewogen wordt van verstand, of verschrikt, noch door geest noch door woord noch door zendbrief als van ons geschreven, alsof de dag van Christus aanstaande ware. Dat u niemand verleide in enigerlei wijze; want die komt niet, tenzij dat eerst de afval gekomen is, en dat geopenbaard is de mens der zonde, de zoon des verderfs, die zich tegenstelt en verheft boven al wat God genaamd of als God geeerd wordt, alzo dat hij in den tempel Gods als een God zal zitten, zichzelf vertonende dat hij God is” (2 Thessalonicenzen 2 vers 1 tot en met 4). Op de openbaring van de antichrist zal ook zijn val volgen, zoals te zien is in vers 8 en het vervolg: “En alsdan zal de ongerechte geopenbaard worden, denwelken de Heere verdoen zal door den Geest Zijns monds, en tenietmaken door de verschijning Zijner toekomst; Hem, zeg ik, wiens toekomst is naar de werking des satans, in alle kracht en tekenen en wonderen der leugen, en in alle verleiding der onrechtvaardigheid in degenen die verloren gaan, daarvoor dat zij de liefde der waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden. En daarom zal God hun zenden een kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden geloven; opdat zij allen veroordeeld worden, die de waarheid niet geloofd hebben, maar een welbehagen hebben gehad in de ongerechtigheid.” De openbaring van de antichrist is, God zij lof, door het werk der Hervorming reeds geschied, zodat zijn troon daardoor een krachtige stoot bekomen heeft, en tot nu toe schudt en waggelt, totdat eindelijk de laatste ondergang en val van Babel komen zal, waarvan we lezen in de Openbaringen van Johannes, hoofdstuk 18.

2. Het tweede teken dat aan de jongste dag vooraf zal gaan, is *de bekering der heidenen* en de prediking van het Evangelie door de gehele wereld (Mattheüs 24 vers 14): “Dit Evangelie des Koninkrijks zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken; en dan zal het einde komen”. (Zie ook: Markus 13 vers 10). Wel is waar dat het Evangelie reeds wijd en breed gepredikt is geworden; maar daar zijn nog vele landen die, óf nog in de nare duisternis van het heidendom steken en nog niets van Christus gehoord hebben; óf die Christus nog niet kennen of erkennen voor de Koning van de berg Sion, maar in hun dwalingen blijven steken. Gelijk nu aan de eersten de leer van de Evangelische waarheid zal bekend gemaakt zijn, zo zullen ook de tweeden tot de gemeenschap der christelijke kerk gebracht worden. De duidelijke plaatsen in de Heilige Schrift laten ons in geen enkel deel daaraan twifelen, inzonderheid Romeinen 11 vers 25c alwaar Paulus spreekt: “totdat de volheid der heidenen zal ingegaan zijn.” God de Heere heeft Zich wel reeds een kerk verzameld uit allerlei volkeren, tongen, spraken en naties, maar de gehele hoop der heidenen is nog niet ingegaan. Daarom zal, volgens Gods toezegging, die tijd nog komen, nadat God de Heere mannen zal verwekt hebben, die Manasse en Efraïm verenigen, die de herdertwist tussen Abraham en Lot bijleggen. Nadat de antichrist ten volle zal ter neder geworpen zijn, dan zal de volheid of het gehele lichaam der heidenen ingaan, en tot de gemeenschap der christelijke kerk komen. Dit is het wat Johannes bekrachtigt in zijn Openbaring, hoofdstuk 11 vers 15a/b, zeggende: “En de zevende engel heeft gebazuind, en er geschieden grote stemmen in den hemel, zeggende: De koninkrijken der wereld zijn geworden onzes Heeren en van Zijn Christus.”
3. Daarop zal dan volgen *de bekering der Joden*. Deze waarheid is zo vast gegrond, dat ze zich lichtelijk openbaart aan de harten en gewetens der mensen, wanneer men maar met aandacht de volgende klare Schriftuurplaatsen overweegt, als namelijk Deuteronomium 30 vers 1 tot en met 6, alwaar God belooft dat Hij Israël zal vergaderen uit alle volken waar Hij ze verstrooid had. En in Jesaja 11 vers 12: “En Hij zal een banier oprichten onder de heidenen, en Hij zal de verdrevenen van Israël verzamelen, en de verstrooiden uit Juda vergaderen van de vier einden des aardrijks.” Ook Jeremia 31 vers 10 dat degene die Israël verstrooid had, haar ook weder zou vergaderen. Alsmede Hosea 3 vers 4 en 5, wanneer ze lange tijd zonder koning, zonder vorst en zonder offer geweest zijn: “Daarna zullen zich de kinderen Israels bekeren, en zoeken den HEERE, hun God, en David, hun Koning; en zij zullen vrezende komen tot den HEERE en tot Zijn goedheid, in het laatste der dagen.” Voorts Lukas 21 vers 24b: “En Jeruzalem zal van de heidenen vertreden worden, totdat de tijden der heidenen vervuld zullen zijn.” En 2 Korinte 3 vers 15 en 16: “Maar tot den huidigen dag toe, wanneer Mozes gelezen wordt, ligt

een deksel op hun hart. Doch zo wanneer het tot den Heere zal bekeerd zijn, zo wordt het deksel weggenomen.” En wie ziet deze waarheid niet zonneklaar uit hetgeen Paulus zegt aan de Romeinen in hoofdstuk 11 vers 25b en 26a: “Dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, totdat de volheid der heidenen zal ingegaan zijn. En alzo zal geheel Israël zalig worden.”

4. Al deze zaken zullen de staat van Gods kerk, die alsdan door de gehele wereld in één Herder en in één kudde bestaan zal, ten uiterste heerlijk en gelukzalig maken, en haar in zulk een gerustheid zetten, als waarin ze nog nooit geweest is, ganselijk bevrijd van alle uiterlijke vijanden en vervolgers. Doch deze gelukzaligheid zal dan door velen misbruikt worden tot zekerheid en zorgeloosheid. Alsdan, wanneer ze zeggen zullen: “Het is vrede en zonder gevaar”, dan zal de jongste dag haar plotseling overvallen (1 Thessalonicenzen 5 vers 3).

Ziet daar, mijn beminden, zoveel kunnen we maar in het algemeen van de tijd van het laatste oordeel zeggen. Daarmee moeten we ons laten vergenoegen, zonder het jaar, de dag of het uur – hetgeen de Vader alleen Zijn macht voorbehouden heeft – te mogen onderzoeken. Maar we moeten veel meer trachten om in geloof, boete en een godzalige wandel onze tijd zo wel te besteden, dat de Heere, als deze laatste dag komt, ons niet ledig vinden mag.

5. De plaats waar het oordeel zal worden gehouden.

Aangezien de Heere komt om gericht te houden tegen allen, zo moet er ook zeker een plaats zijn waar dit grote en algemene gericht gehouden zal worden. Vragen we de Joden waar? Ze zullen – en met hen enige pausgezinden – antwoorden: in het dal van Josafat. Deze mening gronden ze op de Schriftuurplaats Joël 3 vers 12: “De heidenen zullen zich opmaken, en optrekken naar het dal van Josafat, maar aldaar zal Ik zitten, om te richten alle heidenen van rondom.” Doch deze woorden doelen veel meer op een redding van Gods kerk van haar vijanden, die zo heerlijk zal zijn als eertijds de redding van het Joodse volk was, toen God hen in het dal van Josafat een heerlijke overwinning gaf op de Moabieten en Ammonieten (2 Kronieken 20). Maar het woord van Josafat kan ook wel in zijn eigen betekenis verklaard worden. Want het is zoveel te zeggen als: ‘de Heere richt of oordeelt’. Dan zou deze voorzegging te kennen geven dat de heidenen ook voor des Heeren gericht of oordeel verschijnen zullen. Zeker, zulk een klein dal als dat van Josafat, zou veel te eng zijn om in deszelfs begrip al die mensen te omvatten, die ooit geleefd hebben en alsdan geoordeeld zullen worden. Van gelijk gewicht is ook de fabel van degenen die voorgeven dat het laatste oordeel op de Olijfberg gehouden zal worden. Zij willen hun mening wel bewijzen uit Handelingen 1 vers 11b: “Deze Jezus, Die van u opgenomen is in den hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs gij Hem naar den hemel hebt zien heenvaren.” Nu, zeggen zij, Christus is van de Olijfberg opgevaren; derhalve zal Hij ook wederom op de Olijfberg nederkomen. Doch, wie ziet niet dat deze Schriftuurplaats alleen

spreekt van de manier en hoedanigheid van Christus wederkomst. Dat wil zeggen: ‘gij ziet Jezus opvaren in een wolk; zo zult gij Hem ook zien wederkomen in de wolken des hemels, met grote kracht en heerlijkheid.’ Insgelijks is ook op een zeer slechte grond gebouwd de gissing van degenen die hiertoe het land Kanaän benoemen, hetgeen ze houden voor de gerechtsplaats waar deze algemene landdag gehouden zal worden. Want deze sluitreden die ze maken, bindt niet, want Christus is in Kanaän geboren, daar heeft Hij in de dagen Zijns vleses gewandeld, daar heeft Hij geleden, daar is Hij opgestaan. Dus zal Hij daar ook wederom ten oordeel verschijnen. Inderdaad, het kleine Kanaän zou veel te nauw zijn om zo’n grote menigte van mensen als er voor het oordeel verschijnen zullen, in te sluiten.

Wij willen dan ook in dit stuk niet wijzer zijn dan hetgeen God de Heere ons daarvan geopenbaard heeft. Maar laten we ons vergenoegen met datgene wat de Heilige Schrift ons daarvan zegt. Toen Christus gevraagd werd aan welke plaats het laatste oordeel gehouden zou worden, gaf Hij ten antwoord: “Want alwaar het dode lichaam zal zijn, daar zullen de arenden vergaderd worden” (Mattheüs 24 vers 28). Alsof Hij zeggen wilde: ‘de plaats waar Ik oordelen zal, zal zijn alwaar de gelovigen vergaderd zullen worden’. Dit alleen vinden wij daarvan in de Heilige Bladeren, 1 Thessalonicenzen 4 vers 16 en 17a: “Want de Heere Zelf zal met een geroep, met de stem des archangels en met de bazuin Gods nederdalen van den hemel; en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan; daarna wij die levend overgebleven zijn, zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, den Heere tegemoet, in de lucht.” Waaruit te geloven staat dat de almachtige God, Die de aarde gegrond heeft, even zo licht alle mensen zonder de aarde (inzonderheid de verheerlijkte lichamen), in de lucht zal kunnen onderhouden, in zodanige staat als de geschapenheid en toestand van het laatste oordeel vereisen zal. De roomse schouwplaatsen waren zo gebouwd en geschikt dat vele duizenden van mensen een enig persoon zien konden. Hoe zou het dan de Goddelijke almacht aan wijsheid en middelen ontbreken, om in de luchthemel zulk een gerechtsplaats te doen zijn, dat alle mensen en engelen, voor welke anders het halfronde van de aardkloot te klein zou vallen, de Rechter zien kunnen.

Toepassing

Uit de gedane verklaring, mijn aandachtige toehoorders, leren wij dat het leerstuk van de toekomst des Heeren tot het oordeel, een overoude en van ’s werelds schepping af, een geloofde en onwrikbare waarheid is. Van Henoch de aartsvader, die is onderwezen in de school van de eerste van alle mensen, Adam, hebt u in onze tekst een heerlijk getuigenis gehoord; een getuigenis dat zovele eeuwen tot op de tijden der apostelen, door een getrouwe overlevering, ongeschonden bewaard en aan de vergetelheid ontruikt is. “Ziet, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen, om gericht te houden tegen allen.”

Job is mede één van de oudste getuigen, want hij heeft nog vóór Mozes geleefd. Hij voert zijn bespotters tegemoet, om hen krachtig te bewegen

dat ze van hem aflaten en hun redenen beter overdenken zouden: “Opdat gij weet, dat er een gericht zij” (Job 19 vers 29c).

Salomo, de wijste der stervelingen, spreekt er ook duidelijk genoeg van als hij, om de ijdele jonkheid van zonden af te manen, hen toeroept: “Want God zal ieder werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed of hetzij kwaad” (Prediker 12 vers 14).

Maar zoveel nader als (onder) het Nieuwe Testament de jongste dag kwam, zo veel menigvuldiger, duidelijker en omstandiger zijn ook de getuigenissen welke ons hetzelfde daarvan oplevert. Als de Rechter Zelf op aarde was, hoewel niet als Rechter maar als Verlosser, vermaande Hij dikwijls Zijn leerlingen, om zich met een zorgvuldige waakzaamheid tot Zijn toekomst ten oordeel te schikken. “Waakt dan”, roept Hij uit, “Want gij weet niet, in welke ure uw Heere komen zal” (Mattheüs 24 vers 42). En Markus 13 vers 37): “Wat Ik u zeg, dat zeg Ik u allen: waakt.” Van deze toekomst ten oordeel getuigen ook de engelen, die bij Zijn hemelvaart waren, “Welke ook zeiden: Gij Galilese mannen, wat staat gij en ziet op naar den hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is in den hemel, zal also komen, gelijkerwijs gij Hem naar den hemel hebt zien heenvaren” (Handelingen 1 vers 11).

Paulus, dat uitverkoren werktuig Gods, geeft getuigenis van het laatste oordeel wanneer hij tot de onboetvaardige en hardnekkige zondaar zegt: “Maar naar uw hardigheid en onbekeerlijk hart vergadert gij uzelfen toorn als een schat in den dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods, Welke een iegelijk vergelden zal naar zijn werken” (Romeinen 2 vers 5 en 6). En op een andere plaats: “Want wij allen moeten geopenbaard worden voor den rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naar dat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad” (2 Korinte 5 vers 10). Zo ook in Handelingen 17 vers 31a: “Daarom dat Hij een dag gesteld heeft, op welken Hij den aardbodem rechtvaardiglijk zal oordelen door een Man, Dien Hij daartoe geordineerd heeft.”

Insgelijks Petrus, de gevallen doch wederom bekeerde discipel, maakt gewag van de jongste dag in 2 Petrus 3 vers 10: “Maar de dag des Heeren zal komen als een dief in den nacht, in welken de hemelen met een gedruis zullen voorbijgaan, en de elementen branden zullen en vergaan, en de aarde en de werken, die daarin zijn, zullen verbranden.”

Ziet, zo een menigte van getuigen hebben we voor ons, die deze waarheid bekrachtigen en die aan niemand, die maar zijn geloof op het geopenbaarde Woord van God wil gronden, de allerminste twijfeling daarvan overlaten. En ofschoon we hiervan al ganselijk geen Goddelijke openbaring hadden, zo zou deze waarheid nochtans vanzelf zich klaar openbaren aan de harten van verstandige mensen, uit en volgens diezelfde gronden, die we hiervoor in de leerredenen van de eeuwigheid en van de opstanding der doden wijdlopg bijgebracht hebben. Daarom zullen we dan voor het tegenwoordige maar in het kort enige zeer overtuigende bewijsgronden aanhalen, om die voorts aan uw bedenking over te laten.

1. *Vooreerst uit de eigenschappen Gods.* Indien wij aanmerken het algemene begrip van de Godheid dat alle mensen van nature ingeschapen is, zo zullen wij onder andere eigenschappen Gods ook bevinden *dat Hij een rechtvaardig God is*, Die het kwade straffen en het goede belonen moet. Maar nu geschiedt dat niet altijd in deze wereld. Daarom volgt dat er een tijd komen zal waarin deze Rechter oordeel zal vellen, om aan de goddelozen te geven wat ze verdiend hebben, en om de vromen te doen genieten wat Hij haar uit genade beloofd heeft. De vromen gaat het merendeels kwalijk in dit leven. Hun plaag is alle morgen nieuw, en de allerbeste deugden worden in de boze wereld met ondank, nijd en vervolging beloond. Ziet men niet de allerliefste kinderen Gods onder het zwaarste kruis zuchten, en hier op aarde in het stof der verachting liggen? Al leven ze nog zo onstraffelijk, en al kunnen ze hun handen in onschuld wassen, zo zijn ze nochtans een spot der mensen, een verachting des volks, een uitvaagsel der wereld, en moeten dagelijks in strijd zijn, zo met de lichamelijke als met de geestelijke vijanden, die naar hun ziel staan. Ja, menigmaal moeten ook de allervroomsten hun leven in kommer en hartenleed doorbrengen, ketenen en banden dragen, gevangenis en martelschap uitstaan, en door de verschrikkelijkste dood hun leven eindigen. Indien zij derhalve alleen in dit leven op God hoopten, en in deze aardse vergankelijkheid hun deel zochten, zo zouden ze waarlijk de ongelukkigste schepselen onder de zon zijn.

Wanneer wij daarentegen het leven der goddelozen betrachten, hoe gelukkig brengen ze dat doorgaans door, ten minste naar het uiterlijk aanzien! Zwemmen ze niet als in stromen van wellust? Doen ze niet wat hun hart gelust, en wat hun ogen welgevalt? Al wat de wereld voor heerlijks heeft, dat schudden ze gelijkzaam als in hun schoot. Ja, hun aanzien is zo groot, dat het recht zelfs dikwijls voor hen buigt. En hun geld is van zo'n kracht, dat het zelfs de deugd en alle rechtvaardigheid overwinnen kan. Hoe menig een vaart in zijn ondeugend leven al gestadig voort. Zijn goddeloosheid komt niet openbaar, of, zo er nu en dan al iets van ruchtbaar wordt, zo maakt óf een stoute ontkenning óf gunst en gave het meest scherpziende oog blind, en bedekt dikwijls de allerschandelijkste stukken onder de steen der vergetelheid. Zou nu de rechtvaardige God niet een tijd hebben om aan zijn benauwde kinderen recht te doen, en om de troostelozen die alles hebben moeten uitstaan, eens te helpen? En zou Hij niet integendeel de zonden en ondeugden der goddelozen, die hier óf op aarde niet openbaar werden óf de hand van de rechter ontgaan zijn, op een andere plaats verdoemen en straffen?

2. *Ten tweede uit de waarheid Gods.* Indien wij de waarheid Gods betrachten, zo is zij zo eigen aan dat hoogstvolmaakte wezen, dat God eerder zou ophouden God te zijn (hetwelk tegen de bevatting van de eeuwigheid Gods loopt), dan dat Hij niet eenmaal vervullen zou wat Hij de vromen beloofd en de goddelozen gedreigd heeft, in

een boek dat wij de Bijbel noemen. De waarheid en het Goddelijk gezag daarvan is door wonderwerken en andere kentekenen genoegzaam bevestigd. Koningen en vorsten haasten zich soms om iets al mild te beloven, hetgeen daarna niet vervuld wordt. De rijksdagen van wereldse heren mogen dikwijls gescheurd of afgebroken worden. Maar de algemene en vastgestelde landdag van God berust op onwrikbaarder instellingen dat de zogenaamde onveranderlijke wetten der Meden en Perzen. Zijn gerichtstag is zo onveranderlijk als Hij Zelf is. Wat heeft God de Heere toch ooit beloofd uit te voeren, dat on vervuld is gebleven? Hij had de dienstbaarheid van Israël verkondigd, is ze ook niet gevolgd en meteen ook de voorheen beloofde verlossing? Jeruzalem zou verstoord worden, is dat niet geschied? De Joden zouden over de gehele wereld verstrooid worden, ziet men dat niet door de ondervinding bewaarheid? Het Evangelie zou aan alle volken gepredikt worden, is dat niet reeds merendeels vervuld? De christelijke kerk zou gruwelijke vervolgingen uitstaan en nochtans niet overweldigd worden. Is dat niet geschied? Indien nu de waarheid Gods in geen van deze alle gemist heeft, hoe zou ze dan hierin kunnen missen, daar Zijn eer zo van afhangt? En hoe zou de Goddelijke majesteit kunnen lijden of toegeven, dat Epicuristen en ongodisten over het wegblijven van de jongste dag de spot zouden drijven? Hoe zou ze kunnen nalaten om zulken, die dat zo stout hebben durven loochenen, de waarheid daarvan te doen ondervinden, en eindelijk te noodzaken datgene te moeten bekennen, dat de duivelen zelfs met sidderen geloven?

3. *Ten derde uit het geweten van de mens.* Is dit nog niet genoeg, menskenkind, om uw redelijke ziel te overtuigen, zo vraag maar slechts uw eigen geweten. Dat zal u zeggen dat er een laatste oordeel zijn zal. Waar komt het vandaan dat een mens als hij kwaad doet, vrees heeft; maar als hij goed doet, zich verheugt en een zoete vergenoeging des gemoeds bij zich vindt? Komt het niet hier vandaan, namelijk omdat het geweten hem zegt dat er een oordeel zijn zal, waarin God het kwade zal straffen en het goede belonen? Misschien denkt u, het is de vrees dat het kwaad openbaar zal komen, die een ondeugend mens in zijn snode stukken zo beangst maakt. En het is de roem die op weldoen volgt, die een deugdzaam mens vrijmoedig en blijmoedig doet zijn. Maar ik vraag u: waar komt dan de vrees vandaan, als een mens in het verborgen zondigt? Niemand weet ervan, geen oog ziet het, geen tong kan het navertellen, geen aanklager kan hem beschuldigen, noch zijn verborgen daad ruchtbaar maken. En echter is er inwendig een knagende worm en een benauwde kwellung van het geweten, die hem gestadig onrustig maakt, hem zijn snode daad voor ogen houdt, en hem dagelijks met de vrees voor een rechtvaardige Rechter pijnigt. Waar komt het vandaan, dat Kaïn na de broedermoord zo onrustig en vluchtende was, schoon God Zelf hem een vrijgeleide (om het zo te zeggen) gegeven had, met bedreiging van zware straf aan degene die zich aan hem

vergrijpen zou? Waar kwam het vandaan dat een wrede tiran Nero, toen hij zijn eigen moeder gedood en het hart gezien had waaronder hij gelegen had, door angst van een beschuldigend en verdoemend geweten geen rust of duur had, waar hij toch anderszins geen vrees voor enig mens ter wereld had? Waar komt het vandaan dat misdadigers die wegens een moord of andere boze stukken de vlucht nemen, en de macht van de wereldlijke rechters al ontgaan zijn, evenwel op de allerzekerste plaats zich niet zeker genoeg vinden? Ja, hoe komt het dat ze soms vrijwillig en ongedwongen, alleen door persing van het geweten, zich komen aangeven en om vonnis en recht verzoeken, indien dit alles niet geschiedde uit vrees voor een hoger gericht en eeuwige straffen? Waar komt het vandaan dat roekeloze mensen, die anders in gezonde dagen weinig werk van de godsdienst gemaakt hebben, nochtans wanneer het tot sterven komt, een heel ander liedje zingen en merkelijke tekenen van zich geven waar men aan zien kan dat ze een Goddelijk oordeel vrezen? Gelijk dan een zekere Henrik Respel van Richtenberg, die een bisschop van honger had laten sterven, op zijn sterfbed riep: 'Op, op! 't Harnas moet aan. De papen hebben mij voor Gods oordeel gedaagd; ik zal zien of ik mij niet weren kan.' Waar komt het vandaan dat de onversaagde atheïsten (of godloochenaars) die met God en Zijn Woord de spot gedreven hadden, op het puntje van hun leven heel anders spreken en zich door een inwendig verborgen geweld genoodzaakt vinden datgene te moeten bekennen, wat ze anderszins zo stout en hardnekkig durfden loochenen? Waar komt het vandaan dat mensen, die zich weinig met God en Zijn Woord bekommeren, ja, met de Heilige Schrift wel de spot dreven zolang als ze gezond waren, nochtans op hun einde naar de aanspraak en troost van Gods dienaren verlangen? Zijn dit alles niet proeven en bewijsredenen genoeg om de waarheid van het laatste oordeel te bevestigen?

4. *Uit de getuigenissen der heidenen.* Waar is toch een volk onder de zon, dat geen vrees heeft voor de straffen van een rechtvaardige godheid, en de grondvesten en instellingen van zijn godsdienst niet daarop bouwt? Zelfs de blinde heidenen waren zo blind niet, dat ze niet uit het licht van de natuur enige stralen zouden gewaar geworden zijn van deze waarheid, die zo vast in het redelijk vernuft gegrond is. Want alles wat ze van hun Minos, Rhadamantus en Æacus geschreven hebben, geeft niet onduidelijk te kennen dat ze een toekomstend oordeel geloofd hebben. Van Minos zeiden ze dat hij een rechter was over de meest verwarde en geheimste zaken in de andere wereld; dat hij een gouden scepter voerde en streng straffe. Rhadamantus was naar hun mening een rechter van de Aziatische volken, die de meest verborgen streken van de mensen voor de dag wist te brengen, en dat diegene wat voor alle mensen verzwegen, voor de goden verborgen en vóór des mensen dood niet goed gemaakt of verzoend was, met strenge slagen zonder ophouden straffe. Van

hem schrijft Plato in het boek dat hij Gorgias noemt, dat hij (=Rhadamantus) eens de ziel die uit het lichaam van een machtig koning gevangen was, had onderzocht. Maar dat hij, nadat hij niets gezonds daaraan gevonden had, omdat ze besmet was met ongerechtigheid, leugens, ijdelheid en wellust, dezelve naar de duistere gevangenenplaats had gezonden om haar welverdiende straffen te ontvangen. Dat voorts die Radamantus ook andere zielen had onderzocht, welke uit lichamen van gewone lieden gevangen waren, die vroom en rechtvaardig geleefd hadden als wijsgere. Dat hij zich daarover had verheugd, en hen naar de eilanden der gelukzaligen gezonden had. En eindelijk zegt Plato: 'dit beweegt mij genoeg om mijn best te doen dat ik aan mijn rechter een gezonde ziel mag vertonen. Daarom veracht ik ook alle eer van de wereld, betracht de waarheid en bevlijtig mij zoveel ik kan om wel te leven en te sterven.' Æacus was, volgens de mening der heidenen, een streng rechter van de Europese volken, die ook in de andere wereld het goede beloonde en het kwade strafte. Maar wat deze beide onderrechters, Rhadamantus en Æacus niet beslissen konden, daarin moest Minos de rechte uitspraak geven. Seneca troostte Marcia met deze woorden: 'als de tijd komen zal dat de wereld vernieuwd zal worden, zo zal de ene ster op de andere vallen, en alles zal dan in een vuur verbranden. Maar wij, met alle gelukzalige zielen, zullen het eeuwige bekomen.' Ziet eens, zo helder straalde deze waarheid zelfs de blinde heidenen in de ogen, dat ze de zekerheid van het aanstaande oordeel bekennen moesten.

Atheïsten loochenen het laatste oordeel

Zo vast als deze waarheid in het woord van de levende God, en in het gezonde vernuft gegrond is, zo groot is de vermetelheid van enige mensen, die datgene hebben durven in twijfel trekken, of wel geheel loochenen waar zelfs de duivelen voor sidderen. Indien men de Joden - op haar buiten de Schrift gevonden vertellingen - mocht geloven, zo zou men Kaïn wel als de grootvader van alle atheïsten mogen aanmerken. Want ze zeggen dat Abel met Kaïn op het veld gesproken had van het laatste oordeel en dat Kaïn daarop geantwoord had: 'daar is geen oordeel noch Rechter, noch andere wereld, waarin God de rechtvaardigen belonen en de goddelozen straffen zal.' Daarop zouden deze twee in een harde woordenstrijd geraakt zijn en Abel door Kaïn zijn doodgeslagen. Doch, hetzij daarmee zo het wil, dat Kaïn een godvergetend mens is geweest en zich als een werktuig des duivels heeft laten gebruiken om zijn ouders door een jammerlijke broedermoord te bedroeven, en zijn handen met onschuldig bloed te bezoedelen, dat leert de Schrift. Dat hij ook in die schrikkelijke daad weinig aan God en aan Zijn rechtvaardig gestreng oordeel zal gedacht hebben, is lichtelijk te vermoeden. Ja, het is ook uit alle omstandigheden gemakkelijk te zien, dat hij na de begane daad, meer voor tijdelijke als voor eeuwige straffen gevreesd heeft; en dat hij dus meer een atheïst in *leven* dan in de *leer* en openlijke bekentenis mag genaamd worden.

Maar de kerkgeschiedenissen maken gewag van vele andere ketters die zo stout en vermetel hebben durven zijn om de waarheid van het laatste oordeel openbaar te loochenen. Daar waren de Manicheëen, Carpocratianen, en meer anderen die hun namen met deze schandvlek gebrandmerkt hebben. Het ware te wensen dat met hen ook tegelijk de verdoemde leer onder de steen der eeuwige vergetelheid begraven was geworden. Maar, (God betere het!) nog tegenwoordig onder de christenen zelf wordt dit Belials gebroed gevonden. Foei, het is een schande dat men het zeggen moet! Daar zijn nog zulke mensen, die niet alleen in hun hart zeggen dat er geen God, en dat er geen laatste oordeel is. Maar die ook, gelijk een onstuimige zee haar vuiligheid, alzo hun verdoemde leer bij alle gezelschappen en gelegenheden uitwerpen. Menigeen houdt deze leer van het laatste oordeel zo verdacht, dat het hem voorkomt als een verdicht sprookje, dat nergens anders toe dient dan om de mensen in toom te houden. Dusdanige roekeloosheid kankert des te dieper in, hoe meerder de dag des oordeels komt te naderen. Daarvan heeft Petrus al lang van te voren voorzeggd: “Dit eerst wetende, dat in het laatste der dagen spotters komen zullen, die naar hun eigen begeerlijkheden zullen wandelen, en zeggen: Waar is de belofte Zijner toekomst? Want van dien dag, dat de vaders ontslapen zijn, blijven alle dingen alzo gelijk van het begin der schepping” (2 Petrus 3 vers 3 en 4).

O roekeloze en Godvergetende mensenkinderen! Wil ik u eens zeggen waar deze gedachten vandaan komen? Zal ik u eens het momaangezicht der uiterlijk aangenomen vermete le vrijmoedigheid aflichten, en in de verborgen sluiphoecken van uw geheel in het boze liggende hart, de bron van zulke verdoemelijke leer zoeken? Doch, wat voor hoop durf ik mij van uw overtuiging maken, daar u het Woord van de levende God niet geloven wilt, en bij gevolg dat woord der waarheid van mij, de allergeeringste onder de dienaren Gods, niet zult aannemen? Evenwel zal ik spreken om de wil van degenen in wier hart nog een vonkje van ware godzaligheid glinstert, en die door uw verdoemde redenen, als zwakke christenen, in een wankelende ongerustheid gebracht mochten worden.

1. De atheïsten zijn lieve getrouwen van Belial.

Het is des duivels spel die u, als zijn lieve getrouwen, gebruikt om door u als werktuigen de hel te vermeerderen. Wanneer de helse draak Gods Kerk door stromen van vervolging niet meer ontrusten kan, wanneer hij daarvan als vermoeid wordt en ziet dat de waarheid van het Evangelie daardoor meer bevestigd als omgestoten wordt, onderneemt hij met list te doen datgene wat hij door geen geweld uitvoeren kon. Hij ondermijnt te dien einde door u het gebouw van het allerheiligste geloof, als zodanig een, die zijn werking heeft in de kinderen van het ongeloof. Hij zoekt aldus door zijn werktuigen het Koninkrijk van Jezus Christus afbreuk te doen. Daar is geen zaak die zo snood of erg is, of ze vindt haar advocaten (of: voorspraken). Zo is er ook geen leer zo goddeloos, waartoe de duivel niet hier of daar zijn werktuigen en uitvoerders vindt, die het vergif uitstrooien en de voetangels daar aan de onvoorzichtigen voorwerpen. Maar ach, hoe slecht zal de duivel u daarna eens deze trouwe dienst belonen! Lokvogels hebben nog dit voordeel dat ze niet

met de anderen die ze in het net gebracht hebben, gedood worden, maar dat men ze wel voedt en tot verder gebruik spaart. Doch met u zal door de dood het net haast over het hoofd getrokken worden, zodanig dat u dan tot uw eeuwige schade datgene zult moeten ondervinden, waaraan u anderen wilde doen twijfelen.

2. De atheïsten zijn met blindheid geslagen.

Uw ogen zijn met blindheid geslagen en op uw hart ligt een meer dan Egyptische duisternis. Wat wonder is het derhalve dat u de zon der Waarheid niet zien kunt? O, dat u toch eens een recht begrip van die Waarheid mocht hebben, hoe oud, hoe duidelijk, hoe wijs en overtuigend ze aaneen verknocht is! U zou zeker zo vermetel en hoogmoedig niet spreken. Doch de zon mag zo helder schijnen als ze wil, en de nachtuilen mogen des nachts zo scherp zien als ze maar kunnen, zo blijft de nachtvogel overdag toch blind. U mag zulke geoefende zinnen, zo'n goed verstand, zo'n welbespraakte tong hebben als er te bedenken is, en u mag voorts ook al uw aardse zaken zo wijselijk en verstandig verrichten als u wilt, zo bent u toch in dit geval de nachtuilen gelijk, die zelfs door het allerhelderste licht blind worden en gelijk een mol, die in het duister woelt, en het licht niet verdragen kan. In het rijk der duisternis bent u scherpziend. Maar daarentegen op het licht der waarheid met ziende ogen blind. Met een woord: de Heilige Schrift noemt u dwazen (Psalm 53 vers 2). Want omdat u uzelf voor wijs houdt, en niet zien noch geloven wilt datgene wat zich zo overtuigend aan het gezond verstand van een mens openbaart, zo is uw allerbeste wijsheid maar met enkele dwaasheid en onkunde bezet.

3. De atheïsten zijn ook door de wellusten van de wereld betoverd.

De onverzadigbare begeerte tot de zichtbare en vergankelijke dingen heeft uw inbeelding door de eierzucht en uw redenering door de wellust zo geheel en al ingenomen, dat niet alleen uw verstand hoe langer hoe meer in het bevatten van geestelijke en Goddelijke dingen verduisterd wordt, maar ook maakt dat u hoe langer hoe meer verhard wordt. Behaagt het u niet wel, als men u voor scherpzinnige lieden houdt, die ook tegen de allerklaarste en bondigste Waarheid kunnen spreken, en met een welsprekende tong van wit zwart maken? Is dat niet een vermaak voor u, dat u in een tomeloze vrijheid van leven, geen lust aan uw ogen noch vreugde aan uw hart weigert, en dat u een middel meent te hebben om het bassende hondje van uw geweten te stillen, en de knagende worm iets anders te doen te geven, dat hij u niet kwelt voor dat het tijd is? Het eerste is de moeder, het tweede is de dochter van de Godverloochening. Uw geweten zegt u dat u bij een goddeloos leven geen gemeenschap met God hebben kunt, maar dat Hij u integendeel als een Rechter der wereld moet straffen. Daarom wenst u dat er zo'n God niet was, en zoekt overal grond en gelegenheid te vinden om in die wens en in dat gevoel bevestigd te worden. Alsdan maakt ook de eigen liefde en wellust dat zelfs de alleringegrondste uitvluchten voor het grootste gewicht der waarheid de voorrang krijgen.

Eindelijk, wat voordeel hebt u daar toch van? U ruimt wel voor een korte tijd de verhinderingen uit de weg, die uw aartsgezinnd leven konden storen, en u noodzaken om wat ingetogener te leven. Maar omdat het geweten verblind, en met een brandijzer toegeschroeid is, hebt u daardoor alleen maar zoveel verkregen, dat het voor niemand vrees heeft als voor mensen. Voor het overige doet het wat het wil, en omhelst zulk een soort van leven, waarbij de mens eer, aanzien en gemak in de wereld verkrijgen kan. Dat is al de heerlijkheid van de ongodisten. Die is nog inwendig bij velen met zoveel doornen en distels van onrust bewassen, meer dan men denken zou. Daarenboven staat deze gewaande gelukzaligheid, die maar op enkel drijfzand gebouwd is, zo dikwijls in gevaar, totdat eindelijk de dood een einde van het spel maakt, en haar wellustige levenskomedie met de allertreurigste tragedie doet eindigen.

O slechte wijs hoofden van deze wereld! Dwaze atheïsten! U maakt het eveneens als onversaagde straatschenders en rovers. Ofschoon die dikwijls voorbij galg en rad reizen en de plaats des gerechts zien, zo bedenken ze toch niet dat op dergelijke plaatsen de boosheid van zulke kwaaddoeners als zij zijn, gestraft wordt. Zeg mij eens, wat zou hij denken van een moordenaar die in hechtenis genomen zijnde, nochtans in de gevangenis van geen justitie in het geheel wilde weten, maar zei: 'wat ik gedaan heb, is geen zonde; daar is ook geen rechter die mij straffen, geen recht of wet die mij doemen, geen beul die mij het leven benemen kan.' En dat hij zich met dusdanige inbeelding voor een korte tijd vrolijk en vermakelijk aanstelde? Zou u zo'n mens niet voor dwaas, ja voor zot en van zinnen beroofd houden? Wat maakt u dan uzelf door valse overreding en wijsmaking zulk een galgenvermaak, daar toch het oordeel, de hel en verdoemenis op u wachten?

Godlooचनाars door goddeloos leven maar met godsdienstige belijdenis
 Hoewel er nu van dit soort van mensen maar een klein getal is, zo is toch (God betere het!) het getal van diegenen zeer groot, die door hun leven verloochen wat ze anderszins met hun mond bekennen. Ik wil zeggen: daar zijn velen onder de christenen die zo leven alsof er geen laatste oordeel was. Wie ziet niet de ongebonden levenswijze van zulken onder het gewone volk, die zonder de minste goede opvoeding opwassen, en geen schaamte altoos hebben voor enige goddeloze woorden of daden, ik laat staan voor enige zondige gedachten. Die als het domme vee in de wereld maar heen leven zonder te weten waarom. Die zich niet het minste geweten maken van vloeken, zweren, liegen, lasteren en andere zonde meer. Lieve God, indien zulk onguur volk niet door goede wetten van waakzame overheden beteugeld werd, men zou onder hen alzo weinig deugd en godsvrucht als onder de blinde heidenen, ja als onder de wilden en barbaren, om niet te zeggen zo weinig zekerheid als onder de wilde dieren vinden. Wat is dat anders als een Godverloochening in de praktijk of oefening, waarin men weinig of niet aan het laatste oordeel denkt? Zo zijn er ook andere mensen, schoon wat burgerlijker en eerbaarder opgetrokken. Deze zullen zich wel van grove zonden en ondeugden onthouden, die hen in de burgerlijke

samenleving een kwade naam mochten geven. Ze zullen ook wel naar gewoonte ter kerk en ten Avondmaal gaan, en de gewone plichten van hun christendom verrichten. Maar voor het overige zullen ze zich weinig geweten maken om in hun beroep hun naasten te benadelen, en met recht of onrecht, zo goed als ze maar kunnen, op hun eigen voordeel uit te zijn. Ze zullen vroom bij de vromen en verkeerd bij de verkeerden zijn. Ze zullen de huik naar de wind weten te hangen en dingen die ze wel weten dat zonden zijn, evenwel begaan. Ze zullen de waarheid zolang beminnen als ze hen geen nadeel aanbrengt. Maar bij gelegenheid wel weten mee te doen zoals de wereld het hebben wil. Ze zullen in overdaad en dartele wellust leven, hun naasten schenden en lasteren, en in zondige spotternij en ijdele praat gehele uren doorbrengen, zonder dat eens voor zonde te rekenen. Ze zullen zich ook wel mede naar het gezelschap schikken, en gelijk men zegt, geen gezelschap bederven.

Ach eeuwige God, hoe weinig denken zulke mensen op Uw streng oordeel, en dat er een dag komen zal waarin Gij Zelf van ieder onnut woord rekenschap eisen zult! Zouden ook zulken van de zekerheid van het laatste oordeel wel terdege overtuigd zijn, die in hoge eeramten levende, ja menigmaal aan het roer van Staat en het gemenebest zittende, nochtans van de ware godzaligheid zo weinig werk maken? Zij vinden soms geen zwaarigheid in misdaden of ondeugden, die ze in anderen volgens de wetten van het land straffen, maar zelf in het heimelijke begaan. Zij laten soms wel bij ogenblikken Gods eer en het welvaren van de kerk varen voor een werelds belang, dat anders gekrenkt mocht worden. Zij brengen doorgaans onder voorwendsel van geoorloofde verlustingen de edele tijd door in een genot van alles, wat een wellustige tong, ogen en oren kan vermaken, zonder aan de verbreking van Jozef, of aan het welzijn van stad of land naar behoren te denken. Eeuwige God, wat vallen daar toch niet alle dagen menigvuldige en zware zonden voor, waar men met allerhande geveinsdheid en pluimstrijkerij elkaar onderhoudt! Ach, wat al zondige redevoeringen! Wat al Goddeloze daden, wat al valsheid onder het voorwendsel van beleefdheid en wellevendheid! Wat voor een verachting van het Goddelijke Woord! Wat een hovaardij in kleding! Wat al onnutte verspillingen van de gaven Gods! Wat al overdaad en dartele wellust geschieden er menigmaal op zulke plaatsen, alwaar deugd en Godsvrucht, gerechtigheid en waarheid hun zetel en woonplaats behoorden te hebben! O, hoe zwaar zal het zulken daarna eens vallen om voor de grote Rechter van de gehele wereld te moeten staan!

Daar zal een dag komen dat zij ook, die als heren der wereld over steden en landen heersen, aan de Heere der heren rede en antwoord zullen moeten geven van hun gedrag en regering. Een dag waarin zij, onder wier gebied een machtig heirleger staat, Hem zullen zien komen, om Wiens troon veel duizendmaal duizenden staan, van zulke helden, waarvan een enige bekwaam was om in één nacht het grote heirleger van de Assyriërs te verslaan. Een dag waarin zij, die hier op aarde gesteld waren om recht en gerechtigheid te handhaven, voor de Rechter der gehele wereld staan zullen, om rekenschap te geven hoedanig zij zich daarin gedragen hebben. Ach, wat een grote eis zal er dan gedaan

worden aan degenen die God in deze wereld een groot talent gegeven heeft!

O, hoe verschrikkelijk zal die dag zijn voor allen die hier in dit leven Jezus niet voor hun gebiedende Heere aannemen, maar zowel in leer als in zondig leven tegen Hem wederspanning zijn! Alsdan zal de ongelovige Sadduceër voelen waar hij tevoren geen vrees voor had. De verstokte Joden zullen dan zien in Wien zij gestoken hebben en Wien zij met smaadwoorden hebben gelasterd. Die ogen, die voor dezen zijn bespogen geworden, zullen dan van wraak branden als vuurvlammen. O, hoe graag zou een verrader Judas daar zijn bloedgeld wedergeven! Hoe zal Farao dan wensen een Mozes, Saul een David, Haman een Mordechai geweest te zijn! Hoe zal dan menige rijke en machtige der wereld wensen dat hij zijn macht en rijkdom beter aangelegd had, en de helft van zijn goederen aan de armen gegeven had! Hoe zullen daar degenen die hier in een zondig leven vraagden 'Wie is de Heere Die ik gehoorzamen moet?', wensen dat ze met een bekeerde Saulus zich voor de voeten van Jezus neergeworpen en in een oprechte Godsvreze gevraagd hadden: "Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal?" (Handelingen 9 vers 6).

Ach, hoe slecht zullen zij in grote dag bestaan, die hier in alle zorgeloosheid en zekerheid geleefd hebben! Zij, die hun bekering van tijd tot tijd hebben opgeschort, en ondertussen door de dood in het midden van hun zonden weggerukt zijn naar de grondeloze eeuwigheid. Ach hardnekkige en zorgeloze zondaren, denk niet dat het laatste oordeel geheel en al weg zal blijven, omdat de wereld reeds zoveel duizend jaren gestaan heeft, zonder dat deze dag nog gekomen is. Spurina, een heidense priester, waarschuwde Julius Caesar toen hij aan de goden offerde, dat hij de 15^e maart wel op zijn hoede mocht zijn, indien hij niet in levensgevaar geraten wilde. De keizer nam deze waarschuwing in dank aan, en hield zich een tijdlang binnen. Maar eindelijk dacht hij, het zal nog geen nood zijn, en ging op die dag uit. Onderweg kwam de genoemde Spurina hem tegemoet. De keizer lachte hem uit en zei: 'venerunt idus!' Alsof hij zeggen wilde: de dag die u mij genoemd hebt, is nu reeds en evenwel is mij nog geen ongeluk overkomen. Maar de ander antwoordde hem: 'venerunt, Caesar, sed nondum praetererunt', dat is: 'de dag is gekomen, o keizer, maar ze is nog niet voorbij.' En hij waarschuwde hem nogmaals dat hij wel op zijn hoede zou zijn. Doch de keizer gaf geen acht op zijn redenen en vervolgde zijn weg. Maar toen hij op het Raadhuis kwam, werd hij door enige samengezworen en vermomde moordenaars overvallen en jammerlijk vermoord. De zorgeloze kinderen van de wereld maken het evenzo. Ze horen wel dikwijls van de jongste dag spreken, maar ze achten het niet en worden integendeel gerust en zeker, dewijl ze reeds zolang geleefd hebben, zonder dat die dag gekomen is. Maar aan zulken mocht men wel toeroepen: 'u weet niet wat de late avond van uw leven nog kan meebrengen.'

Denk niet: zal de jongste dag nog zolang uitblijven, totdat joden en heidenen bekeerd zijn, en totdat meer andere dingen hun vervulling hebben? Zo behoeven we nog niet daarvoor te vrezen, maar hebben dan

nog tijd genoeg om ons te bekeren. Oordeel zo roekeloos niet, zorgeloze kinderen der wereld! Weet u wel dat uw jongste dag komt als u sterft? Hebt u met de dood een verbond, en met de hel een verdrag gemaakt, dat u zou durven zeggen dat uw Rechter nog niet voor de deur is? Al bent u nog in uw jeugd, in het beste van uw jaren, of in een bloeiende ouderdom, een enige ziekte kan u op het sterfbed werpen en vandaar in het graf brengen. Ja, een enkel toeval kan schielijk een einde met u maken, dat u plotseling van levend dood wordt. Ziet, daar hebt u dan aanstonds uw dagvaarding voor het gericht en de eerste termijn die u reeds tonen zal wat u eeuwig wezen zult. Maar ach, hoe weinig bedenkt de wereld dit, die zozeer in zonden en ondeugden verzopen is! De mensen weten dat de Rechter haast komen zal om hen voor het oordeel te dagvaarden, en evenwel varen ze in zonden al voort en voort. Zo gaat het: waar de zonde eenmaal de heerschappij heeft, daar helpt geen zeggen, dewijl de zondige lust de zondaar dan zodanig als buiten zichzelf brengt, dat het allerverschrikkelijkste niet meer schrikkelijk voor hem is. Een zeker gezelschap, dat aan de wereld overgegeven was, begaf zich eens naar een schoon landgoed, om zich aldaar in brasserie en wellustigheid zeer vrolijk te maken. Als zij nu de dag in onmatig eten en drinken hadden doorgebracht, schonk een van de dienaren voor ieder een slaapdrank in, die zo rijkelijk was, dat allen die er waren kort daarna in een diepe slaap vielen. Daarop droeg hij met zijn diefstalige medemakkers de een na de ander uit de hof en legde ze in een vuil moeras, dat vol ongedierte was, beroofde ze van alles wat ze aan geld, zilverwerk of juwelen met zich genomen hadden, en pakte zich weg. Ondertussen lag het vast slapende gezelschap op een bed, dat voor zulke mestzwijnen van Belial het beste paste. Die nacht kwam er een hard onweer op, de hemel begon verschrikkelijk te donderen en te bliksemen, en een zware plasregen maakte de dronkaards nuchter, zodat ze eindelijk ontwaakten. Elk voelde en taste rondom zich, maar vond in plaats van een gemakkelijk bed een nat en vuil moeras. Zagen ze omhoog, daar werden ze nare zwarte wolken gewaar, die met haar bliksemende stralen een afgrijzen in hen verwekten. Hun harten werden vol angst en schrik. Zij zochten zich te redden, maar de menigte van het samengevloede water belette hen om uit het moeras te kunnen geraken. Daardoor kwam het grootste gedeelte van hen, die de zonde als water hadden ingezopen en in het nat hun lust gezocht hadden, jammerlijk om. Zo gaat het ook met de roekeloze zondaren, die zich in deze wereld van allerlei bedenkelijke wellust bedienen, die alle gevaar ver uit de gedachte stellen en niet het minste bedenken hoe dichtbij hun einde en de daarop volgende eeuwigheid is. De satan, de aardschender van alles dat kwaad is, geeft hen een slaapdrank, maakt hen heel zeker en zorgeloos in hun zonden, en werpt hen daarna diep in het moeras van ongevoeligheid. De hemel mag dan donderen, en de Rechter mag door een dienaar Zijn toekomst laten verkondigen, men hoort het en men hoort het niet. Men mag dan de zondaar van het oordeel, de hel en de verdoemenis lang genoeg voorspreken, hij neemt het toch niet ter harte, totdat eindelijk eens het zware onweer van een dodelijke ziekte komt, die de zondaar opwekt, hem het voor ogen

staande gevaar toont, en uit een zorgeloos leven in een onverwachte dood, en na de dood in een droevige en schrikkelijke eeuwigheid stort.

De tijd van de jongste dag

Is nu de tijd van Christus' toekomst ten oordeel een zo verborgen zaak voor alle mensen, zo dwalen degenen dan grotelijks die het jaar of de dag, of zelfs wel het uur daarvan navorsen en nauwkeurig willen aanwijzen. De grond waar ze zulke meningen op hebben willen bouwen, is geweest:

- *óf een voorgegeven verrukkende openbaring*; zoals de valse profetes Thiota te Ments in het jaar 1347 voorgaf dat de jongste dag nog in hetzelfde jaar zou komen.
- Of anderen hebben *in enige namen, woorden of spreuken* van de Heilige Schrift de bestemde tijd van het laatste oordeel volgens de uitrekening van de daarin opgesloten Romeinse getallen getracht te vinden en uit te rekenen.
 - Zoals bijvoorbeeld uit het Latijnse opschrift dat Pilatus boven het kruis liet zetten: 'IesVs nazarenVs, reX IVDaeorVM', hetgeen 1532 uitmaakt. Daarom vermoedden zij dat de jongste dag in het jaar 1532 na Christus' geboorte komen zou.
 - Anderen gaven voor dat de jongste dag in het jaar 1613 zou voorvallen, omdat dit getal in het woord IVDICIVM (=oordeel) gevonden wordt.
 - Anderen wederom stelden de tijd op het jaar 1623, omdat dit getal besloten is in de woorden IVDICare VIVos & MortVos (=te oordelen de levenden en de doden).
 - Zo waren er ook anderen van gedachten dat het laatste oordeel niet eerder dan in het jaar 2012 komen zou, omdat dit getal uit de woorden aDVentVs DoMInI (=de toekomst des Heeren) spruit.

Maar wie ziet niet wat voor sterke inbeeldingen of fantasieën dat er dus al op de zwakke grond van enige letters gebouwd worden. Ik zou denken dat er op zodanige wijze niet een jaar na de geboorte van Christus verlopen is, waartoe men niet hier of daar een gevoegelijk woord of spreuk zou kunnen brengen. Om nu niet eens te zeggen dat de ondervinding zelfs zulke ontijdige profeten tot leugenaars gemaakt heeft.

Voorts waren er ook die de tijd van het laatste oordeel uit het gesternte meenden te vinden, en stoutmoedig durfden schrijven dat wanneer er weer zo'n conjunctie van planeten (of samenvoeging van dwaalsterren) geschieden zou, als er ten tijde van Christus' geboorte geweest is, alsdan de jongste dag zou komen. En omdat dit in het jaar 1581 geschiedde, dacht men dat toen de tweede toekomst van de Zoon des mensen zou voorvallen. Maar wat verbintenis is er toch tussen de loop des hemels en de toekomst van Christus? Eveneens alsof de Schepper Zich aan de loop van Zijn schepselen zou hebben onderworpen, en alsof Hij aan de hemel en in het boek der natuur datgene zou aangewezen

hebben, wat Hij in het boek der Heilige Schriftuur niet heeft willen openbaren.

Anderen menen met veel betere grond de tijd van het laatste oordeel in enige voorbeelden van de Heilige Schrift gevonden te hebben. Daarentrent is het meest vermaarde gevoelen, hetgeen ook als een oude overlevering van het huis van Elia in de Talmud gevonden wordt, dat namelijk de wereld 6000 jaar staan zou. Dat is 2000 jaar vóór de wet, 2000 jaar onder de wet, en 2000 jaar na de wet ten tijde van de Messias. Hoewel enige joden deze mening verwerpen, opdat zij daardoor niet genoodzaakt zouden mogen worden te moeten bekennen dat de Messias reeds gekomen is, aangezien Christus in de eerste eeuw na de verlopen 4000 jaar, van de schepping af, in de wereld is gekomen. Deze mening heeft ook aan enige van de oude kerkleraars behaagd, en onder deze voornamelijk Ireneus, die dit volgende besluit maakt: 'in zoveel dagen als de wereld geschapen is, naar zoveel profetische dagen zal ze ook wederom vergaan'. Dewijl (volgens de gedachten van enigen) in Psalm 90 vers 4 staat: "Want duizend jaren zijn in Uw ogen als de dag van gisteren, als hij voorbijgegaan is, en als een nachtwake". Deze gissing heeft ook zelfs aan enige nieuwe schrijvers zowel befallen, dat ze die met nog andere bewijsredenen hebben willen bekrachtigen, genomen uit de gewaande geheimenissen van het zevental. Zij zeggen dat:

- omdat de zes eerste aartsvaders allen gestorven zijn, doch de zevende, Henoch, ten hemel is opgenomen;
- omdat het manna zes dagen gevallen is, maar de zevende dag niet;
- omdat de landerijen en wijnbergen van het land Kanaän zes jaren lang bebouwd werden, maar het zevende jaar onbebouwd bleven liggen.

Door deze voorbeelden wordt aangegeven wat er na verloop van 6000 jaren met de bewoners der wereld gebeuren zal. Wij laten dit gevoelen aan zijn plaats gesteld, zullende door de tijd en de ondervinding het beste leren wat er van waar is. Wij willen ons liever bevljtigen om door ware boete en een godzalige wandel onszelf bekwaam te maken dat we bereid mogen zijn om voor de Zoon des mensen te kunnen bestaan.

Vermaning

Welaan christenen, laat toch heden deze bazuin der eeuwigheid en deze aankondiging: "Ziet, de Rechter komt", alle vleselijke zekerheid uit uw hart verbannen, opdat u met Hieronymus mag zeggen: 'waar ik ga of sta, hetzij dat ik eet of drink, slaap of waak, mij dunkt altijd dat ik deze stem hoor: staat op gij doden, en komt ten oordeel.' Wanneer ergens een heer zal komen, met welk een wakkerheid en zorgvuldigheid verwachten zijn bedienden hem. Zouden dan christenen niet waakzaam en oppassend zijn om met welbereide zielen de komst van de Heere aller heren te verwachten? Bedenk eens, christenen, hoeveel herauten (of

boodschappers) God u al niet zendt, die u de dood en aan het laatste oordeel indachtig maken.

- De één wordt toegeroepen door zijn grijze haren, die hem zeggen dat de dag van zijn oordeel nadert. Men heeft een voorbeeld van een jongeman in Frankrijk, die om zekere misdaad gevangen zat, dat zijn hoofd schielijk heel grijs werd, in de nacht voordat hij voor het gericht zou worden verhoord. Menige mens laat zich wel om zijn zonden, noch om het laatste oordeel niet veel grijze haren van bekommering wassen, en nochtans worden velen wel ongemerkt grijs, alsof hen dat wilde te binnen brengen dat ze denken moesten aan de dag van het strenge oordeel, dat voor de goddelozen zo verschrikkelijk zijn zal.
- Een ander wordt door een menigte van ziekte en kwalen, die hem de een na de ander aantasten, toegeroepen dat de Heere komt om hem in het kort uit deze wereld voor Zijn oordeel te dagvaarden.
- Zo menigmaal als u de klokken hoort luiden om naar de kerk te gaan, zo denkt: ‘dat is weer zoveel als een heraut die mij toeroept: zondaar, dient den Heere met vreze en verheugt u met beven. Want u moet haast voor het oordeel verschijnen, en dan aan de Rechter der gehele wereld rede en antwoord geven hoe u de week van uw leven hebt doorgebracht.’
- Hoort u Gods dienaren prediken, zo denkt: ‘dit is een heraut en bode van de Heere, die ons de komst van onze Rechter verkondigt.’
- Ziet u een lijk voor u naar het graf dragen, zo denkt: ‘zijn ziel is reeds voor het oordeel, wie weet hoe kortbij ons uur is om daarvoor te moeten verschijnen?’

Plichten

1. De wereld te verloochenen, die een driehoofdige afgod heeft.

Ach, dat u toch dit “Ziet, de Heere komt”, u recht tot nut mocht maken! Zie niet onder noch beneden u in de ijdele liefde van de wereld. Maar ziet opwaarts en heft uw hoofden op in ware liefde des hemels. “Hebt de wereld niet lief, noch hetgeen in de wereld is. (..) En de wereld gaat voorbij en haar begeerlijkheid; maar die den wil van God doet, blijft in der eeuwigheid” (1 Johannes 2 vers 15a en 17). Belial heeft onder het naamchristendom een driehoofdige vijand van lust der ogen, lust des vleses en hovaardig leven opgericht, die door vele mensen wordt aanbeden. Daarom, span al uw krachten daartegen aan, en laat uw hart door zulke schadelijke afgoderij niet verleid worden. Bedien u, naast Gods heilig Woord, van de gezonde rede, en weert alle onordentelijke en vleselijke begeerten die tegen God en uw geweten strijden. Wil het vlees u tot overdaad en dartele wellust verleiden, zo bedenk dat u niet in de wereld bent voor uw vlees, als het vee om het in overdaad te mesten. Maar u moet zodanig eten en drinken, dat u bekwaam bent om de Heere uw God en om uw naaste te dienen. Wil het vlees u tot wellust en onkuisheid verleiden, zo denkt: de grote en strenge Rechter ziet het. Daarom, wees matig en nuchter en vermijdt kwade gezelschappen. Maak een verbond met uw ogen, en smooit de

opkomende zondige bewegingen door arbeid en gebed. Wees altijd indachtig dat het vermaak maar voor een korte tijd, maar de smart voor eeuwig is. Wanneer ook vlees en bloed u tot hovaardij wil aanzetten, zo denkt: “Ziet, de Heere komt!” En wat verheft u zich toch, arm stof en as!

Waarop zeg, drek en stof, kunt gij hovaardig pralen,

Die zelf niet weet hoe haast gij moet ten grave dalen?

Wat reden heeft men met ijdele opschik van kleren te pronken, daar de kleren toch maar een bewijs van de zonde zijn, en van het verloren evenbeeld Gods? Houd de wereld met al haar vreugde en vermaak verdacht, en heb meer vrees voor haar, wanneer ze u door geluk en welvaart streelt, dan als ze u door tegenspoeden zuur aanzien. Het is een wonderding dat de mensen zo licht op de ijdelheden der wereld zich verlieven, die toch zo vele arme zielen in de verdoemenis storten. Menigeen zou in zulke zware verzoeken niet gevallen zijn, als hij zich niet zo zeer in onnodige beslommeringen van de wereld gewikkeld had. Dit is de oorzaak waarom zo weinig rijke en voor de wereld aanzienlijke mensen in de hemel komen. Het is omdat al hun begeerten zich voor de wereld strekken, en zij zich daardoor zo licht van God laten afleiden.

Ach, hoeveel werk heeft het in, geluk en goede dagen te hebben, en daarbij vroom en deugdzaam te blijven! Daarom, vertrouw de wereld niet al te veel, inzonderheid dan wanneer ze u louter bloemen voorstrooit. Valt u iets toe in uw beroep, zo gebruikt het met vrees en omzichtigheid, opdat het werelds geluk uw ziel niet ongelukkig mag maken. Laat de wereld u nooit van de godsdienst afhouden, ik meen niet alleen van de openlijke, maar ook van de bijzondere die in eigen oefeningen bestaat. Ach, hoe koel en onverschillig gaat het in dit geval met vele mensen toe. De rijken hebben al te veel bezigheden, en de armen hebben hun tijd te nodig om dien daaruit te breken. Evenals twee mensen, die om verkrijging van genade naar de rechter moeten gaan. De een gaat door een veld vol bloemen, verlustigt zich daarin en verzuimt zijn genade. De ander gaat door een moerassige weg, en blijft door de verdrietelijkheid daarvan ook achter. Daardoor worden ze beiden de genade van de koning niet deelachtig. Daarom, ach christenen, bedenk toch hoe haast de tijd voorbij loopt, en hoe noodzakelijk u die moet uitkopen, om uw onsterfelijke ziel tot de eeuwigheid te bereiden! Trek daarom niet alleen uw ogen en hart van de wereld af, maar wendt ze ook alleen en voornamelijk naar God en het hemelse, want: “ziet, de Heere komt!”

Daarom, maakt u ook dagelijks meer en meer met God bekend, zo zal Zijn heerlijkheid de glans van de ijdele wereld haast verduisteren, en wel zodanig, dat u dan de dwaasheid van hen zult zien, die het zich om de wereld zo zuur laten worden. Mannen die tot hun jaren komen, vergeten hun kinderspellen en verwonderen zich over de dwaasheid van de jeugd. Mensen die tot hemelse gedachten komen, verachten het poppenspel van de wereld, zetten hun hart op iets dat van groter belang en meerder gewicht is. Daarom, laat toch de ere Gods in al uw doen en laten het opperste doelwit van al uw daden zijn.

2. Wij moeten Jezus oprecht, altijd en boven alles beminnen.

Komt de Heere ten oordeel, o laat ons dan toch bijtijds ons best doen om de genade van deze Heere te verwerven. Zo ijverig als deze Heere is om de goedwillige en goddeloze zondaren te straffen, zo genadig en goedertieren is Hij integendeel jegens al degenen die Hem liefhebben. Daarom: “Kust den Zoon, opdat Hij niet toorne en gij op den weg vergaat” (Psalm 2 vers 12a). Doch, laat uw liefde tot Jezus niet alleen in de mond en in de woorden bestaan, maar laat ze ook uit een oprecht hart komen, en betoont dat door al uw daden. Want Hij Zelf zegt: “Zo iemand Mij liefheeft, die zal Mijn woord bewaren” (Johannes 14 vers 23a). Is er nu een rechte liefde tot Jezus in uw hart, zo zult u die zeker ook in een vrome levenswandel bewijzen. Bemin Jezus altijd, niet alleen als het u wel gaat, en Hij u op de berg der verheerlijking brengt. Maar volg Hem zelfs dan wanneer Hij naar Golgotha gaat. Hang Hem aan in lief en in leed, en laat niets bekwaam zijn u van Hem te scheiden.

Geeft God de Heere u goede dagen in deze wereld, wordt er niet zorgeloos en hoogmoedig door. Zendt Hij u kruis en droefheden toe, zo wordt niet kleinmoedig noch ongeduldig, maar zegt: ‘heb ik het goede van des Heeren hand ontvangen, waarom zou ik mijn kruisbeker ook niet gewillig drinken?’ Houd Zijn liefde hoger en waardiger dan alle schatten en rijkdommen van de wereld, en zeg met Paulus: “Ja, gewisselijk, ik acht ook alle dingen schade te zijn, om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus mijn Heere; om Wiens wil ik al die dingen schade gerekend heb, en acht die drek te zijn, opdat ik Christus moge gewinnen” (Filippenzen 3 vers 8). Komen aardse goederen van Jezus en leiden ze tot Jezus, zo gebruik ze ootmoedig in dank tot Zijn eer. En zo niet, laat dan liever alles varen dan dat u daardoor de liefde van Jezus zou verliezen. Zeg altijd: “Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde. Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten en mijn Deel in eeuwigheid” (Psalm 73 vers 25 en 26).

3. Wij moeten waken tegen satan, de wereld en het vlees.

Laat ons ook dat gebruik van de toekomst van Christus maken, hetgeen Hij Zelf maakte, nadat Hij met Zijn jongeren daarvan gesproken had, zeggende: “Wat Ik zeg, dat zeg Ik u allen: waakt!” Deze opwekking hebben wij mensen wel nodig, eensdeels ten aanzien van onze natuurlijke traagheid tot het goede, en anderdeels ten aanzien van de vijanden waar we dagelijks mee te kampen en te strijden hebben. Want het gaat met ons als met lichamelijk slapende mensen. Als men hen opwekt, laten ze toch aanstonds het hoofd weer vallen, en raken wederom in hun vorige slaap. Zo is ook des mensen ziel tot geestelijke slaapzucht geneigd. Ofschoon ze menigmaal nieuwe waakzaamheid beloofd heeft en zich dat ook voorneemt, zo heet het toch: “De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak.” Daarom moeten er altijd opwakkerende en hartsterkende zaken gebruikt worden, om onze harten vlug en waakzaam te houden in het geestelijke. Zou een christen niet waken, daar de satan gedurig rondgaat als een briesende leeuw, zoekende wien hij zou mogen verslinden (1 Petrus 4 vers 8). Hoe vlijtig is een soldaat op zijn hoede, als de vijand rondom de stad gaat om te

verspieden waar hij zijn aanval het allerbeste zou kunnen doen? Zouden dan de helden Gods niet waken, daar zo'n listige en machtige vijand voor hun muren ligt? En ach, wat al netten en strikken spant de wereld ons! Nu zoekt zij eens de mens te verleiden door kwade voorbeelden, dan eens door vervolging. Nu maakt ze hem eens hoogmoedig door tijdelijk geluk, dan wederom kleinmoedig door bespottling en verachting. Ja, wie kan al die middelen en wegen tellen, waardoor de boze wereld de mensen in het verderf zoekt te storten?

Daar komt dan nog de allermachtigste vijand bij, namelijk die we in onze eigen boezem dragen. Daar moest Paulus ook over klagen (Romeinen 7 vers 22 en 23): "Want ik heb een vermaak in de wet Gods naar den inwendigen mens; maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is." Deze vijand is zo sterk, dat zelfs al de anderen ons niet zouden kunnen deren, indien wij hem niet tot een huisgenoot hadden. Maar zijn lust is zo groot, zijn boosheid zo menigvuldig, dat we niet wakker en waakzaam genoeg daartegen kunnen zijn. Komt er een gelegenheid voor om te zondigen, zo port vlees en bloed ons aan om de zonde in te willigen. Het zoekt zijn vermaak daarin, en maakt de mens zeker en zorgeloos. Begint het geweten te ontwaken en droefgeestigheid te bevinden, zo weet men de schande der zonde met de vijgenbladeren van verontschuldiging te bedekken. Heeft vlees en bloed kwade dagen, het wordt dartel en vergeet God de Heere, en het zoekt de mens in allerhande wellusten te verstrikken. In de wereld zoekt het zijn lust, en in de ijdelheid zijn vergenoeging. Tot zondige daden laat het zich willig en bereid vinden. Maar geestelijke verrichtingen zijn voor deze vijand enkel verdrietige arbeid. Het beneemt de aandacht, maakt de gedachten overal heen vliegende, verstopt de oren en maakt het hart ongevoelig. Ziet, met zulke vijanden moet een christen dagelijks kampen. Oordeel nu zelf eens of het niet nodig dat we waken?

Welaan dan, de genadedeur is nog niet toegesloten. De bruidegom is nog niet voorbij. Sions wachters staan nog op uw muren. Daarom, waak toch zorgvuldig voor de welvaart van uw ziel, door een vlijtige en gestadige achtneming op al uw daden. Als men in het donker gaat, tast men overal rond opdat men zich niet stoot. Zo moeten wij ook al onze daden wel onderzoeken en ons ondervragen, opdat we niet struikelen of vallen, en ons aan God verzondigen. Inzonderheid moeten we waken tegen de zonden van ons beroep, of tegen zulke die de mens het gewoonst en het meest eigen zijn.

- Daar zijn *zonden van hovelingen*; en bij grote heren zijn grote verzoekingingen, die een meer dan gewone waakzaamheid vereisen. Aldaar zijn de angels verguld en de betoverende syrenen zingen daar op het liefelijkst, totdat ze de man door list of geweld ten val brengen. Zodat men op zulke plaatsen zijn ziel als in de hand moet dragen, opdat men niet, óf door de ijdelheid van de wereld verleid, óf door nijd en vervolging afgeschrikt wordt. Het is waar, daar zijn er nog wel soms aan de hoven van grote heren, die met Mozes de smaad van Christus hoger achten dan al de schatten

van Egypte. Dat zijn zij, die als tweede Ebedmelechs, zorgen voor de profeten Gods, en die als Daniëls de breuk van Sion ter harte nemen. Die zorgen meer voor het welvaren van het land dan voor zichzelf, en helpen en brengen veel toe tot de wasdom en het welzijn van Gods kerk. Want de hemel is een vroom en godvrezend hof zo na als een boerenhut, en het purper kan ook wel harten bedekken, waar een ijver voor de ere Gods in woont. Maar in het algemeen gesproken worden op deze plaatsen meer ijdelheden gevonden dan in bijzondere burgerhuizen, namelijk: ontijdige gemakkelikheden, afgrijselijk vloeken, ongewoon grote pracht en hovaardij, verachting van het Goddelijke Woord en verzuim van de middelen der genade, behalve ontelbare andere zonden meer. Ach, wat een onvermoeide waakzaamheid is daar van node, indien men zijn ziel als een buit daarvan wil wegdragen, en indien men zijn eerstaat niet hiernamaals eens met een eeuwige smaad en schade verwisselen wil! En gelijk in dusdanige hoge staten en eeraambten een zonderlinge waakzaamheid noodzakelijk is, zo is het ook in alle andere staten.

- *Leraars en predikers* hebben hun aanvechtingen waartegen ze moeten waken, wanneer vlees en bloed gemakkelijker zoekt, of wanneer ze zelf niet doen wat ze aan anderen leren, en hun leer met een zondig leven bevleken. Of wanneer ze de in zwang gaande ondeugden en gebreken te zijner tijd niet bestraffen, maar de lieden naar de mond praten zoals ze het gaarne horen. Of wel wanneer ze de persoon aanzien om gunst en gaven, en de mensen hun zonden niet voorhouden, noch ijverig aanmanen tot betering van hun leven. Dat zijn zonden waartegen de dienaren Gods moeten waken, en waarvoor ze wel vlijtig mogen bidden dat God hen in genade bewaren wil.
- Een *koopman* begaat zonde wanneer hij in zijn beroep geen geweten maakt van liegen en bedriegen, verkorting en benadeling van zijn naaste, of wanneer hij zich voor andere verzoeking, die soms in zijn anderszins edel beroep voorvallen, niet wacht. Dat wordt in mijn werkje genaamd 'de christelijke koopman' omstandig aangewezen. Want de zonde steekt menigmaal zo vast in de harten van gewetenloze kooplieden als een spijker tussen twee stenen, zodat gemoedelijke en vrome kooplieden dagelijks wel reden hebben om God te bidden, dat Hij hen voor zulke zonden, die hen het meest eigen zijn en in bekoring brengen, gelieve te bewaren.
- *Handwerkslieden en ambachtslieden* begaan zonden wanneer ze niet vlijtig zijn in hun beroep, wanneer ze slecht, ondeugend werk voor goed geven, en wanneer ze door overzetting van prijs of door al te veel overeising van loon hun naasten benadelen.
- *Huisvaders en huismoeders* begaan zonde wanneer ze hun huisgezin niet wel regeren, allerhande ondeugden en ongerechtigheden door de vingers zien, en geen behoorlijke zorg dragen dat degenen die hen van God toevertrouwd zijn, in des Heeren wegen wandelen.

- Daar zijn ook *zonden die aan landen of plaatsen eigen zijn*. Want men vindt dat deze of gene ondeugden meer op de ene plaats dan op de andere heersen. Die van Kreta waren lui en leugenachtig. Die van Athene nieuwsgierig, spotachtig, en lasterende. Zo heeft menigmaal een land of staat de ene of andere in zwang gaande zonde aan zich, die van waakzame christenen zorgvuldig gemedend moeten worden.
- Van gelijke zijn er ook *zonden van de natuur of van de gesteldheid van het lichaam*, volgens welke de ene mens tot dit en de ander tot dat het meeste geneigd is. De ene bijvoorbeeld tot toorn, zodanig dat als hem maar het minste voorkomt dat niet naar zijn zin is, het vlees en bloed hem zo verrast, dat hij soms in die drift zonden met gedachten, woorden en werken kan begaan, die hem daarna, als hij weer tot zichzelf komt, berouwen. Anderen zijn van nature geneigd tot treurigheid en zwaarmoedigheid. Zij kunnen door hun onnutte en kommervolle zorgen, ongeduld en kleinmoedigheid, zich ook zwaar aan God verzondigen. Anderen wederom zijn van een vrolijke, luchtige aard, en worden menigmaal door zondige gezelschappen, goddeloze redenen en daden zo ver van God afgetrokken, dat ze daarna met zeer veel moeite de berg wederom opklimmen moeten, dien ze in liefde tot de ijdelheid zo onbezonnen afgelopen waren.

Daarom, ach christenen, waakt tegen al deze soorten van zonden, vermijdt de gelegenheid die u daartoe aanleiding geeft, wees nuchter en wel toeziende, en misbruikt de gave God niet tot baldadigheid. Vreest de overalteenwoordige God, en bidt vlijtig dat Hij u niet in verzoeking wil laten vallen. “Want de geest is gewillig, maar het vlees is zwak.”

4. Wij moeten ons door ware bekering en godzalige wandel wel bereiden om voor de Zoon des mensen te kunnen bestaan.

Zal het oordeel over allen gaan, ach, zo bereid u toch dat u waardig bevonden mag worden om te bestaan voor de Zoon des mensen. Want hieromtrent wordt niemand uitgezonderd, van de allergeeringste bedelaar af tot de allerhoogste en voornaamste der mensenkinderen toe. Degenen die hier op aarde geen hogere boven hen erkenden, zullen toch voor de verhoogde Jezus verschijnen, en rekenschap moeten geven op welke wijze zij hun kroon en scepter gevoerd hebben, en daartoe de scepter van deze allerhoogst gebiedende Koning in alle ootmoedigheid moeten kussen.

Daarom, ach, dat toch alle gekroonde en hoge hoofden bedenken mochten dat de tijd haast komen zal, dat ze hun tronen aan anderen zullen moeten overlaten, en dat ze van hun rechterstoelen voor een andere Rechterstoel genoodzaakt zullen zijn te verschijnen. O, dat er toch niet als tweede Davids mochten regeren, die zich bevljigten om mannen naar Gods hart te zijn! O, dat alle regenten Hiskia's waren, die ook aan hun einde zeggen konden: “Och HEERE, gedenk toch, dat ik voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld en wat goed in Uw ogen is, gedaan heb” (Jesaja 38 vers 3). Dat ze zich door dapperheid ontzaggen en door verstand geacht voor de wereld

maken, is loffelijk. Maar evenwel is het niet genoeg, indien een onvervalste godsvrucht hun deugden de beste glans niet toebrengt. Schoon ze in alle kerken zich in de gebeden laten sluiten, dat zal het ook niet doen, indien ze niet zelf als voorstanders der gerechtigheid, als voedsterheren van Gods kerk, en als vrome vaders des vaderlands zich gedragen.

Zal elk voor Gods rechterstoel verschijnen, zo bedenkt dat, gij ouden! U hebt door de genade van God uw jaren reeds zo hoog gebracht, en des te meerder omdat u zoveel nader bij de gerechtsdag bent. Daarom vermaan ik u als mijn vaders, maak u haastig bereid tot uw laatste rekenschap, want de Rechter is reeds voor de deur. Wat dunkt u? Indien u zag dat de zon en de maan, alsook de sterren op een zeer ongewone wijze verduisterden, dat er sterke aardbevingen kwamen en dat de bomen tegen de loop van de natuur in de winter bloeiden. Zou u niet een ophanden staande ondergang van de wereld vermoeden? Maar nu ziet u dagelijks zulke voortekenen aan uzelf. Worden de sterren in uw hoofd niet duister, terwijl u bevindt dat uw gezicht vergaat? Beginnen de grondvesten van uw huis (ik wil zeggen: uw benen en verdere leden) niet te beven? Bloeit niet de amandelboom in de koude winter van uw ouderdom, omdat uw hoofd grijs wordt? Wat zijn dat anders als onfeilbare voorboden dat de dag van uw oordeel nabij is?

Doch u, die nog in de beste bloei van uw jaren bent, denkt daarom niet: de voortekenen die we aan de ouden zien, bevinden we nog niet aan ons, derhalve hebben we nog lang de tijd eer we voor het oordeel zullen behoeven te komen. Ach, wees niet al te zorgeloos! Uw Rechter is ook voor de deur, en misschien wel eerder dan u meent. Wat dunkt u? Indien men tot u zei: 'bereid u tot de eeuwigheid, want dit jaar zal de jongste dag komen'? Zou u niet bij uzelf denken: 'is de jongste dag zo dichtbij, zo wil ik mij bereiden dat ik waardig mag zijn om te bestaan voor de Zoon des mensen'? En hoewel de laatste tijd van het algemene oordeel niet eerder komen zal voordat alles vervuld is, wat de Heere door de mond van Zijn profeten gesproken heeft, zo kan men nochtans zeggen: misschien zal nog dit jaar uw jongste dag komen. Want als u sterft, zo hebt u uw jongste dag al, en dat is menigeen veel dichterbij dan hij wel vermoedt. Luther placht te zeggen: 'wanneer er een kind sterft, zo sterven er wel duizend andere kinderen in de wereld tegelijk met hem; maar als er een oude sterft, zo sterven er misschien maar honderd ouden in die tijd.' Want de minste mensen bereiken de ouderdom, de meesten worden of in hun kindsheid en jeugd of in hun beste jaren door de dood weggerukt. Daarom, schik u er bijtijds naar, opdat u bereid mag zijn als de dood komt, waarvan het uur zo gans onzeker is.

Niet alleen de tijd en het uur, maar ook zelfs de plaats van uw dood is geheel ongewis en onbekend. Niemand weet of God de Heere hem in huis, of op het veld, door een langzame of schielijke dood uit dit leven zal doen gaan. De kinderen van Job stierven midden in hun vreugde, en werden van de maaltijd voor het gericht geroepen. Belzazar stief plotseling na zijn dartele wellust, en vertrok in de nacht met zijn geest naar de donkere nacht van de verschrikkelijke eeuwigheid. Absalom

stierf op de vlucht en kon toch evenwel zijn Rechter niet ontvlieden. Zo melden ook de wereldse geschiedenissen dat een zekere Philemus in het midden van het lachen gestorven was, en dat deze heiden alzo zijn vreugde schielijk in tranen des doods veranderd had. Caesar Praetor stond gezond op uit zijn bed, en viel terwijl hij zich aankleedde terneder en stierf. Crassus, een redenaar, stierf onder zijn redevoering voor het gerechtshof te Rome, en verhuisde dus met zijn ziel van een aardse rechtbank naar dien van de grote God. Hoeveel voorbeelden hebben we door de ondervinding van zulken, die gezond zijn gaan slapen en die men 's morgens dood gevonden heeft! Wederom van anderen, die 's morgens fris en gezond zijn opgestaan, en waar God de Heere voor de avond nog een einde mee gemaakt heeft! Daarom, o mensenkind, stel uw levensrekening niet al te lang uit, maar bereid u intijds, opdat een schielijke dood u niet wegrukke in het midden van uw zonden, en uw ziel voor een ongenadige Rechter stelle.

Neem al eens dat uw einde niet schielijk komen zal. Bent u dan wel verzekerd dat uw smarten en ziekte u niet onbekwaam zullen maken om op die tijd het werk van ware bekering te kunnen verrichten, hetgeen u in gezonde dagen had verzuimd? Ach, op de reis uit het Egypte van deze wereld zijn onderweg heel dorre, woeste bergen en steenrotsen, vergiftige slangen, en verschrikkelijke Enakims. Aldaar verdubbelt Belial zijn verzoeking, omdat hij weet dat hij weinig tijd meer overig heeft. Ook zelfs de allerbesten worden van de doodsangst overvallen en van het duistere dal des doods verschrikt.

En geschiedt dit aan het groene hout, ach, wat zal dan aan het dorre geschieden! O, welk een naar afscheid zal het zijn, wanneer een besmet en met God nog onverzoend geweten, u het lange register van uw snode zonden zal voorhouden, die u met loochenen veel minder verontschuldigen of verantwoorden zult kunnen! Daarom, ach mensenkind, wat u doet of niet, maak u toch bijtijds een genadige Rechter door ware boete en bekering. En omdat de dood doorgaans de mensen in hun kamers komt aanvallen en hen van het sterfbed voor het oordeel daagt, zo laat u raden, o mens, dat u in uw slaapkamers dagelijks de rechterstoel van uw Rechter voor ogen stelt. Denk menigmaal: misschien is hier de plaats waar de Rechter van de gehele wereld mijn ziel afeisen zal. Daarom, eer u zich te slapen legt, zo daag zelf alle avonden in stille eenzaamheid uw ziel voor het oordeel. Laat uw geweten aanklager en rechter zijn, en vorder van uzelf rekenschap, wegens alles wat u overdag, het zij goed of kwaad, gedacht, gesproken en gedaan hebt. Bid God uw zonden af, en neem uw toevlucht tot de troon der Goddelijke barmhartigheid, en tot de genade van Hem, Die zowel uw Verlosser als uw Rechter is. Inzonderheid, indien u in haat of vijandschap met iemand geraakt bent, zo laat de zon over uw toorn niet ondergaan. Leg af uw wraakgierig hart, en vergeef uw vijanden van harte, als u een genadige Rechter wilt hebben, Die anders een gunstig oordeel over u spreken zal. Overwin vlees en bloed en stel de kunst der heiligen in het werk, om ook uw vijanden van harte te kunnen vergeven, zoals God u, naar uw wens, uw zonden vergeven zou. Dan zult u een vast en zeker kenteken hebben dat u een kind Gods, en een discipel van

Christus bent. En alsdan hebt u voor Gods rechterstoel – het kome ook wanneer God het belooft – nooit het minste te vrezen.

Troost

Eindelijk, wat een troost is dat voor u, heiligen Gods!

Vooreerst dat uw Verlosser uw Rechter is, Die eens ten oordeel komen zal. U hebt voor Zijn aankomst niet te vrezen, maar eerder u daarover te verheugen. Want Hij komt niet als uw vijand, maar als uw vriend; niet tot uw nadeel, naar tot uw best. Niet om u te verdoemen, maar om u vrij te spreken. Hebt daarom de verschijning van Jezus Christus lief, omdat uw verlossing nadert. Want: “Hierin is de liefde bij ons volmaakt, opdat wij vrijmoedigheid mogen hebben in den dag des oordeels, namelijk dat gelijk Hij is, wij ook zijn in deze wereld” (1 Johannes 4 vers 17).

Zeg niet, o gelovige ziel, wie zal op die grote dag toch kunnen bestaan? Petrus zei eens: “Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens”, daar Jezus nochtans toen nog in de staat van Zijn vernedering was. En hoe zullen wij, zondige mensen, dan voor Hem kunnen bestaan als Hij in de staat van Zijn verhoging in grote kracht en heerlijkheid komen zal? Viel Johannes als dood terneer toen hij Hem maar in een profetisch gezicht tussen de zeven gouden kandelaren zag, Openbaring 1 vers 17. Ach, hoe zal het met ons dan gaan, als wij Hem zullen zien komen in de wolken des hemels? Indien een Daniël zich zo zeer ontzette over het zien van een geschapen engel, ach, hoe zal het ons dan ontzetten als we zoveel duizenden serafijnen rondom de troon des Rechters zullen zien staan? En hoe verschrikkelijk zal dan de toekomst van de Rechter zijn! Maar kent u uzelf niet, o bruid van Christus! Hebt u dan vergeten dat u Zijn oogappel bent, dien Hij beschutten wil. Zijn bruid, dien Hij tot de bruiloft des Lams geleiden zal. Zijn kind, dat Hij een heerlijk erfdeel geven wil?

Verheug u derhalve veel meer, want het rollen van de donderende wolken en de bliksemstralen zijn maar voorboden van de komst van uw Heiland. Het volk Israël in het land Gosen had niet de minste vrees voor de plagen die over Egypte hingen, aangezien die goede voortekenen van hun vrijheid waren. Petrus verschrikte niet voor de engel die hem in de gevangenis verscheen, maar was er integendeel verheugd over, dat hij hem daaruit bracht, en van zijn ketenen en banden verlost. Diezelfde Petrus, die in overweging van zijn onwaardigheid, als een zondig mens, vreesde voor Jezus’ tegenwoordigheid als die van Gods Zoon, en bad dat Hij van hem wilde gaan, verheugde zich op de berg der verklaring over de heerlijkheid van Jezus, en bad dat hij daar in hutten met Mozes en Elia wonen mocht. Die ogen, die tegen de goddelozen niet dan stralen van toorn uitschieten, zullen aan de vromen door hun stralen van genade en liefde, niet tot ontzetting maar tot verheuging zijn. Laten de goddelozen dan roepen: ‘wie kan bestaan voor de troon van Hem, Die op den troon zit!’ Men zal onder de vromen niets dan louter vreugdestemmen horen. ‘Ach (zal het zijn), onze Verlosser komt! Nu, God zij lof en dank! Het uur is gekomen dat we zullen ingaan tot de woning die Hij ons in Zijns Vaders Rijk bereid heeft, en de heerlijkheid zien die de Vader Hem gegeven heeft! Een heerlijkheid die wij zien als

een heerlijkheid van de Eniggeboren Zoon van God!’ Schrikt niet voor de engelen die Hem geleiden; want ze komen niet met vlamme zwaarden om u van het Paradijs af te houden, maar om uw zielen in Abrahams schoot te dragen, en u als in triomf in het hemelse Paradijs te brengen. Jezus komt wel om gericht te houden tegen allen. Doch voor u, vromen, zal en kan dat niet verschrikkelijk zijn, want omdat u in de Zoon gelooft, komt u niet in het oordeel (Johannes 5 vers 24). Ofschoon u mede daarvoor verschijnen moet, het zal u niet verdoemen maar vrijspreken. U hebt reeds hier in de tijd der genade God tot een vriend gemaakt. Daarom zult u na de dood voor uw zielen enkel genade bij Hem vinden. Heb dan niet de minste vrees voor een nadelig vonnis in de algemene dag des oordeels.

Ten tweede is deze dag ook troostvol voor u, die hier in smaad en lasteringen, de boosheid van de wereld moet ondervinden en verdragen. Het is waar, een aards verlies van have en goed smart zozeer niet als wel het verlies van een eerlijke, goede naam. En geen moordpriem is zo vreselijk als de tong van een lasteraar. Geen vuur kan zoveel schade toebrengen als een venijnige tong, die als jeneverkolen is. Geen pijl is zo scherp als een lastermond, die er drie tegelijk kwetst, namelijk het geweten van de lasteraar zelf, het hart van degene die gelasterd wordt, en het gemoed van de aanhoorder. Ja, die dringt door als een tweesnijdend zwaard. Maar om nu niet eens te spreken van een zuiver en gerust geweten, hetwelk het harnas is waarop de allerscherpste pijlen der lasteraars moeten afstuiten en stomp worden. U kunt u troosten dat er eens een dag zal komen, waarin God uw rechtvaardige zaak aan het licht zal brengen. “Wentel uw weg op den HEERE en vertrouw op Hem, Hij zal het maken; en zal uw gerechtigheid doen voortkomen als het licht, en uw recht als den middag” (Psalm 37 vers 5 en 6). “Zalig zijt gij, als u de mensen smaden en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken om Mijnentwil. Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen” (Mattheüs 5 vers 11 en 12a). Wanneer uw vijanden met schande voor de rechterstoel van Jezus zullen staan, zal Hij uw onschuld voor al de wereld aan de dag brengen, en uw rechtvaardige zaak doen zegepralen.

Ten laatste, troost u ook met deze komst van Jezus ten oordeel tegen zware aanvechtingen over zondige gedachten. Keurt u ze niet goed, zegt u geen ja daartoe, maar weerstaat u ze? Dan zal God ze niet op uw, maar op des satans rekening zetten. De satan zal dan eens rekenschap moeten geven van al die zondige gedachten die hij de vromen al ingeblazen heeft. Dan zal Belial, de oude slang, geheel vertreden worden onder uw voeten. Maar God zal u, die hier tegen satan, wereld en vlees mannelijk gestreden hebt, de kroon der heerlijkheid opzetten. Zucht dan gedurig met een heilbegerige ziel:

Kom, grote Rechter vol genade!

Verlos ons toch van alle kwaden!

Amen.

Gebed na de predikatie

O Heere Jezus, Die de Rechter zijt van de hele wereld, en eenmaal komen zult op de wolken des hemels met de vele duizenden heiligen, om het

gericht te houden over allen. Dat voorzag en voorzei Henoch ten tijde van de eerste wereld, en dat zal gewisselijk zijn vervulling hebben op het einde der wereld. En Gij, o Heere Jezus, Die voormaals gekomen zijt in de volheid des tijds in nederigheid en in een dienstknechtelijke gedaante, zult alsdan komen in hoogheid en heerlijkheid. Voormaals zag men U staan voor een wereldlijke rechter, om een smadelijk doodvonnis te ontvangen. Maar alsdan zult Gij komen, om het gericht te houden over allen. Gij, Die voormaals ging onder een wenende schare van Sions dochteren naar Golgotha, zult alsdan met de stem des Archangels komen ten gerichte, onder het geleide van Serafijnen en Cherubijnen.

Ach, hoe verschrikkelijk zal die dag zijn voor alle goddelozen, die zich hier door Uw Geest niet hebben willen laten regeren, die hier in stoute hoogmoed durfden vragen: 'Wie is de Heere, Dien wij gehoorzamen moeten?' Die hier Uw Woord hebben veracht, en naar Uw roepende stem van kwaad niet hebben willen horen; dezen zullen Uw verschrikkende oordeelsstem alsdan moeten horen, die hier Uw heiligen hebben gesmaakt. Dezen zullen alsdan niet waardig geacht worden om het geringste deel te ontvangen onder de heiligen. Die hier door een goddeloos leven zich afzonderden van de gezelschappen der vromen, dezen zullen alsdan met al de duivelen moeten gaan ter hel. Die hier aan een beschuldigend geweten geen gehoor gaven, dezen zullen alsdan aan hun eigen geweten duizend getuigen hebben, en aanklagers en pijnigers. Die het hier hielden met de grote hoop van degenen die op de brede weg des verderfs gaan, dezen zullen alsdan de wijde poort en een erbarmelijk einde vinden, hetwelk zij voormaals zelf zochten.

Maar o, hoe verkwikkelijk zal die dag van Uw toekomst zijn voor Uw heiligen, die hier naar Uw toekomst verlangen, en deze in opgewekte waakzaamheid en werkzaamheid verwachten. Zij zullen niet anders dan enkel genadeblikken aan Uw ogen zien. Die U hier als hun gebiedende Opperheer boven alle dingen leefden, die zult Gij alsdan tot Uw enige Erfgenamen zetten. Die U hier vreesden, die zullen U alsdan vinden, wanneer Gij komen zult. Die hier tot U naderden in geloof en in liefde, die zullen ook namaals tot U mogen naderen in vreugde en vrolijkheid.

Daarom, och Heere, laat ons toch alsdan mede zijn onder het getal van degenen, die zich over Uw komst hartelijk verblijden, en open ons de ogen, dat wij zien mogen het gevaar der zondewegen, die ter hel en ter verdoemenis leiden, en wij dezelve vermijden. Ach, grote Rechter, verschoon ons toch, terwijl wij in ware boetvaardigheid en in oprechte bekering U te voet vallen. Overdenk de smaadheid, die Gij voor de wereldlijke rechter om onzentwil hebt uitgestaan. Gedenk aan Uw wonden, gedenk aan Uw dierbaar bloed, en zijt Gij toch onze Rechter en onze Middelaar en Voorspraak tegelijk, opdat wij U vrezen mogen tegelijk en beminnen.

Laat ons niet vergeten, dagelijks onze zielen rekenschap af te vorderen, opdat wij alle dagen mogen bereid zijn om te verschijnen voor U de Rechter der gehele wereld, en wanneer Gij eenmaal den goddelozen hun straf tot loon zult geven, wij alsdan het heerlijke genadeloon mogen ontvangen. Want immers weten wij noch de tijd, noch het uur wanneer Gij komen zult, om ons door de dood op te eisen. Dit echter weten wij

voorzeker, dat het al haast met ons, mensen, kan gedaan zijn, en dat wij alsdan heenvaren ter plaatse alwaar wij eeuwig zullen blijven. Daarom, o God, maak ons bijtijds vroom en godvrezend, teder van geweten en van godzaligheid, opdat wij eindelijk, wanneer wij voor het gericht zullen komen, aan U mogen vinden een genadige Rechter, en alsdan met al de heiligen mogen ingaan in de vrede en in de vreugde van onze Heere. Amen.